

ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

ΤΜΗΜΑ: ΣΤΕΛΕΧΩΝ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΩΝ ΟΡΓΑΝΩΣΕΩΝ
ΚΑΙ ΕΚΜΕΤΑΛΕΥΣΕΩΝ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ ΜΕ ΘΕΜΑ:

«ΔΑΝΕΙΑ - ΧΟΡΗΓΗΣΕΙΣ - ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ»

ΕΙΣΗΓΗΤΡΙΑ: ΚΟΥΣΟΥΡΗ ΟΛΥΜΠΙΑ

ΚΟΚΚΩΝΑΣ ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΣ
ΑΜ: 8999

ΛΟΥΚΑΚΗ ΣΤΥΛΙΑΝΗ
ΑΜ: 9140

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

I. ΕΙΣΑΓΩΓΗ	4
II. ΣΚΟΠΟΣ	5
III. ΣΤΟΧΟΙ	5
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ-ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ	6
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2- ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΤΡΑΠΕΖΙΚΟΥ ΚΛΑΔΟΥ	12
2.1. ΟΙ ΠΡΩΤΕΣ ΤΡΑΠΕΖΕΣ ΣΤΟΝ ΚΟΣΜΟ	12
2.1.1. ΜΕΣΟΠΟΤΑΜΙΑ	12
2.1.2. ΒΑΒΥΛΩΝΑ	12
2.1.3 ΡΩΜΑΪΚΗ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΙΑ	13
2.1.4. ΚΙΝΑ	13
2.2. Η ΤΡΑΠΕΖΙΚΗ ΣΤΟΝ 12-13^ο ΑΙΩΝΑ	14
2.3. Η ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΩΝ ΤΡΑΠΕΖΩΝ ΑΠΟ ΤΟΝ 14^ο ΕΩΣ ΤΟΝ 18^ο ΑΙΩΝΑ	14
2.4. ΟΙ ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ ΣΤΟ ΤΡΑΠΕΖΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΤΟΝ 19^ο ΑΙΩΝΑ	16
2.5. ΟΙ ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ ΣΤΟ ΔΙΕΘΝΕΣ ΤΡΑΠΕΖΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΑΠΟ ΤΟΝ 20^ο ΑΙΩΝΑ ΕΩΣ ΚΑΙ ΣΗΜΕΡΑ	17
2.6. ΤΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΤΡΑΠΕΖΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ	19
2.6.1. ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΤΡΑΠΕΖΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ 1828-1928	19
2.6.2. Η ΠΕΡΙΟΔΟΣ 1929-1944	22
2.6.3. Η ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΤΗΣ ΑΝΑΣΥΓΚΡΟΤΗΣΗΣ: 1945-1974	23
2.6.4. Η ΠΟΡΕΙΑ ΤΟΥ ΤΡΑΠΕΖΙΚΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ ΩΣ ΤΗΣ ΑΠΕΛΕΥΘΕΡΩΣΗ ΤΟΥ: 1975-1991	26
2.6.5. ΟΛΟΚΛΗΡΩΣΗ ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ 1992-1999	27
2.7 ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ.	29
2.7.1 ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ	29
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΡΙΤΟ- ΤΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΤΡΑΠΕΖΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΣΗΜΕΡΑ	32
3.1 ΥΠΟΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ ΞΕΝΩΝ ΕΜΠΟΡΙΚΩΝ ΤΡΑΠΕΖΩΝ	34
3.2 ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ ΚΑΙ ΤΡΑΠΕΖΙΚΑ ΔΑΝΕΙΑ	38
3.2.1.ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΚΑΤΑΛΛΗΛΟΤΗΤΑΣ	39
3.2.2.ΠΡΟΣΘΕΤΕΣ ΝΟΜΙΚΕΣ ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΙΣ	40
3.2.3.ΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΟΥ ΕΥΡΩΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΗΣ ΠΙΣΤΟΛΗΠΤΙΚΗΣ ΙΚΑΝΟΤΗΤΑΣ	41
3.3.ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΕΣ	42

3.4 ΜΗ ΕΜΠΟΡΕΥΣΙΜΑ ΧΡΕΟΓΡΑΦΑ ΠΟΥ ΚΑΛΥΠΤΟΝΤΑΙ ΑΠΟ ΕΝΥΠΟΘΗΚΑ ΔΑΝΕΙΑ	43
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΕΤΑΡΤΟ-ΟΡΙΣΜΟΣ ΤΟΥ ΧΡΗΜΑΤΟΣ	44
4.1 ΤΟ ΧΡΗΜΑ ΣΤΗ ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΚΟΙΝΩΝΙΑ ΤΗΣ ΑΓΟΡΑΣ Ο ΡΟΛΟΣ ΤΟΥ ΤΡΑΠΕΖΙΚΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ	44
4.2 ΙΔΙΟΤΗΤΕΣ ΤΟΥ ΧΡΗΜΑΤΟΣ	45
4.3 ΜΟΡΦΕΣ ΧΡΗΜΑΤΟΣ	45
4.4.ΣΥΓΧΡΟΝΑ ΕΙΔΗ ΧΡΗΜΑΤΟΣ	47
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΕΜΠΤΟ- ΔΑΝΕΙΣΜΟΣ	48
5.1 Ο ΡΟΛΟΣ ΤΟΥ ΤΡΑΠΕΖΙΚΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ	48
5.2 ΔΑΝΕΙΣΜΟΣ	49
5.3. ΕΙΔΗ ΔΑΝΕΙΩΝ	52
5.4 ΔΑΝΕΙΑ ΓΙΑ ΚΑΘΕ ΧΡΗΣΗ	54
5.4.1 ΚΑΤΟΙΚΙΑ	54
5.4.2 ΕΠΕΝΔΥΣΗ	57
5.4.3 ΓΙΑ ΑΝΑΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ	57
5.4.5 ΓΙΑ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΟ ΑΚΙΝΗΤΟ	58
5.5 ΤΑ ΕΙΔΗ ΔΑΝΕΙΩΝ	59
5.5.1 ΤΟ ΥΨΟΣ ΤΟΥ ΔΑΝΕΙΟΥ	60
5.5.2 ΤΑ ΕΞΟΔΑ	61
5.6 ΙΚΑΝΟΠΟΙΗΤΙΚΕΣ ΑΠΟΔΟΣΕΙΣ	65
5.7 Η ΦΟΡΟΛΟΓΙΑ ΤΩΝ ΕΝΟΙΚΙΩΝ	66
5.8 ΔΑΝΕΙΟ ΧΩΡΙΣ ΔΙΚΑΙΟΛΟΓΗΤΙΚΑ	67
5.9 ΤΑ ΠΑΚΕΤΑ ΤΩΝ ΤΡΑΠΕΖΩΝ	69
5.9.1. ΤΡΑΠΕΖΕΣ ΚΑΙ ΔΑΝΕΙΑ	70
5.9.2. ALPHA BANK	70
5.9.3. ASPIS BANK	70
5.9.4. CITIBANK	71
5.9.5. EFG EUROBANK ERGASIAS	71
5.9.6. HSBC	72
5.9.7. ΑΓΡΟΤΙΚΗ	72
5.9.8. ΓΕΝΙΚΗ	73
5.9.9. ΕΓΝΑΤΙΑ	73
5.10 ΕΘΝΙΚΗ	73

5.11 ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ	74
5.12 ΕΜΠΟΡΙΚΗ	74
5.13. ΚΥΠΡΟΥ	75
5.14. ΛΑΪΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ	75
5.15. ΤΡΑΠΕΖΑ ΑΤΤΙΚΗΣ	76
5.16. ΤΡΑΠΕΖΑ ΠΕΙΡΑΙΩΣ	76
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΕΚΤΟ-ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ	79
6.1 ΤΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ ΔΡΑΣΗΣ ΤΗΣ ΤΡΑΠΕΖΑΣ	79
6.2 ΕΥΡΥΤΕΡΟ ΜΙΚΡΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ	84
6.2.1. ΔΥΝΑΜΕΙΣ ΚΑΙ ΑΔΥΝΑΜΙΕΣ ΤΟΥ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΥ	87
6.2.2. ΕΥΚΑΙΡΙΕΣ ΚΑΙ ΑΠΕΙΛΕΣ	87
6.3. ΙΚΑΝΟΤΗΤΕΣ ΤΟΥ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΥ	88
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	89

I. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Στη συγκεκριμένη πτυχιακή μελέτη θα προσπαθήσουμε να προσεγγίσουμε το τραπεζικό κλάδο σήμερα, εστιάζοντας στα προϊόντα κατανάλωσης τα οποία προσφέρει στο κοινό και συγκεκριμένα τα δάνεια. Η οικονομική δυσχέρεια που παρουσιάζει σήμερα η ελληνική αγορά, έχει οδηγήσει τους πολίτες για διάφορους λόγους να καταφεύγουν σε συνεχείς δανεισμούς. Οι λόγοι αυτοί έχουν να κάνουν είτε με καταναλωτικές ανάγκες, είτε με επαγγελματικές είτε μ' ανάγκες στέγασης κ.λ.π. Σε γενικές γραμμές σήμερα οι καταναλωτές καταφεύγουν συνεχώς σε εξωτερικές βοήθειες, οι οποίες φυσικά προέρχονται από τις τράπεζες.

Στη συγκεκριμένη μελέτη θα δούμε γενικά την οικονομία της Ελλάδας, εστιάζοντας στο τραπεζικό κλάδο, θ' εστιάσουμε στις παραμέτρους επηρεασμού του κλάδου γενικά, θ' εστιάσουμε στο ρόλο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ενώ τέλος θα δώσουμε βαρύτητα στα διάφορα είδη δανείων, όπως αυτά ορίζονται από το σύγχρονο τραπεζικό κλάδο. Σκοπός της γράφουσας είναι να δείξει αρχικά γενικά τη κατάσταση που επικρατεί σήμερα στην Ελλάδα, σχετικά με την οικονομική κατάσταση των πολιτών και στη συνέχεια να δείξει το ρόλο των δανείων, ως μέσω βελτίωσης της υπάρχουσας δυσμενούς κατάστασης των καταναλωτών.

Ουσιαστικά η γράφουσα θ' εστιάσει σε μια περιγραφική προσέγγιση του τραπεζικού κλάδου αλλά και των διαφόρων ειδών δανείων. Η μελέτη θα χωριστεί σε δύο μέρη στο πρώτο μέρος θα γίνει μια προσέγγιση γενικά των τραπεζικών δανείων και του τραπεζικού κλάδου, ενώ στο δεύτερο μέρος θ' εστιάσουμε στην Εθνική τράπεζα παρουσιάζοντας τη στρατηγική δανεισμού που ακολουθεί.

Ενδεικτικά παρουσιάζουμε τα θέματα τα οποία θα μελετήσουμε στη

συγκεκριμένη πτυχιακή εργασία και ουσιαστικά αποτελούν βάση ανάπτυξης:

1. Η ελληνική οικονομία: Θα δώσουμε ενδεικτικά στοιχεία, γύρω από το τρόπο με τον οποίο λειτουργεί η ελληνική οικονομία σήμερα, στοιχεία γενικά και ειδικά σε σχέση με τους ρυθμούς ανάπτυξης της.
2. Ο ρόλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης στην ανάπτυξη της ελληνικής οικονομίας: Εδώ θα δοθεί βαρύτητα στην Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα και στο ρόλο που παίζει γενικότερα στο ελληνικό τραπεζικό σύστημα.
3. Είδη δανείων: Προσέγγιση των δανείων, ποια είδη δανείων υπάρχουν και ποίος είναι ο ρόλος τους.
4. Εθνική Τράπεζα. Η γράφουσα θα εστιάσει στη στρατηγική δανεισμού που ακολουθεί η Εθνική τράπεζα.

II. ΣΚΟΠΟΣ

Σκοπός της συγκεκριμένη μελέτης είναι να οριστούν τα διάφορα είδη δανείων και συγκεκριμένη ν' οριστεί η στρατηγική δανεισμού που ακολουθεί η Εθνική τράπεζα της Ελλάδος.

III. ΣΤΟΧΟΙ

Οι στόχοι της μελέτης είναι οι ακόλουθοι:

1. Προσέγγιση του τραπεζικού κλάδου.
2. Προσέγγιση του ρόλου της Ευρωπαϊκής Ένωσης στη πορεία της ελληνικής οικονομίας.
3. Ορισμός ειδών δανεισμού.
4. Ανάλυση της στρατηγικής δανεισμού της Εθνικής Τράπεζας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ-ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

Σύμφωνα με τις εκτιμήσεις της Τράπεζας της Ελλάδος, το ΑΕΠ αυξήθηκε κατά 4,0% το 2003, έναντι 3,8% το 2002. Στην αύξηση του ΑΕΠ συνετέλεσε κυρίως η ισχυρή άνοδος της εγχώριας ζήτησης και η ανάκαμψη της εξωτερικής ζήτησης για αγαθά, ενώ παράλληλα η απασχόληση αυξήθηκε ταχύτερα από ότι το 2002.

Ο ετήσιος ρυθμός αύξησης της συνολικής χρηματοδότησης της οικονομίας από τα Νομισματικά Χρηματοπιστωτικά Ιδρύματα (δηλ. τράπεζες και αμοιβαία κεφάλαια διαθεσίμων) επιβραδύνθηκε σημαντικά στη διάρκεια του 2003 (σε 3,2% το τέταρτο τρίμηνο του έτους, από 7,1% το τέταρτο τρίμηνο του 2002). Η επιβράδυνση αυτή οφείλεται κυρίως στη μεγάλη μείωση της χρηματοδότησης της γενικής κυβέρνησης (τέταρτο τρίμηνο 2003: -15,9%, τέταρτο τρίμηνο 2002: -5,2%), καθώς οι αυξημένες δανειακές ανάγκες του Δημοσίου καλύφθηκαν με εισροές κεφαλαίων από το εξωτερικό και με την αύξηση της διακράτησης κρατικών τίτλων από τον εγχώριο μη τραπεζικό τομέα (ιδιώτες και επιχειρήσεις).

Ο ετήσιος ρυθμός ανόδου των δανείων προς τα νοικοκυριά υποχώρησε σε 28,2% το τέταρτο τρίμηνο του 2003 (τέταρτο τρίμηνο 2002: 33,1%), ενώ ο ετήσιος ρυθμός αύξησης των δανείων προς τις επιχειρήσεις διαμορφώθηκε στο 11,0% το τέταρτο τρίμηνο 2003 (τέταρτο τρίμηνο 2002: 11,4%). Παρά τους υψηλούς ρυθμούς αύξησης της χρηματοδότησης των νοικοκυριών κατά τα τελευταία έτη, το υπόλοιπο του συνόλου των δανείων προς τα νοικοκυριά ως ποσοστό του ΑΕΠ παραμένει σχετικά χαμηλό στην Ελλάδα και το 2003 διαμορφώθηκε σε 26,2%, έναντι 48,9% στη ζώνη του ευρώ.

Τα επιτόκια των τραπεζικών καταθέσεων και χορηγήσεων στην Ελλάδα παρουσίασαν γενικά πτωτική πορεία το 2003, ακολουθώντας την εξέλιξη των

επιτοκίων στην αγορά χρήματος στη ζώνη του ευρώ. Τα επιτόκια καταθέσεων και χορηγήσεων, παρά τη μείωσή τους, παραμένουν γενικά σε υψηλότερο επίπεδο από ότι κατά μέσον όρο τα αντίστοιχα επιτόκια στη ζώνη του ευρώ. Όσον αφορά τα επιτόκια χορηγήσεων, οι μεγαλύτερες αποκλίσεις παρατηρούνται στα καταναλωτικά δάνεια και οι μικρότερες στα επιχειρηματικά δάνεια μεγάλου ύψους.

Ο ρυθμός ανόδου της ελληνικής οικονομίας διατηρήθηκε υψηλός το 2004 και διαμορφώθηκε στο 4,1%, εξακολουθώντας να υπερβαίνει σημαντικά το ρυθμό ανάπτυξης της ζώνης του ευρώ ως συνόλου. Η εγχώρια ζήτηση παραμένει η κύρια συνιστώσα της τελικής ζήτησης που θα συμβάλει στην αύξηση του ΑΕΠ κατά το τρέχον έτος, αλλά η συμβολή αυτή θα περιοριστεί σε σύγκριση με πέρυσι.

Ο μέσος ετήσιος ρυθμός του πληθωρισμού στην Ελλάδα υποχώρησε στο 3,4% το 2003 (από 3,9% το 2002) βάσει του Εναρμονισμένου Δείκτη Τιμών Καταναλωτή (ΕνΔΤΚ). Τον Ιανουάριο και το Φεβρουάριο του τρέχοντος έτους ο πληθωρισμός βάσει του ΕνΔΤΚ υποχώρησε περαιτέρω στο 3,1% και στο 2,6% αντίστοιχα. Η απόκλιση του πληθωρισμού στην Ελλάδα από το μέσο ετήσιο πληθωρισμό στη ζώνη του ευρώ μειώθηκε σε 1,1 εκατοστιαία μονάδα το πρώτο δίμηνο του 2004, από 1,4 εκατοστιαία μονάδα κατά μέσον όρο στην τριετία 2001-2003. Εξάλλου, με βάση το Δείκτη Τιμών Καταναλωτή (ΔΤΚ) ο μέσος ετήσιος ρυθμός του πληθωρισμού διαμορφώθηκε στο 3,5% το 2003.

Ο πυρήνας του πληθωρισμού, όπως μετρείται με τον ετήσιο ρυθμό μεταβολής του ΕνΔΤΚ χωρίς τις τιμές της ενέργειας και των μη επεξεργασμένων ειδών διατροφής, επίσης υποχώρησε το 2005, αλλά παρέμεινε σχετικά υψηλός (3,1%), γεγονός που οφείλεται αφενός στην ύπαρξη συνθηκών υπερβάλλουσας ζήτησης σε βασικούς τομείς της οικονομίας και αφετέρου στις μη ικανοποιητικές συνθήκες ανταγωνισμού σε ορισμένες αγορές (οι οποίες δεν

λειτουργούν αποτελεσματικά).

Το 2006 εκτιμάται ότι θα εκδηλωθούν ανοδικές πιέσεις στον πληθωρισμό. Συγκεκριμένα, προβλέπεται ότι θα επιταχυνθεί ο ρυθμός ανόδου του κόστους εργασίας ανά μονάδα προϊόντος και εκτιμάται ότι η διεξαγωγή των Ολυμπιακών Αγώνων θα ενισχύσει τα φαινόμενα υπερβάλλουσας ζήτησης. Ωστόσο, οι πιέσεις αυτές θα αντισταθμιστούν — κατά το μεγαλύτερο μέρος — από την αντιπληθωριστική επίδραση της ανατίμησης του ευρώ, η οποία θα εξουδετερώσει την προβλεπόμενη αύξηση της μέσης ετήσιας τιμής του αργού πετρελαίου σε δολάρια ΗΠΑ. Επομένως, προβλέπεται ότι ο μέσος ετήσιος πληθωρισμός με βάση τον ΔTK θα παραμείνει ουσιαστικά στο επίπεδο του 2003 ή θα παρουσιάσει οριακή μόνο επιτάχυνση.

Υπάρχουν όμως φέτος εντονότερα από ότι συνήθως στοιχεία αβεβαιότητας, όπως είναι η εξέλιξη της διεθνούς τιμής του πετρελαίου, το ακριβές μέγεθος της επίδρασης στον πληθωρισμό από την υπερβάλλουσα ζήτηση στην οικονομία. Τα στοιχεία αυτά είναι δυνατόν να επηρεάσουν δυσμενώς την πορεία του πληθωρισμού σε σχέση με τη βασική πρόβλεψη.

Επίσης, παρά τα επιτεύγματα της περιόδου της προσπάθειας για την ένταξη στη ζώνη του ευρώ, τα οποία έχουν συμβάλει στην ανάπτυξη της ελληνικής οικονομίας με υψηλούς ρυθμούς, εξακολουθούν να υπάρχουν σημαντικές προκλήσεις για την οικονομική πολιτική. Το ποσοστό ανεργίας μειώνεται με αργούς ρυθμούς και είναι το τρίτο υψηλότερο στην Ε.Ε (σύμφωνα με τα πιο πρόσφατα στοιχεία της Eurostat). Ο πληθωρισμός διατηρείται σταθερά πάνω από το μέσο όρο της ζώνης του ευρώ. Σύμφωνα με τα προσωρινά στοιχεία που υποβλήθηκαν την 1η Μαρτίου στην Eurostat από το Υπουργείο Οικονομίας και Οικονομικών και δημοσιεύθηκαν από την Eurostat στις 16 Μαρτίου, το έλλειμμα της γενικής κυβέρνησης διευρύνθηκε το 2003, ενώ ο λόγος του δημόσιου χρέους προς το ΑΕΠ μειώθηκε μόνο οριακά και παραμένει

άνω του 100% του ΑΕΠ.. Σύμφωνα με τις νεότερες αυτές εκτιμήσεις, το έλλειμμα της γενικής κυβέρνησης ως ποσοστό του ΑΕΠ "άγγιξε ή ξεπέρασε" το 2,7% του ΑΕΠ το 2005, δηλαδή διαμορφώθηκε σε επίπεδο σημαντικά υψηλότερο από αυτό που ανακοίνωσε η Eurostat στις 16 Μαρτίου. Το έλλειμμα του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών έχει διευρυνθεί και επί τέσσερα έτη είναι γύρω στο 6% του ΑΕΠ, αν και το 2003 μειώθηκε στο 5,7% του ΑΕΠ. Προκλήσεις παραμένουν επίσης στον τραπεζικό τομέα, όπου αυξάνεται η σημασία της προληπτικής εποπτείας, ιδιαίτερα αν ληφθεί υπόψη η μεγάλη πιστωτική επέκταση που παρατηρείται τα τελευταία χρόνια προς τον ιδιωτικό τομέα.

Όσον αφορά τη δημοσιονομική πολιτική, η πρόοδος κατά την τριετία 2003-2006 ήταν σημαντικά βραδύτερη από τους στόχους που είχαν αρχικά τεθεί στο Πρόγραμμα Σταθερότητας και Ανάπτυξης. Το 2006, σύμφωνα με τα στοιχεία που υποβλήθηκαν από το Υπουργείο Οικονομίας και Οικονομικών στην Eurostat την 1η Μαρτίου και δημοσιεύθηκαν στις 16 Μαρτίου (Δελτίο τύπου της Eurostat No. 38/16.3.2004), το έλλειμμα της γενικής κυβέρνησης, σε εθνολογιστική βάση, έφθασε το 1,7% του ΑΕΠ, ενώ στο Επικαιροποιημένο Πρόγραμμα Σταθερότητας και Ανάπτυξης του Δεκεμβρίου του 2003 είχε γίνει η εκτίμηση ότι θα φθάσει το 1,4% και στο Πρόγραμμα του Δεκεμβρίου του 2002 είχε τεθεί στόχος να διαμορφωθεί στο 0,9%. Επίσης ο λόγος του χρέους της γενικής κυβέρνησης προς το ΑΕΠ διαμορφώθηκε στο 102,4% (έναντι 101,7% που είχε εκτιμηθεί το Δεκέμβριο του 2003).

Η Τράπεζα της Ελλάδος εκτιμά ότι, επειδή πρέπει να περιοριστούν οι πληθωριστικές πιέσεις, αλλά και επειδή το επίπεδο των δημοσιονομικών υποχρεώσεων που θα προκύψουν στο μέλλον θα είναι υψηλό, κυρίως εξαιτίας της γήρανσης του πληθυσμού, είναι επείγουσα η ανάγκη για εντονότερες προσπάθειες δημοσιονομικής προσαρμογής, εάν μάλιστα ληφθούν υπόψη η χαλάρωση της δημοσιονομικής πολιτικής τα τελευταία τρία χρόνια και ιδιαίτερα οι σημαντικές αποκλίσεις που παρατηρήθηκαν το 2003 σε σχέση με

τους στόχους που είχαν τεθεί.

Ένα ιδιαίτερα σημαντικό ζήτημα που θίγεται στην Έκθεση της Τραπέζης της Ελλάδος, είναι η ταχεία αύξηση του δανεισμού προς τον ιδιωτικό τομέα, ιδιαίτερα προς τα νοικοκυριά, τα οποία αύξησαν το δανεισμό τους από 9,3% του ΑΕΠ στο τέλος του 1998 σε 26,2% του ΑΕΠ στο τέλος του 2003. Όπως επισημαίνεται, η εξέλιξη αυτή αντανακλά το γεγονός ότι τα τελευταία χρόνια η πρόσβαση στο δανεισμό έχει καταστεί ευκολότερη και οι επιβαρύνσεις είναι σημαντικά χαμηλότερες, ενώ παράλληλα υπάρχουν προσδοκίες για σταδιακή σύγκλιση των πραγματικών εισοδημάτων προς το υψηλότερο επίπεδο των εισοδημάτων στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Εάν όμως η αισιοδοξία σχετικά με τη σύγκλιση των πραγματικών εισοδημάτων προς τα υψηλότερα επίπεδα των πλουσιότερων χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης αποδειχθεί υπερβολική, τότε η αύξηση του τραπεζικού δανεισμού μπορεί να ενέχει κινδύνους.¹

Σύμφωνα με την Έκθεση της Παγκόσμιας Τράπεζας του 2005, η ανάκαμψη της παγκόσμιας οικονομίας ενισχύθηκε σημαντικά στη διάρκεια του δεύτερου εξαμήνου του 2005. Επίσης βελτιώθηκαν οι προσδοκίες για περαιτέρω επιτάχυνση της ανάπτυξης της παγκόσμιας οικονομίας στη διάρκεια του 2005. Στη ζώνη του ευρώ, το Διοικητικό Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας (ΕΚΤ) προχώρησε σε περαιτέρω χαλάρωση της νομισματικής πολιτικής, μειώνοντας τα βασικά επιτόκια δύο φορές, το Μάρτιο και τον Ιούνιο, κατά 75 μονάδες βάσης συνολικά.

Από τον Ιούνιο έως σήμερα, τα βασικά επιτόκια της ΕΚΤ παραμένουν σταθερά σε ιστορικά χαμηλά επίπεδα, καθώς η οικονομική ανάκαμψη στη ζώνη του ευρώ είναι σταδιακή και ο πληθωρισμός διατηρείται πλησίον του 2%. Η οικονομική δραστηριότητα στη ζώνη του ευρώ άρχισε να ανακάμπτει και προβλέπεται περιορισμένη επιτάχυνση του ρυθμού οικονομικής ανόδου κατά

¹ Τράπεζα της Ελλάδος, Έκθεση 2003 - «Εξελίξεις και Προοπτικές της Ελληνικής Οικονομίας κατά το 2003-2004»

τη διάρκεια του τρέχοντος έτους. Ο πληθωρισμός εκτιμάται ότι θα υποχωρήσει και θα παραμείνει σε επίπεδο λίγο πιο κάτω από το 2%, το οποίο αντιστοιχεί σε σταθερότητα των τιμών σύμφωνα με τον ορισμό της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2- ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΤΡΑΠΕΖΙΚΟΥ ΚΛΑΔΟΥ

2.1. ΟΙ ΠΡΩΤΕΣ ΤΡΑΠΕΖΕΣ ΣΤΟΝ ΚΟΣΜΟ

2.1.1. ΜΕΣΟΠΟΤΑΜΙΑ

Οι πρώτες τραπεζικές εργασίες παγκοσμίως έκαναν την εμφάνιση τους πολύ πριν από την κυκλοφορία του χρήματος. Ειδικότερα η πρώτη μορφή τράπεζας εμφανίζεται γύρω στο 330 π.χ. στη Μεσοποταμία και πιο συγκεκριμένα στην πόλη Ουρούκ. Την εποχή εκείνη, με την πραγματοποίηση, μεγάλων σε έκταση, αρδευτικών έργων, η περιοχή γνώρισε μεγάλη άνθηση στο γεωργικό τομέα και στην συνέχεια στη βιοτεχνία και το εμπόριο. Αποτέλεσμα αυτών ήταν η διεύρυνση των οικονομικών συναλλαγών και η συγκέντρωση χρήματος στους ιερείς του μεγάλου ναού της πόλης. Οι πρώτοι τραπεζίτες εκείνης της εποχής είχαν την δυνατότητα να δανείζουν με αντάλλαγμα την επιστροφή του δανειζόμενου ποσού μαζί με τους τόκους².

2.1.2. ΒΑΒΥΛΩΝΑ

Στην Βαβυλώνα οι πρώτες τράπεζες δημιουργήθηκαν κατά τον 17^ο αιώνα όταν η χώρα καθώς και οι γύρω περιοχές, γνώρισαν έντονη ανάπτυξη στους τομείς της γεωργίας, στη βιοτεχνία και στο εμπόριο. Στην Βαβυλώνα οι ιερείς αναλάμβαναν το ρόλο των τραπεζικών. Οι πιο σημαντικές τράπεζες που γνώρισαν ανάπτυξη στη Βαβυλώνα ήταν η Τράπεζα Εανασίρ, η Τράπεζα

² Ψώμου Κ., 2003, «Το ελληνικό τραπεζικό σύστημα» Πανεπιστήμιο Πειραιώς.

Εγιμπί, η Τράπεζα Μαρασού και η Τράπεζα Νεμποαχιντίν³.

2.1.3 ΡΩΜΑΪΚΗ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΙΑ

Κατά τον 3^ο και 2^ο αιώνα π.χ. έκανε την εμφάνιση της, στην επικράτεια της Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας, η πρώτη μορφή τράπεζας. Εκείνη την εποχή οι Ρωμαίοι κυριαρχούσαν σε όλη τη Μεσόγειο και γνώριζε μεγάλη ανάπτυξη το εμπόριο τους. Όλες οι γειτονικές χώρες και όχι μόνο ήταν υπό την κυριαρχία τους και οι φόροι που εισέπρατταν από τις κατακτημένες περιοχές ήταν η κύρια πηγή των εσόδων τους. Δημιουργήθηκε με αυτόν τον τρόπο ένα είδος τραπεζών - εταιριών, οι οποίες προεξοφλούσαν τους φόρους στο Ρωμαϊκό Δημόσιο και στην συνέχεια εισέπρατταν αυτούς από κατακτημένους. Την ίδια στιγμή στην Ρωμαϊκή Αγορά, λειτουργούσε πλήρες Τραπεζικό Σύστημα, το οποίο περιλάμβανε ανοίγματα λογαριασμών, ανάληψης και κατάθεσης χρημάτων, έκδοση υποσχετικών και πιστωτικών εντολών, δανεισμούς κ.λπ⁴.

2.1.4. ΚΙΝΑ

Στην Κίνα για πολλά χρόνια είχε αναπτύξει εμπορικές συναλλαγές με την Ρωμαϊκή Αυτοκρατορία. Μέσω του Ινδικού Ωκεανού και του Αραβικού Κόλπου μεταφέρονταν σε πόλεις της Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας διάφορα είδη και εμπορεύματα, μικρού όγκου και βάρους αλλά και μεγάλης αξίας. Ο κινεζικός πολιτισμός είχε επηρεαστεί πάρα πολύ από τον δυτικό πολιτισμό και επόμενο ήταν να επηρεαστεί και στο τραπεζικό τομέα. Θεωρείται ότι ο κινεζικός πολιτισμός επινόησε το μεταλλικό νόμισμα και το 600 π.χ. ιδρύθηκαν οι Τράπεζες του Σανσί, οι οποίες ενεργούσαν συναλλαγές παρόμοιες με τις

³ Κουγιούλη, Ι., Ν., 1970, «Τραπεζική Τεχνική», Αθήνα

⁴ Κουγιούλη, Ι., Ν., 1970, «Τραπεζική Τεχνική», Αθήνα

σημερινές⁵.

2.2. Η ΤΡΑΠΕΖΙΚΗ ΣΤΟΝ 12-13^ο ΑΙΩΝΑ

Στα τέλη του 12ου και στις αρχές του 13ου αιώνα ο τραπεζικός τομέας άρχισε να αναπτύσσεται με έντονους ρυθμούς. Οι τράπεζες ασχολούνταν κυρίως με ανταλλαγές νομισμάτων, καθώς και με τον εφοδιασμό των συναλλασσόμενων με ξένα και εγχώρια νομίσματα, στο σωστό βάρος και ποιότητα.

Εκείνη την περίοδο ξεκίνησαν να αναπτύσσονται και οι συναλλαγματικές, ενώ οι τραπεζίτες, που ήταν στην πλειοψηφία τους έμποροι, διενεργούσαν και διακανονισμούς μέσω αντιπροσώπων, που είχαν σε άλλες χώρες και πόλεις. Πρωτοπόροι την εποχή εκείνη, ήταν οι Ιταλοί. Το 1231, ο Φρειδερίκος ο II εξέδωσε τα πρώτα χρυσά νομίσματα και το παράδειγμα του ακολουθήθηκε και από την Βενετία και την Φλωρεντία.

Μέχρι τον 13^ο αιώνα είχαν αρχίσει να εμφανίζονται στις ιταλικές πόλεις οι εμποροτραπεζίτες, πολλοί από τους οποίους ενεργούσαν και ως φοροεισπράκτορες για λογαριασμό της παπικής εκκλησίας. Επίσης αρκετοί δάνειζαν χρήματα σε Ιταλούς πρίγκιπες με αντάλλαγμα το δικαίωμα να εισπράττουν τους δασμούς⁶.

2.3. Η ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΩΝ ΤΡΑΠΕΖΩΝ ΑΠΟ ΤΟΝ 14^ο ΕΩΣ ΤΟΝ 18^ο ΑΙΩΝΑ

Από τον 14^ο αιώνα και έπειτα οι μεγάλοι τραπεζικοί οίκοι της εποχής εκείνης

⁵ Κουγιούλη, Ι., Ν., 1970, «Τραπεζική Τεχνική», Αθήνα

⁶ Yoon S. Park - Jack Zwick, 1988, «Διεθνής Τραπεζική Θεωρία και Πρακτική», Ένωση Ελληνικών Τραπεζών, Εκδόσεις Παπαζήση.

άρχισαν να ασχολούνται με χρηματοδοτήσεις εξαγωγών και εισαγωγών, με εμπορία ξένων νομισμάτων και με την ίδρυση νέων βιομηχανικών και εμπορικών επιχειρήσεων. Ωστόσο συνέχισαν να προσφέρουν και δάνεια σε πρίγκιπες και παπικούς, γεγονός που οδήγησε πολλούς τραπεζίτες σε πτώχευση. Στα τέλη του αιώνα ιδρύθηκε στην Φλωρεντία η Medici Bank, η οποία εξελίχθηκε σε σπουδαία χρηματο - επενδυτική τράπεζα του δυτικού κόσμου, δημιουργώντας υποκαταστήματα στη Ρώμη, στη Βενετία, το Μιλάνο, την Πίζα, την Αβινιόν, τη Μπριζ, το Λονδίνο και τη Γενεύη.

Τον 15^ο αιώνα, οι τράπεζες του δυτικού κόσμου ίδρυσαν υποκαταστήματα σε όλη την Ευρώπη. Προωθούσαν τις εξαγωγές και τις εισαγωγές με την προεξόφληση συναλλαγματικών, χρηματοδοτούσαν το εμπόριο, δάνειζαν βραχυπρόθεσμα ή μεσοπρόθεσμα δάνεια σε εμπόρους και βιοτέχνες. Τα δάνεια αυτά δίνονταν και σε πρίγκιπες, ευγενείς και κληρικούς, επειδή ο κίνδυνος προεξόφλησης ήταν μικρός, αφού τα δάνεια αυτά ήταν ασφαλισμένα από κοσμήματα και άλλα προσωπικά αντικείμενα των ευγενών.

Από τα τέλη του 15ου αιώνα αρχίζει η παρακμή των μεσογειακών τραπεζών, λόγω των κακών δανείων, της κακής διαχείρισης και της έλλειψης συντονισμού των υποκαταστημάτων τους στο εξωτερικό. Στην πτώση αυτή σημαντικό ρόλο έπαιξαν και οι πόλεμοι, οι πολιτικές διαμάχες, καθώς και η γενική οικονομική αναταραχή, που επικρατούσε. Σε αντίθεση με τις μεσογειακές τράπεζες, τον 16ο αιώνα έχουμε την άνοδο τραπεζικών οίκων, βόρεια των Άλπεων. Επίσης αναπτύσσονται κέντρα διεθνούς χρηματαγοράς στην Αντβέρπ και τη Λιόν και συγκεντρώνονται τεράστια χρηματικά ποσά, κυρίως για την χρηματοδότηση πολέμων.

Την περίοδο αυτή τα τραπεζικά συστήματα της Γαλλίας και της Βρετανίας γνώρισαν μεγάλη πτώση, σε αντίθεση με την Ολλανδία. Την ίδια περίοδο το Άμστερνταμ ήταν η κυριότερη χρηματαγορά της Ευρώπης. Οι τραπεζίτες

εμπορεύονταν συναλλαγματικές και αγαθά και παρείχαν βραχυπρόθεσμα δάνεια. Ωστόσο, μέχρι το πρώτο μισό του 18ου αιώνα υπήρχαν δύο σημαντικές χρηματαγορές, η μία της Β. Ιταλίας και των Κάτω Χωρών και η άλλη της Γαλλίας και της Βρετανίας με αποτέλεσμα το Λονδίνο και το Παρίσι να είναι τα κυρίαρχα χρηματοπιστωτικά κέντρα⁷.

2.4. ΟΙ ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ ΣΤΟ ΤΡΑΠΕΖΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΤΟΝ 19° ΑΙΩΝΑ

Η Γαλλική Επανάσταση και στη συνέχεια οι Ναπολέοντειοι πόλεμοι που τελείωσαν το 1815, διέλυσαν σε μεγάλο βαθμό τα χρηματοπιστωτικά κέντρα της ηπειρωτικής Ευρώπης. Κερδισμένη, όμως, βγήκε η Αγγλία, η οποία είχε ισχυρό τραπεζικό σύστημα. Το Λονδίνο έγινε το κυριότερο οικονομικό κέντρο και η τράπεζα Baring Brothers που ιδρύθηκε το 1770, έπαιξε πρωταρχικό ρόλο. Προσέφερε δάνεια προς ξένες κυβερνήσεις, καθώς και σε επενδύσεις στο εξωτερικό.

Ωστόσο η σημαντικότερη κίνηση της τράπεζας αυτής ήταν η κοινοπραξία που οργάνωσε για την δανειοδότηση της Γαλλίας. Επίσης ακολούθησε η χρηματοδότηση της Πρωσίας, και η οποία αναδείχτηκε στη συνέχεια σε τράπεζα - κολοσσό, της Ρωσίας, της Αυστρίας, της Πορτογαλίας, της Ισπανίας και της Ελλάδας.

Οι τραπεζικοί οίκοι χρησιμοποιήθηκαν τον 19° αιώνα ως μεσίτες των ομολογιακών εκδόσεων του εξωτερικού. Η βιομηχανική ανάπτυξη όμως που ξεκίνησε από τη Δυτική Ευρώπη και εξαπλώθηκε αρχικά στην Κεντρική Ευρώπη και τη Βόρεια Αμερική επηρέασε και το τραπεζικό σύστημα. Οι μικρές οικογενειακές τράπεζες, τοπικού χαρακτήρα, σιγά-σιγά εξαφανίζονται και εμφανίζονται σε μεγαλύτερο μέγεθος με μεγαλύτερα κεφάλαια. Οι τράπεζες

⁷ Yoon S. Park - Jack Zwick, 1988, «Διεθνής Τραπεζική Θεωρία και Πρακτική», Ένωση Ελληνικών Τραπεζών, Εκδόσεις Παπαζήση.

καθορίζουν τα επιτόκια καταθέσεων και αυτό επιφέρει αύξηση των καταθέσεων τους, καθώς και των δανείων που παρέχουν, αφού το κοινό έχει στραφεί προς τις τράπεζες που πλέον έχουν αρκετά μεγάλα κεφάλαια.

Οι τράπεζες με την πάροδο του χρόνου αποκτούν διεθνή χαρακτήρα. Οι παράγοντες που βοήθησαν σε αυτό ήταν η συνεχής επέκταση των διεθνών εμπορικών συναλλαγών και η συνεχής μετανάστευση. Οι τράπεζες προκειμένου να αντιμετωπίσουν την κατάσταση αυτή ήταν αναγκασμένες να αποκομίσουν κέρδη από τη διεθνή κίνηση κεφαλαίων, εμπορευμάτων και ανθρώπων.

2.5. ΟΙ ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ ΣΤΟ ΔΙΕΘΝΕΣ ΤΡΑΠΕΖΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΑΠΟ ΤΟΝ 20° ΑΙΩΝΑ ΕΩΣ ΚΑΙ ΣΗΜΕΡΑ

Στην πρώτη δεκαετία του 20ου αιώνα στον τραπεζικό κλάδο επικρατεί η τάση συγκέντρωσης του τραπεζικού κεφαλαίου και η εξαγορά μικρών τραπεζών από τους μεγαλύτερους τραπεζικούς οίκους της εποχής.

Ο Α' Παγκόσμιος Πόλεμος αποτελεί τη πρώτη δοκιμασία του αιώνα για το διεθνές τραπεζικό σύστημα. Οι καταθέτες ανακαλούν τις καταθέσεις τους, οι δανειστές δηλώνουν αδυναμία να εξοφλήσουν τις υποχρεώσεις τους απέναντι στις τράπεζες, ενώ και οι τελευταίες βλέπουν να εκμηδενίζεται η αξία των μετοχών τους.

Αρκετές τράπεζες στην Ευρώπη χρεοκοπούν και κλείνουν σε αντίθεση με πολλές αμερικανικές τράπεζες που ακολουθούν το δρόμο της ανάπτυξης και της εξέλιξης, κυρίως λόγω της εκβιομηχάνισης και της τεχνολογίας που κατείχαν οι Η.Π.Α. Η αγγλική λίρα γνωρίζει μεγάλη πτώση, ενώ ενισχύεται η θέση του δολαρίου έναντι αυτής. Σε όλη τη διάρκεια του Α' Παγκοσμίου

Πολέμου, αλλά και μετά το τέλος του, το διεθνές τραπεζικό σύστημα βασιζόταν στο 'χρυσό κανόνα', στη σχέση χρυσού και τραπεζογραμματίων. Οι τράπεζες μετά τον πόλεμο προέβησαν σε προσπάθειες ανασυγκρότησης τους, όμως ξέσπασε ο Β' Παγκόσμιος Πόλεμος, που όχι μόνο διέκοψε τις προσπάθειες αυτές, αλλά και κατάστρεψε πολλές μεγάλες τράπεζες της εποχής εκείνης

Μετά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο τα πράγματα είχαν αλλάξει. Τα πρωτεία στους τραπεζικούς κύκλους έχουν επέλθει στις Η.Π.Α, ενώ και το αμερικάνικο δολάριο είχε αποκτήσει μία σταθερή σχέση ως προς μία συγκεκριμένη ποσότητα χρυσού.

Οι αμερικάνικες τράπεζες παίζουν σημαντικό ρόλο στο διεθνές οικονομικό σύστημα. Εκταμιεύουν μεγάλο όγκο διεθνών χορηγήσεων, οι οποίες βοηθούν την ανοικοδόμηση της κατεστραμμένης από τον πόλεμο Δυτικής Ευρώπης.

Παράλληλα ασχολούνται με ποικίλες εργασίες και προσπαθούν να εισβάλουν σε όλες τις αγορές. Οι ευρωπαϊκές χώρες προσπαθούν, μέσα στα πλαίσια της Ε.Ο.Κ, να εναρμονίσουν τις τραπεζικές τους νομοθεσίες. Το Λονδίνο διεκδικεί και παίρνει από τη Νέα Υόρκη την πρώτη θέση της πόλης που συγκεντρώνει τις περισσότερες ξένες τράπεζες και στην ουσία το κέντρο του τραπεζικού συστήματος.

Οι δεκαετίες 1980-1990 μπορούν να χαρακτηριστούν ως τα χρόνια της φιλελευθεροποίησης. Καταργείται η ισοτιμία χρυσού-δολαρίου και υιοθετείται το σύστημα των 'κυμαινόμενων συναλλαγματικών ισοτιμιών', δηλαδή το σύστημα των συνεχώς αναπροσαρμοζόμενων εξωτερικών αξιών των νομισμάτων.

Επίσης καταργούνται σταδιακά τα εμπόδια που βάζουν οι χώρες για την εγκατάσταση και δραστηριοποίηση ξένων τραπεζών σε άλλες χώρες. Οι τράπεζες στο σύνολο τους αυξάνουν τις εργασίες τους και επεκτείνουν τις δραστηριότητες τους σε νέους, αναπτυσσόμενους οικονομικούς κλάδους. Η αύξηση των διεθνών εμπορικών και οικονομικών συναλλαγών υποχρεώνουν τις τράπεζες να εκσυγχρονιστούν, να συνεργαστούν με τράπεζες άλλων χωρών και να εγκαταστήσουν υποκαταστήματα τους σε ξένες χώρες.

Τα τέλη του 20^{ου} αιώνα και οι αρχές του 21ου βρίσκουν τις τράπεζες να χάνουν σιγά-σιγά τον εθνικό τους χαρακτήρα και να μετατρέπονται σε πολυεθνικές, που έχουν υποκαταστήματα και διενεργούν εργασίες σε περισσότερες από μία χώρα. Τα εμπόδια έχουν αρθεί πια με το άνοιγμα των αγορών και το ευρώ έχει μπει για τα καλά στη ζωή του διεθνούς τραπεζικού συστήματος.

Οι τράπεζες του 21ου αιώνα έχουν γίνει μέσα από συγχωνεύσεις και συνεργασίες αρκετά ισχυρές και δραστηριοποιούνται αρκετά με το διεθνές εμπόριο και την χρηματοδότηση επιχειρήσεων που ασχολούνται με αυτό. Όλες οι συναλλαγές γίνονται με on-line συστήματα και μπορεί κάποιος να μεταφέρει χρήματα από τη μία άκρη της γης στην άλλη⁸.

2.6. ΤΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΤΡΑΠΕΖΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ

2.6.1. ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΤΡΑΠΕΖΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ 1828-1928

⁸ Στεριώτης Κ. 1986, «Το Τραπεζικό Σύστημα», Εκδόσεις Σμπίλιας.

Κατά την περίοδο της τουρκοκρατίας το τραπεζικό σύστημα της Ελλάδας θεωρούνταν ανύπαρκτο. Οι πρώτες προσπάθειες για την αναδιοργάνωση και την ανάπτυξη του γίνονται αμέσως μετά την απελευθέρωση από τον τούρκικο ζυγό το 1826.

Η αρχή έγινε από τον Ιωάννη Καποδίστρια, ο οποίος με ψήφισμα ίδρυσε την Εθνική Χρηματοπιστηριακή Τράπεζα. Πρόκειται στην ουσία για έναν δανειστικό οργανισμό του κράτους, που όμως δεν κατόρθωσε να επιβιώσει με αποτέλεσμα να διαλυθεί το 1834. Η Ελλάδα μέχρι και τον Α' παγκόσμιο Πόλεμο εφάρμοσε τον κανόνα του χρυσού συναλλάγματος. Το προνόμιο αυτό το κατείχε η Ιονική Τράπεζα και η Εθνική Τράπεζα έως το 1920. Το 1898 λειτουργούσαν στην Ελλάδα πέντε τράπεζες με τη μορφή ανωνύμων εταιριών. Αυτές ήταν η Εθνική Τράπεζα Ελλάδος, η Ιονική, η Τράπεζα Ήπειρο, Θεσσαλίας, η Τράπεζα Βιομηχανικής Πίστεως και η Τράπεζα Αθηνών.

Η Τράπεζα Αθηνών το 1893 εξαπλώθηκε γρήγορα στον ελλαδικό αλλά και διεθνή χώρο και κυρίως στην Ανατολή. Η συμβολή της στην ελληνική οικονομική ζωή υπήρξε πολύπλευρη, καθώς εγκαίνιασε νέες σχέσεις με τη βιομηχανία, εισήγαγε νέα λογιστική οργάνωση, προσέφερε νέες τραπεζικές υπηρεσίες και κατέλαβε τις πρώτες προσπάθειες για χρηματοδότηση της εμπορικής Ελληνικής ναυτιλίας.

Σπουδαίο ρόλο στο ελληνικό τραπεζικό σύστημα έπαιξε η Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος η οποία ιδρύθηκε το 1841 και αναπτύχθηκε σε μεγάλο βαθμό άμεσα και έφτασε στο σημείο να λειτουργεί ως εμπορική, κτηματική, βιομηχανική και εκδοτική τράπεζα. Επίσης η τράπεζα ασκούσε τη νομισματική και συναλλαγματική πολιτική του κράτους, ρύθμιζε το προεξοφλητικό επιτόκιο, είχε την άδεια έκδοσης τραπεζογραμματίων και δεχόταν έντοκες καταθέσεις

Η περίοδος του Α' Παγκοσμίου Πολέμου ήταν φυσικό να αποτελέσει

ανασταλτικό παράγοντα για την ανάπτυξη του ελληνικού τραπεζικού τομέα. Με την έναρξη λοιπόν του Α' Παγκοσμίου Πολέμου άρχισε για πρώτη φορά η παρέμβαση του ελληνικού κράτους στη διοίκηση της Εθνικής Τράπεζας. Οι διοικητές της τράπεζας διορίζονταν από την ελληνική κυβέρνηση έως και το 1928, οπότε και ιδρύθηκε η Τράπεζα της Ελλάδος ως κεντρική και αποκλειστική εκδοτική τράπεζα.

Την περίοδο του μεσοπολέμου (1918-1928), το τραπεζικό σύστημα έμεινε στάσιμο και αυτό κυρίως λόγω της απορρόφησης σημαντικών ποσών τραπεζικών πόρων από το ελληνικό δημόσιο για την αποπληρωμή των τεράστιων δανείων και χρεών του ελληνικού κράτους.

Η χώρα είχε τεράστια οικονομικά προβλήματα όπως παθητικό εμπορικό ισοζύγιο και ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών, μεγάλα δημόσια ελλείμματα, νομισματική αστάθεια και εκκρεμή χρέη με αποτέλεσμα να επικρατούν σοβαρές πληθωριστικές πιέσεις στην ελληνική οικονομία, συνεχής υποτίμηση της εσωτερικής και εξωτερικής αξίας της δραχμής, έντονες βραχυχρόνιες διακυμάνσεις των τιμών συναλλάγματος.

Το Μάιο του 1928 ξεκίνησε τη λειτουργία της η Τράπεζα της Ελλάδος ως εκδοτική τράπεζα. Η τράπεζα δεν ήταν ούτε καθαρά ιδιωτική ούτε καθαρά κρατική, αλλά αποτελούσε μια ανώνυμη εταιρία υπό τον έλεγχο του κράτους. Μπορούσε, να διεξάγει όλες τις συναλλαγές του Δημοσίου, να εκδώσει όλα τα εσωτερικά δημόσια δάνεια και να προεξοφλεί γραμμάτια Δημοσίου. Ωστόσο δεν μπορούσε να ασκήσει εμπορικές και βιομηχανικές δραστηριότητες, να αποκτήσει ακίνητη περιουσία πέρα από την απαιτούμενη για την άσκηση των εργασιών της και να χορηγήσει τόκους για καταθέσεις⁹.

⁹ Ένωση Ελληνικών Τραπεζών, 2000, «Οι τράπεζες στην Ελλάδα 1898-1928», ΕΕΤ

2.6.2. Η ΠΕΡΙΟΔΟΣ 1929-1944

Η περίοδος από το 1929 έως το 1932 χαρακτηρίζεται ως η περίοδος της μεγάλης οικονομικής κρίσης, το γνωστό και ως κράχ το οποίο οδήγησε στην κατάρρευση του οικονομικού συστήματος του χρυσού κανόνα. Η Ελλάδα δεν θα μπορούσε να μείνει ανεπηρέαστη από την οικονομική αυτή εξέλιξη¹⁰.

Η οικονομική αυτή κρίση ήταν περισσότερο έκδηλη στον νομισματικό τομέα. Η υπερβολική αύξηση της ζήτησης για συνάλλαγμα και η ενίσχυση της τάσης για εξαγωγή κεφαλαίων είχε σαν αποτέλεσμα την μείωση του αποθέματος χρυσού και συναλλάγματος από 4.241 εκατομμύρια δρχ. το 1928 σε 176 εκατομμύρια δρχ. το Μάιο του 1932.

Είναι η περίοδος της πτώσης του τιμαρίθμου, της νομισματικής κυκλοφορίας και της προσφοράς χρήματος. Η οικονομική κρίση επηρέασε και το τραπεζικό σύστημα. Ενισχύθηκε η τάση συγκέντρωσης των τραπεζών σε ισχυρά μεγάλα συγκροτήματα.

Το 1932 λειτουργούσαν στη χώρα μας 32 τράπεζες εκ των οποίων οι 25 ήταν εμπορικές, 1 κτηματική, 3 αγροτικές, 2 ταχυδρομικά ταμειυτήρια και η Κεντρική Τράπεζα της Ελλάδος. Το βασικό χαρακτηριστικό του ελληνικού τραπεζικού συστήματος εκείνης της εποχής ήταν ότι συμμετείχαν τέσσερις μεγάλες εμπορικές τράπεζες η Εθνική, η Τράπεζα Αθηνών, η Εμπορική και η Λαϊκή Τράπεζα.

Το διάστημα από το 1933 έως το 1940 επιστρέφουν από το εξωτερικό ελληνικά κεφάλαια που είχαν εξαχθεί τα προηγούμενα χρόνια. Παρατηρήθηκε επίσης μεγάλη εισροή και εκροή συναλλάγματος.

¹⁰ Αρμάγου Ι, 2000, «Το σύγχρονο ελληνικό τραπεζικό σύστημα-Διάρθρωση, αποτελεσματικότητα και προοπτικές», Οικονομικό Πανεπιστήμιο Αθηνών.

Χαρακτηριστική είναι η μείωση των χορηγήσεων δανείων από την Τράπεζα της Ελλάδος ενώ το 1933 υπάρχει μία μείωση της τάξεως του 30% σε σχέση με το 1932. Αντίθετα την περίοδο 1934-1935 υπάρχει μία μικρή αύξηση, για να μειωθούν και πάλι το 1936 οι χορηγήσεις σε ποσοστό 15%.

Τα επόμενα χρόνια, είναι τα χρόνια της γερμανικής κατοχής, τα οποία ήταν καταστροφικά για το ελληνικό τραπεζικό σύστημα. Καμία τράπεζα δεν κατάφερε να αναπτυχθεί αλλά αντίθετα πολλές υπολειπούρησαν. Τα διαθέσιμα κεφάλαια της Τράπεζας της Ελλάδος σε χρυσό και συνάλλαγμα μειώθηκαν από 37.258.650 λίρες Αγγλίας το 1941 σε 36.381.000 λίρες στα τέλη του 1944. Η επιβάρυνση της χώρας από τα έξοδα κατοχής άγγιξε περίπου τα 8 εκατομμύρια χρυσές λίρες. Με το τέλος της περιόδου αυτής το ελληνικό τραπεζικό σύστημα είχε φτάσει σε ένα σημείο με πολλά προβλήματα και δυσκολίες οι οποίες έπρεπε να ξεπεραστούν άμεσα¹¹.

2.6.3. Η ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΤΗΣ ΑΝΑΣΥΓΚΡΟΤΗΣΗΣ: 1945-1974

Η περίοδος από τα τέλη του 1944 έως και το 1946 χαρακτηρίζεται από αναδιοργάνωση της ελληνικής οικονομίας. Υπό το κλίμα αυτό της αναδιοργάνωσης αποφασίστηκε η υποτίμηση της δραχμής για δύο φορές. Αρχικά, η ισοτιμία της νέας δραχμής ήταν 1 χάρτινη αγγλική λίρα = 600 δρχ. και η σχέση νέας προς παλιά δραχμή ήταν 1 νέα δρχ. = 50 δισεκατομμύρια παλιές δρχ.

Κατά την δεύτερη ισοτιμία αποφασίστηκε ότι η 1 αγγλική λίρα = 2.000 δρχ. και το 1 δολάριο = 500 δρχ. Και πάλι όμως η προσπάθεια για σταθεροποίηση

¹¹ Αρμάγου Ι, 2000, «Το σύγχρονο ελληνικό τραπεζικό σύστημα-Διάρθρωση, αποτελεσματικότητα και προοπτικές», Οικονομικό Πανεπιστήμιο Αθηνών.

της νομισματικής κατάστασης απέτυχε εξαιτίας της έλλειψης κατάλληλης οργάνωσης του κρατικού μηχανισμού. Την περίοδο αυτή, σε τραπεζικό επίπεδο, οι αποταμιεύσεις των ιδιωτών διατηρήθηκαν σε πολύ χαμηλά επίπεδα και οι περισσότερες από τις τραπεζικές καταθέσεις στα τέλη του 1946 αποτελούσαν κεφάλαια των Νομικών Προσώπων Δημοσίου Δικαίου¹².

Το γεγονός αυτό προκάλεσε μεγάλη στενότητα κεφαλαίων στο τραπεζικό σύστημα και δυσκόλεψε το έργο της χρηματοδότησης διαφόρων τομέων της οικονομίας. Χαρακτηριστικό είναι το γεγονός ότι το 1945 σε σύνολο χορηγήσεων ύψους 43 δισεκατομμυρίων δραχμών τα 29,8 δισεκατομμύρια προέρχονταν από πιστώσεις της Τράπεζας της Ελλάδος. Αντίστοιχα το 1946 δόθηκαν πιστώσεις 643 δισεκατομμυρίων δραχ. από την κεντρική τράπεζα σε σύνολο χορηγήσεων 960 δισεκατομμυρίων δραχ.

Το χρονικό διάστημα 1947-1952 σημαδεύτηκε από τον εμφύλιο πόλεμο και παρατηρήθηκαν πολλές και έντονες διακυμάνσεις στον πληθωρισμό, ενώ το εθνικό εισόδημα παρουσίασε αύξηση, διατηρώντας όμως χαμηλότερα επίπεδα σε σχέση με άλλες χώρες. Επίσης οι τραπεζικές καταθέσεις διατηρήθηκαν σε χαμηλά επίπεδα, καθώς περισσότερες από τις μισές καταθέσεις ήταν των Νομικών Προσώπων Δημοσίου Δικαίου και πάνω από 80% του συνόλου αποτελούσαν οι καταθέσεις όψεως.

Ως το 1950 εφαρμόστηκε μια πολιτική πιστωτικής επέκτασης προς το εμπόριο και τη βιομηχανία με χαμηλότοκα δάνεια και καθιερώθηκε το σύστημα ανά-προεξόφλησης εμπορικών γραμματίων. Τα επιτόκια χορηγήσεων κυμαίνονταν από 7%-10,5%, ενώ τα επιτόκια καταθέσεων από 5%-10%. Οι εμπορικές τράπεζες ήταν υποχρεωμένες να τηρούν άτοκες καταθέσεις στην κεντρική τράπεζα με ποσοστά 15%-25% των καταθέσεων όψεως και προθεσμίας των

¹² Αρμάγου Ι, 2000, «Το σύγχρονο ελληνικό τραπεζικό σύστημα-Διάρθρωση, αποτελεσματικότητα και προοπτικές», Οικονομικό Πανεπιστήμιο Αθηνών.

Νομικών Προσώπων Δημοσίου Δικαίου και σε ποσοστά 10%-12% των ιδιωτικών καταθέσεων ταμειυτηρίου και όψεως.

Την ίδια περίοδο πραγματοποιήθηκε και μια υποτίμηση της δραχμής με αποτέλεσμα το 1949 να διαμορφωθεί μια νέα ισοτιμία 1 δολάριο = 15.000 δρχ. και 1 αγγλική λίρα = 42.000 δρχ. Η περίοδος 1953-1956 χαρακτηρίζεται από μια νομισματική και συναλλαγματική αστάθεια. Οι χορηγούμενες πιστώσεις αυξήθηκαν μετά το 1954 με ετήσιο ρυθμό αύξησης 20%, αφού και τα επιτόκια χορηγήσεων είχαν πέσει από 3,5% σε 3%.

Το 1956 το ελληνικό τραπεζικό σύστημα απαρτιζόταν από 19 τράπεζες: την Κεντρική Τράπεζα, 11 εμπορικές τράπεζες και 7 πιστωτικούς φορείς. Από το 1957 έως το 1966 υπήρξε μια νομισματική σταθερότητα και ανάπτυξη. Η ιδιωτική αποταμίευση τριπλασιάστηκε και η δημόσια οκταπλασιάστηκε, δηλαδή από 895 εκατ. δρχ. που ήταν έφτασε τις 7.427 εκατ. δρχ.

Επίσης τα επιτόκια στις καταθέσεις όψεως μειώθηκαν από 7% το 1956 σε 0,75% το 1966, αλλά αυξήθηκαν τα επιτόκια για καταθέσεις μεγαλύτερης προθεσμίας. Αυτό είχε σαν αποτέλεσμα να μειωθούν οι συνολικές καταθέσεις όψεως από το 35% των συνολικών καταθέσεων (1956) στο 12% (1966), ενώ οι καταθέσεις ταμειυτηρίου αυξήθηκαν από 33% σε 62% και οι καταθέσεις προθεσμίας από 4% σε 11% για το ίδιο διάστημα.

Εκείνη την περίοδο ιδρύθηκαν και ορισμένοι πολύ σημαντικοί οργανισμοί όπως: ο Οργανισμός Βιομηχανικής Αναπτύξεως (1959), η Ελληνική Τράπεζα Βιομηχανικής Αναπτύξεως (1964), η Εθνική Τράπεζα Επενδύσεων Βιομηχανικής Αναπτύξεως (1963) και η Τράπεζα Επενδύσεων (1962). Την περίοδο αυτή που αναλύσαμε χαρακτηριστική ήταν η αύξηση του αριθμού των τραπεζικών καταστημάτων και υποκαταστημάτων σε όλη τη χώρα, από

399 το 1966 σε 711 το 1974¹³.

2.6.4. Η ΠΟΡΕΙΑ ΤΟΥ ΤΡΑΠΕΖΙΚΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ ΩΣ ΤΗΣ ΑΠΕΛΕΥΘΕΡΩΣΗΣ ΤΟΥ: 1975-1991

Η περίοδος από το 1975 έως το 1991 ξεκινά με μια μείωση των επιτοκίων των τραπεζικών καταθέσεων και χορηγήσεων, ενώ αυξήθηκαν τα επιτόκια των έντοκων γραμματίων του Ελληνικού Δημοσίου κατά 0,5%. Το 1978 το τραπεζικό σύστημα της Ελλάδος αποτελούνται από 24 εμπορικές τράπεζες και 8 ειδικούς πιστωτικούς οργανισμούς. Το κράτος είχε τον έλεγχο του μεγαλύτερου τμήματος του τραπεζικού συστήματος και οι εμπορικές τράπεζες κατείχαν το 77% των συνολικών καταθέσεων και το 48% των συνολικών πιστώσεων. Τα τραπεζικά καταστήματα και υποκαταστήματα σε όλη τη χώρα ανέρχονταν σε 1.097.

Η ανάπτυξη συνεχίστηκε και τα επόμενα χρόνια. Το 1981 η Ελλάδα αποτελούσε το δέκατο μέλος της Ε.Ε. και έπρεπε να εναρμονιστεί με το κοινοτικό δίκαιο. Έτσι κατά τη διάρκεια της δεκαετίας του 1980 ξεκίνησε η σταδιακή απελευθέρωση του χρηματοπιστωτικού συστήματος.

Το 1981 καθιερώθηκε η χρηματοδότηση των δημοσίων επιχειρήσεων από τις εμπορικές τράπεζες είτε με την χορήγηση πιστώσεων είτε με την ανάληψη ομολογιακών δανείων.

Αργότερα αποφασίστηκε και η χρηματοδότηση των επιχειρήσεων. Το 1985 το 48,5% των καταθέσεων χορηγούνταν προς το δημόσιο και μόλις το 10% σε μικρές επιχειρήσεις και το 15% στη βιομηχανία. Οι χορηγήσεις προς το

¹³ Αρμάγου Ι, 2000, «Το σύγχρονο ελληνικό τραπεζικό σύστημα-Διάρθρωση, αποτελεσματικότητα και προοπτικές», Οικονομικό Πανεπιστήμιο Αθηνών.

δημόσιο συνέχισαν να αυξάνονται, αφού το 1987 το ποσοστό έφτασε το 56% και το 1989 το 56,5%. Τα επιτόκια που καθορίζονταν από το κράτος περιορίστηκαν σε λίγες μόνο κατηγορίες καταθέσεων και χορηγήσεων. Οι κατηγορίες αυτές ήταν οι καταθέσεις ταμιευτηρίου, οι χορηγήσεις προς μικρομεσαίες μεταποιητικές επιχειρήσεις και στα προγράμματα εργατικής κατοικίας. Επίσης, υπήρχε και μία δέσμευση της τάξεως του 10% των καταθέσεων των εμπορικών τραπεζών για δάνεια σε μικρομεσαίες μεταποιητικές επιχειρήσεις. Παράλληλα υπήρχε και η υποχρέωση να χορηγούν 9,5% των διαθέσιμων τους σε δάνεια προς δημόσιες επιχειρήσεις των καταθέσεων ταμιευτηρίου. Παρ' όλα αυτά η διαφορά στα επιτόκια καταθέσεων και χορηγήσεων παρέμεινε μεγάλη και η Ελλάδα στον τομέα αυτό βρισκόταν στις υψηλότερες θέσεις ανάμεσα στις χώρες – μέλη του ΟΟΣΑ.

Μέχρι και τα τέλη του 1990 οι τράπεζες χορηγούσαν κυρίως δάνεια προς αγροτικές και βιομηχανικές επιχειρήσεις. Βασικό χαρακτηριστικό εκείνης της περιόδου ήταν οι μεγαλύτερες τράπεζες και οι ειδικοί πιστωτικοί οργανισμοί οι οποίοι ελέγχονταν από το κράτος. Παρά την κυριαρχία των μεγάλων κρατικών τραπεζών στο ελληνικό τραπεζικό σύστημα, κατάφεραν να αναπτυχθούν και μικρότερες ιδιωτικές τράπεζες.

2.6.5. ΟΛΟΚΛΗΡΩΣΗ ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ 1992-1999

Η περίοδος από το 1992 έως το 1999 χαρακτηρίζεται από την πλήρη απελευθέρωση του τραπεζικού συστήματος της Ελλάδας και την εναρμόνισή του με τις άλλες ευρωπαϊκές χώρες. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα:

- i) την ανάπτυξη του ανταγωνισμού μεταξύ των τραπεζών,
- ii) τη διεθνοποίηση των αγορών,
- iii) την ανάπτυξη διαφόρων στρατηγικών των τραπεζών για την εξάπλωση

τους

iv) την εξαπλωση σύνθετων προϊόντων.

Η συρρίκνωση των ευρωπαϊκών νομισμάτων που γίνεται με το Τρίτο Στάδιο της ΟΝΕ, έχει ως αποτέλεσμα την απώλεια εσόδων των τραπεζών από προμήθειες. Όλα τα τραπεζικά ιδρύματα έπρεπε να εναρμονιστούν με τους κανόνες της Ε.Ε. για τη μετάβαση στο Τρίτο Στάδιο της ΟΝΕ.

Η εναρμόνιση αυτή είχε να κάνει κυρίως με¹⁴:

1. τους λογιστικούς κανόνες και πρότυπα
2. τα συστήματα πληροφορικής και επικοινωνιών
3. τα συστήματα πληρωμών και διακανονισμών
4. τα συστήματα διαχείρισης κινδύνου και εσωτερικού ελέγχου των τραπεζών

Η απελευθέρωση των αγορών έδωσε την δυνατότητα στις ιδιωτικές τράπεζες να αναλάβουν πιο επιθετικό ρόλο και να αυξήσουν τα μερίδια της αγοράς τους, αφού μέσα σε ένα διάστημα μικρότερο των δέκα (10) τελευταίων ετών, διπλασιάστηκε η συμμετοχή τους στις συνολικές καταθέσεις και αυξήθηκε η συμμετοχή τους στις χορηγήσεις πάνω από το διπλάσιο. Ένα άλλο εξίσου σημαντικό στοιχείο ήταν η ραγδαία ανάπτυξη των αμοιβαίων κεφαλαίων. Μέχρι το 1989 μόνο δύο τράπεζες διέθεταν αμοιβαία κεφάλαια στο επενδυτικό κοινό, ενώ το 1999 ο αριθμός των αμοιβαίων κεφαλαίων που προσφέρονταν στην αγορά είχε ανέλθει σε 208.

Στα τέλη του 1997 λειτουργούσαν 41 εμπορικές τράπεζες στην Ελλάδα εκ των

¹⁴ Ένωση Ελληνικών Τραπεζών, 1995, «Εκσυγχρονισμός των ελληνικών τραπεζών», Ένωση Ελληνικών Τραπεζών

οποίων 19 ήταν ελληνικών συμφερόντων και 22 ξένων. Τα υποκαταστήματα όλων των τραπεζών είχαν αυξηθεί και συνεχώς νέες ξένες τράπεζες δημιουργούσαν στην χώρα μας υποκαταστήματα. Οι τράπεζες λόγω του έντονου ανταγωνισμού που επικρατούσε έριξαν τα επιτόκια χορηγήσεων και άρχισαν να ασχολούνται και με άλλες εργασίες και να προσφέρουν νέες υπηρεσίες. Οι περισσότερες τράπεζες στα τέλη του 1999 είχαν δικές τους ασφαλιστικές και χρηματιστηριακές εταιρίες και πρόσφεραν δάνεια σε ιδιώτες και επιχειρήσεις με ελκυστικά προνόμια¹⁵.

2.7 ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ.

Η Ευρωπαϊκή Τράπεζα εδρεύει στη Φραγκφούρτη (Γερμανία) και είναι αρμόδια για τη νομισματική πολιτική του Ευρώ, δηλαδή για το ενιαίο νόμισμα των δώδεκα κρατών-μελών. Η Εκτελεστική Επιτροπή αποτελείται από έξι μέλη. Το Διοικητικό Συμβούλιο της Τράπεζας αποτελείται από τους ένδεκα Διοικητές των Κεντρικών Τραπεζών της ζώνης του Ευρώ και τα μέλη της Εκτελεστικής Επιτροπής. Η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα και οι εθνικές κεντρικές τράπεζες αποτελούν από κοινού το Ευρωσύστημα, το σύστημα κεντρικών τραπεζών της ζώνης του Ευρώ. Ο κύριος στόχος του Ευρωσυστήματος είναι η διατήρηση της σταθερότητας των τιμών και η διαφύλαξη της αξίας του Ευρώ¹⁶.

2.7.1 ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ

Η Σημερινή εικόνα της Ευρωπαϊκής Ένωσης σε σχέση με τη νομισματική πολιτική είναι ότι 12 από τα 15 κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης έχουν πια κοινό νόμισμα, το Ευρώ. Συγκεκριμένα τα τραπεζικά γραμμάτια και τα κέρματα Ευρώ τέθηκαν σε κυκλοφορία την 1η Ιανουαρίου 2002 , ενώ η

¹⁵ Κιόχος, Π., Α., 1997, «Χρήμα – Πίστη - Τράπεζες», Ελληνικά Γράμματα.

¹⁶ Christian N.(2002),Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα, Φρανκφούρτη

Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (ΕΚΤ) είχε είδη συσταθεί από το 1998, δυνάμει της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση. Οι αρμοδιότητες της συγκεκριμένα ήταν οι ακόλουθες¹⁷:

1. Εισαγωγή και διαχείριση του νέου νομίσματος .
2. Η διενέργεια πράξεων σε συνάλλαγμα
3. Η εξασφάλιση της ομαλής λειτουργίας των συστημάτων πληρωμών.
4. Τέλος είναι υπεύθυνη για τη χάραξη και την εφαρμογή της οικονομικής και νομισματικής πολιτικής της Ένωσης.
5. Η ΕΚΤ, σε στενή συνεργασία με τις εθνικές κεντρικές τράπεζες, προετοιμάζει και υλοποιεί τις αποφάσεις που λαμβάνουν τα όργανα λήψης αποφάσεων του Ευρωσυστήματος - το Διοικητικό Συμβούλιο, η Εκτελεστική Επιτροπή και το Γενικό Συμβούλιο.

Προκειμένου η ΕΚΤ να εκπληρώσει την αποστολή της, χρησιμοποιεί το "Ευρωπαϊκό Σύστημα Κεντρικών Τραπεζών" (ΕΣΚΤ), το οποίο καλύπτει και τις 15 χώρες της Ένωσης. Ωστόσο, όπως προαναφέραμε μόνον 12 από τις χώρες αυτές έχουν υιοθετήσει μέχρι σήμερα το Ευρώ. Οι 12 αποτελούν συλλογικά τη "ζώνη του ευρώ" και οι κεντρικές τους τράπεζες, μαζί με την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα απαρτίζουν το λεγόμενο "Ευρωσύστημα". Η ΕΚΤ επιτελεί το έργο της με πλήρη ανεξαρτησία. Η Τράπεζα, οι εθνικές κεντρικές τράπεζες του Ευρωσυστήματος, αλλά και όλα τα μέλη των οργάνων λήψης αποφάσεων δεν μπορούν να ζητούν ή να δέχονται υποδείξεις από οποιονδήποτε άλλο οργανισμό. Τα θεσμικά όργανα της Ένωσης και οι κυβερνήσεις των κρατών μελών οφείλουν να σέβονται αυτή την αρχή και να μην προσπαθούν να επηρεάσουν την ΕΚΤ ή τις εθνικές κεντρικές τράπεζες.

Η Ευρωπαϊκή Τράπεζα εδρεύει στη Φρανκφούρτη (Γερμανία) και είναι αρμόδια για τη νομισματική πολιτική του Ευρώ, δηλαδή για το ενιαίο νόμισμα των

¹⁷ Christian N.(2002),Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα, Φρανκφούρτη

δώδεκα κρατών-μελών. Η Εκτελεστική Επιτροπή αποτελείται από έξι μέλη. Το Διοικητικό Συμβούλιο της Τράπεζας αποτελείται από τους ένδεκα Διοικητές των Κεντρικών Τραπεζών της ζώνης του Ευρώ και τα μέλη της Εκτελεστικής Επιτροπής. Η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα και οι εθνικές κεντρικές τράπεζες αποτελούν από κοινού το Ευρωσύστημα, το σύστημα κεντρικών τραπεζών της ζώνης του ευρώ. Ο κύριος στόχος του Ευρωσυστήματος είναι η διατήρηση της σταθερότητας των τιμών και η διαφύλαξη της αξίας του ευρώ¹⁸. Η Σημερινή εικόνα της Ευρωπαϊκής Ένωσης σε σχέση με τη νομισματική πολιτική είναι ότι 12 από τα 15 κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης έχουν πια κοινό νόμισμα, το ευρώ.

Συγκεκριμένα τα τραπεζικά γραμμάτια και τα κέρματα ευρώ τέθηκαν σε κυκλοφορία την 1η Ιανουαρίου 2002, ενώ η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (ΕΚΤ) είχε ειδη συσταθεί από το 1998, δυνάμει της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση. Οι αρμοδιότητες της συγκεκριμένα ήταν οι ακόλουθες¹⁹:

- ⊕ Εισαγωγή και διαχείριση του νέου νομίσματος .
- ⊕ Η διενέργεια πράξεων σε συνάλλαγμα
- ⊕ Η εξασφάλιση της ομαλής λειτουργίας των συστημάτων πληρωμών.
- ⊕ Τέλος είναι υπεύθυνη για τη χάραξη και την εφαρμογή της οικονομικής και νομισματικής πολιτικής της Ένωσης.
- ⊕ Η ΕΚΤ, σε στενή συνεργασία με τις εθνικές κεντρικές τράπεζες, προετοιμάζει και υλοποιεί τις αποφάσεις που λαμβάνουν τα όργανα λήψης αποφάσεων του Ευρωσυστήματος - το Διοικητικό Συμβούλιο, η Εκτελεστική Επιτροπή και το Γενικό Συμβούλιο.

Προκειμένου η ΕΚΤ να εκπληρώσει την αποστολή της, χρησιμοποιεί το "Ευρωπαϊκό Σύστημα Κεντρικών Τραπεζών" (ΕΣΚΤ), το οποίο καλύπτει και τις 15 χώρες της Ένωσης. Ωστόσο, όπως προαναφέραμε μόνον 12 από τις χώρες αυτές έχουν υιοθετήσει μέχρι σήμερα το ευρώ. Οι 12 αποτελούν συλλογικά τη

¹⁸ Christian N.(2002),Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα, Φρανκφούρτη

¹⁹ Christian N.(2002),Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα, Φρανκφούρτη

"ζώνη του ευρώ" και οι κεντρικές τους τράπεζες, μαζί με την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα απαρτίζουν το λεγόμενο "Ευρωσύστημα".

1. Η ΕΚΤ επιτελεί το έργο της με πλήρη ανεξαρτησία. Η Τράπεζα, οι εθνικές κεντρικές τράπεζες του Ευρωσυστήματος, αλλά και όλα τα μέλη των οργάνων λήψης αποφάσεων δεν μπορούν να ζητούν ή να δέχονται υποδείξεις από οποιονδήποτε άλλο οργανισμό. Τα θεσμικά όργανα της Ένωσης και οι κυβερνήσεις των κρατών μελών οφείλουν να σέβονται αυτή την αρχή και να μην προσπαθούν να επηρεάσουν την ΕΚΤ ή τις εθνικές κεντρικές τράπεζες

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΡΙΤΟ- ΤΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΤΡΑΠΕΖΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΣΗΜΕΡΑ

Με την εκπνοή του 1993 είχαν παραμείνει πολύ λίγοι περιορισμοί από τη σταδιακή απελευθέρωση που ξεκίνησε το 1980 και εντατικοποιήθηκε από το 1987 και μετά. Παρά το γεγονός ότι η απελευθέρωση δεν έχει ολοκληρωθεί ακόμη, οι θετικές επιπτώσεις στις συνθήκες λειτουργίας των αγορών και στον ανταγωνισμό μεταξύ των Τραπεζικών ιδρυμάτων είναι ουσιαστικές²⁰. Σήμερα στο τραπεζικό κλάδο:

- α. Έχει σημειωθεί σημαντική αύξηση των Τραπεζικών ιδρυμάτων με την ίδρυση ιδιωτικών κυρίως.
- β. Έχει μεταβληθεί το καθεστώς δύο Κρατικών Τραπεζών (Πειραιώς και Αθηνών) οι οποίες ιδιωτικοποιήθηκαν.
- γ. Αξιοσημείωτη ακόμη είναι και η μείωση του μεριδίου των ομίλων της Εθνικής και Εμπορικής.
- δ. Ο έντονος ανταγωνισμός που αναπτύχθηκε και σε συνδυασμό με την απελευθέρωση, οδήγησε τα πιστωτικά ιδρύματα στην ανάπτυξη μιας σειράς νέων προϊόντων, τόσο εμπορικής όσο και επενδυτικής μορφής.
- ε. Η διεύρυνση της χρηματαγοράς και κεφαλαιαγοράς και η κατάργηση των

²⁰ Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα-Δελτίο Τύπου, 22 Ιουλίου 2005

περιορισμών στη διασυννοριακή κίνηση κεφαλαίων προσέφεραν τη δυνατότητα για ευρεία χρήση των παραγώγων χρηματοοικονομικών εργαλείων. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα τη διεύρυνση και τον εμπλουτισμό των υπηρεσιών που προσφέρουν οι Τράπεζες στους πελάτες τους αλλά και την πρόσβαση στις διεθνείς αγορές.

Το 1984 λειτουργούσαν στην Ελλάδα 41 Τράπεζες και Ειδικά Πιστωτικά ιδρύματα. Από αυτές οι 21 ήταν Ελληνικές, από τις οποίες οι 15 (71%) ανήκαν στον Δημόσιο Τομέα. Σήμερα στο Ελληνικό Τραπεζικό Σύστημα συμμετέχουν:

- Η Τράπεζα της Ελλάδος η οποία είναι η Κεντρική Τράπεζα
- 40 Εμπορικές Τράπεζες, εκ των οποίων 20 Ελληνικές και 20 Ξένες
- 9 Ειδικά Τραπεζικά ιδρύματα, εκ των οποίων 3 Αναπτυξιακές Τράπεζες
- 3 Τράπεζες Κτηματικής Πίστης 1 Τράπεζα Αγροτικής Πίστης
- 1 Ταχυδρομικό Ταμιευτήριο 1 Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανείων Ελληνικές Εμπορικές Τράπεζες

Η ΕΤΕ κυριαρχεί στην Τραπεζική Αγορά κατέχοντας το 55% αυτής και αποτελεί τη βάση για έναν Όμιλο ο οποίος περιλαμβάνει Τραπεζικές, Ασφαλιστικές, Τουριστικές και Βιομηχανικές επιχειρήσεις. Ο Όμιλος της Εμπορικής Τράπεζας κατέχει περίπου το 20% της Αγοράς, ενώ οι δύο μεγαλύτερες ιδιωτικές τράπεζες, η Τράπεζα Πίστεως και Εργασίας, κατέχουν το 7% και το 4% αντίστοιχα στην Αγορά, ενώ όλες οι άλλες εμπορικές

τράπεζες κατέχουν το 2-3% της Αγοράς. Από τα παραπάνω φαίνεται ότι περίπου το 75% της Αγοράς ελέγχεται από τους δύο μεγάλους Τραπεζικούς Ομίλους και κατ' επέκταση από το Δημόσιο. Σήμερα οι Ελληνικές εμπορικές τράπεζες παρέχουν υπηρεσίες στο τραπεζικό σύστημα και οι βασικές τους εργασίες είναι η αποδοχή καταθέσεων και η χορήγηση δανείων καθώς και η εξυπηρέτηση του διεθνούς εμπορίου.

Οι Ελληνικές εμπορικές τράπεζες δραστηριοποιούνται και στο εξωτερικό μέσω θυγατρικών τραπεζών, υποκαταστημάτων και γραφείων αντιπροσωπείας, ειδικά στις περιοχές όπου κατοικούν και εργάζονται Έλληνες, στους οποίους παρέχουν υπηρεσίες για την κάλυψη αναγκών τους, αλλά κυρίως είναι οι ενδιάμεσοι για συναλλαγές με την πατρίδα (εμβάσματα, καταθέσεις σε συνάλλαγμα, πληροφορίες, συμβουλές κ.λπ.)

3.1 ΥΠΟΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ ΞΕΝΩΝ ΕΜΠΟΡΙΚΩΝ ΤΡΑΠΕΖΩΝ

Τα υποκαταστήματα των ξένων εμπορικών τραπεζών, τα οποία δραστηριοποιούνται στην Ελλάδα, λειτουργούν με το ίδιο πλαίσιο λειτουργίας που ισχύει για τις Ελληνικές τράπεζες. Η εγκατάστασή τους στην Ελλάδα άρχισε στις αρχές της δεκαετίας του 1960 και πρόσφεραν υπηρεσίες που οι Ελληνικές εμπορικές τράπεζες δεν είχαν την ανάλογη εμπειρία (π.χ. δάνεια προς τη Ναυτιλία). Στη συνέχεια, λειτουργώντας ανταγωνιστικά προς τις Ελληνικές τράπεζες, επέλεξαν ένα πολύ καλό τμήμα της πελατείας, ειδικά των μεγάλων επιχειρήσεων, για να προσφέρουν τις υπηρεσίες τους. Αποτέλεσμα αυτής της πολιτικής είναι ότι όλα τα υποκαταστήματα των ξένων τραπεζών έχουν σημαντικά κέρδη από τις δραστηριότητές τους στην Ελλάδα.

Ειδικές Τράπεζες και οργανισμοί

Στις ειδικές Τράπεζες έχουμε:

α) Τις Επενδυτικές τράπεζες, οι οποίες προσφέρουν μία μεγάλη σειρά προϊόντων για τη μακροπρόθεσμη χρηματοδότηση επενδυτικών σχεδίων ως επίσης και επιχειρήσεων της κεφαλαιαγοράς.

β) Τις Κτηματικές τράπεζες, οι οποίες προσφέρουν στεγαστικά δάνεια αποκλειστικά, χωρίς βέβαια να εμποδίζονται και οι εμπορικές τράπεζες να χορηγούν στεγαστικά δάνεια.

γ) Την Αγροτική Τράπεζα και

δ) Το Ταχυδρομικό Ταμιευτήριο και το Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανείων με αποκλειστικό αντικείμενο την αποδοχή καταθέσεων και τη χορήγηση δανείων.

Μερικά ακόμη χαρακτηριστικά του Ελληνικού Τραπεζικού Συστήματος τα οποία έχουν επηρεάσει και την εξέλιξη των αμοιβών στον κλάδο είναι:

α) Η σημαντική παρουσία του Ελληνικού Δημοσίου

Το Ελληνικό Δημόσιο συμμετέχει ή ελέγχει το μεγαλύτερο τμήμα του Ελληνικού Τραπεζικού Συστήματος. Άμεσα ελέγχει την Τράπεζα της Ελλάδος, την Αγροτική Τράπεζα της Ελλάδος, την Ελληνική Τράπεζα Βιομηχανικής Ανάπτυξης (ΕΤΒΑ) καθώς επίσης το Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανείων και το Ταχυδρομικό Ταμιευτήριο. Έμμεσα το Ελληνικό Δημόσιο ελέγχει την Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος και την Εμπορική Τράπεζα και μέσω αυτών όλες τις θυγατρικές τους τράπεζες, καθώς επίσης την Εθνική Κτηματική Τράπεζα και την Γενική Τράπεζα της Ελλάδος.

Η μεγάλη εξάρτηση των Τραπεζών Κρατικού ενδιαφέροντος, οι οποίες ελέγχουν και το μεγάλο μερίδιο της αγοράς, με τη σταδιακή απελευθέρωση έχει δημιουργήσει νέες τάσεις και καταστάσεις στις εργασιακές σχέσεις του κλάδου (αύξηση κινητικότητας στελεχών προς τις ιδιωτικές Τράπεζες κλπ.). Η προσπάθεια αυτή γίνεται κυρίως με βραδείς ρυθμούς, λόγω των ήδη

δομημένων και θεσμικό προστατευομένων εργασιακών σχέσεων οι οποίες έχουν δημιουργήσει παράλληλα ένα ιεραρχικό κατεστημένο που προβάλλει αντιδράσεις.

β) Η μειωμένη χρησιμοποίηση τεχνολογικού εξοπλισμού στις καθημερινές συναλλαγές

Το Ελληνικό τραπεζικό σύστημα υστερεί, σε σύγκριση με αυτό των χωρών της Ευρώπης, στη χρησιμοποίηση τεχνολογικού εξοπλισμού για τις καθημερινές συναλλαγές. Με ελάχιστες εξαιρέσεις, οι εμπορικές τράπεζες δεν έχουν εφοδιασθεί με μηχανολογικό εξοπλισμό για διευκόλυνση των "λιανικών" τραπεζικών συναλλαγών, καθ' όσον η χρησιμοποίηση των τραπεζογραμματίων εξακολουθεί να κυριαρχεί στη διενέργεια των συναλλαγών στην Ελλάδα. Επίσης, η χρησιμοποίηση νέων μέσων πληρωμών (επιταγές, πλαστικό χρήμα) είναι πολύ μικρή σε σύγκριση με τις περισσότερες χώρες της Ε.Ε.

γ) Μεριδίδια της Αγοράς αποταμιεύσεων και δανείων σε λίγες τράπεζες

Η μη ύπαρξη ανεπτυγμένου τραπεζικού συστήματος, ώστε να λειτουργούν εξειδικευμένοι οργανισμοί συγκέντρωσης της αποταμίευσης, με εξαίρεση το Ταχυδρομικό Ταμιευτήριο, αναγκάζει τους αποταμιευτές να καταθέτουν τις αποταμιεύσεις τους στις εμπορικές τράπεζες και παραδοσιακά στις δύο μεγάλες τράπεζες, Εθνική και Εμπορική. Οι δύο αυτές τράπεζες συγκεντρώνουν πάνω από το 70% των καταθέσεων και ανάλογο ποσοστό των χορηγούμενων δανείων. Το 2005 το μερίδιο στις καταθέσεις που είχαν οι Τράπεζες Κρατικού ενδιαφέροντος ήταν 89% περίπου, στις δε χορηγήσεις 88%. Σήμερα τα παραπάνω ποσοστά έχουν μειωθεί σε 80% και 73% αντίστοιχα. Το φαινόμενο αυτό, δηλαδή της συγκέντρωσης πολύ μεγάλου ποσοστού της Αγοράς από δύο Τράπεζες, προκαλεί δυσλειτουργία στο τραπεζικό σύστημα και έλλειψη ανταγωνισμού στην προσφορά τραπεζικών

υπηρεσιών και στην κοστολόγησή τους.

δ) Τραπεζική ανάπτυξη ορισμένων περιοχών

Με εξαίρεση τα τελευταία χρόνια, όπου υπάρχει μία μεγαλύτερη ανάπτυξη του δικτύου των τραπεζών, παρατηρείται μία συγκέντρωση καταστημάτων τραπεζών στις περιοχές της Αθήνας, του Πειραιά και της Θεσσαλονίκης. Ειδικά οι ξένες τράπεζες λειτουργούν μόνο στις τρεις παραπάνω πόλεις, με εξαίρεση την Citibank και την Barclays, οι οποίες έχουν καταστήματα και σε άλλες περιοχές. Αποτέλεσμα αυτής της τραπεζικής ανάπτυξης μόνο ορισμένων περιοχών είναι ότι σε πολλές περιοχές της Ελλάδας υπάρχει έλλειψη τραπεζικών υπηρεσιών.

ε) Μεγάλη συμμετοχή ξένων τραπεζών και απουσία περιφερειακών τραπεζών

Στο Ελληνικό τραπεζικό σύστημα παρέχουν υπηρεσίες πολλές ξένες τράπεζες με υποκαταστήματα στην Αθήνα, Πειραιά και Θεσσαλονίκη, ενώ μερικές απ' αυτές δραστηριοποιούνται και σε άλλες πόλεις. Σε σύγκριση με άλλα τραπεζικά συστήματα πιο ανεπτυγμένα, οι ξένες τράπεζες έχουν μεγάλη συμμετοχή στην προσφορά εξειδικευμένων υπηρεσιών, όπου οι Ελληνικές τράπεζες δεν έχουν εμπειρία.

Στην Ελλάδα δραστηριοποιούνται επίσης και πολλά γραφεία αντιπροσωπείας ξένων τραπεζών τα οποία προσφέρουν υπηρεσίες στους Έλληνες πελάτες τους. Ένα άλλο φαινόμενο του Ελληνικού τραπεζικού συστήματος είναι η απουσία μικρών περιφερειακών τραπεζών για την εξυπηρέτηση αποκλειστικά ορισμένων περιοχών της Ελλάδας σε βασικές τραπεζικές εργασίες.

στ) Μικρή παρουσία των εξειδικευμένων ενδιάμεσων οργανισμών

Μέχρι πριν λίγα χρόνια δεν υπήρχε άλλος τρόπος διοχέτευσης των αποταμιεύσεων στο σύστημα παρά μόνο μέσω των τραπεζών. Τα τελευταία χρόνια άρχισε η δραστηριοποίηση εταιρειών διαχείρισης αμοιβαίων κεφαλαίων ως και εταιρειών επενδύσεων, οι οποίες παρέχουν υπηρεσίες στους συμμετέχοντες στο τραπεζικό σύστημα.

3.2 ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ ΚΑΙ ΤΡΑΠΕΖΙΚΑ ΔΑΝΕΙΑ

Σύμφωνα με την απόφαση του Διοικητικού Συμβουλίου που δημοσιεύθηκε στις 18 Φεβρουαρίου 2005 (βλ. "Αποφάσεις του Διοικητικού Συμβουλίου της ΕΚΤ (εκτός των αποφάσεων για τα επιτόκια)" που δημοσιεύθηκαν την ίδια ημέρα), η ένταξη των τραπεζικών δανείων στον Ενιαίο Κατάλογο θα πραγματοποιηθεί με βάση το εξής χρονοδιάγραμμα²¹:

- Τα τραπεζικά δάνεια θα γίνονται αποδεκτά ως ασφάλεια για τις πιστοδοτικές πράξεις του Ευρωσυστήματος σε όλες τις χώρες της ζώνης του ευρώ από 1ης Ιανουαρίου 2007, οπότε θα εφαρμοστούν κοινά κριτήρια καταλληλότητας και κοινό πλαίσιο του Ευρωσυστήματος για την αξιολόγηση της πιστοληπτικής ικανότητας.
- Από 1ης Ιανουαρίου 2007 έως 31 Δεκεμβρίου 2011 θα ισχύσει μεταβατικό καθεστώς βάσει του οποίου θα επιτρέπεται σε κάθε εθνική κεντρική τράπεζα (ΕΘΝΚΤ) του Ευρωσυστήματος να επιλέξει το ελάχιστο όριο για το ύψος των δανείων που θα γίνονται αποδεκτά ως ασφάλεια και να ορίσει αν θα εφαρμόζεται προμήθεια διαχείρισης.
- Από 1ης Ιανουαρίου 2012 θα ισχύει ενιαίο καθεστώς για τη χρήση τραπεζικών δανείων ως ασφαλειών με κοινό ελάχιστο όριο 500.000 ευρώ.

²¹ Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα-Δελτίο Τύπου, 22 Ιουλίου 2005

3.2.1.ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΚΑΤΑΛΛΗΛΟΤΗΤΑΣ

Από 1ης Ιανουαρίου 2007 θα ισχύουν τα παρακάτω κριτήρια καταλληλότητας²²:

1. Αποδεκτό δάνειο: Είναι η ενοχική υποχρέωση ενός αποδεκτού οφειλέτη (βλ. κατωτέρω) προς τους αντισυμβαλλομένους του Ευρωσυστήματος, η οποία πληροί όλα τα κριτήρια καταλληλότητας που ορίζονται πιο κάτω. Τα κριτήρια καταλληλότητας των τραπεζικών δανείων ισχύουν επίσης και για τα κοινοπρακτικά δάνεια. Τα τραπεζικά δάνεια "μειούμενου υπολοίπου" (δηλ. στα οποία το κεφάλαιο και οι τόκοι αποπληρώνονται βάσει προσυμφωνηθέντος χρονοδιαγράμματος) είναι επίσης αποδεκτά. Αχρησιμοποίητα πιστωτικά όρια αλληλόχρεων λογαριασμών (δηλ. αχρησιμοποίητα υπόλοιπα ανακυκλούμενων πιστωτικών διευκολύνσεων), υπεραναλήψεις από τρεχούμενους λογαριασμούς και εγγυητικές επιστολές (με τις οποίες εγκρίνεται η χρήση πιστώσεων αλλά δεν είναι οι ίδιες τραπεζικά δάνεια) δεν αποτελούν αποδεκτά περιουσιακά στοιχεία. Τραπεζικά δάνεια που παρέχουν δικαιώματα επί του κεφαλαίου ή/και των τόκων εξαρτώμενα από τα δικαιώματα κομιστών άλλων τραπεζικών δανείων ή χρεογράφων του ίδιου εκδότη επίσης δεν είναι αποδεκτά.²³
2. Αποδεκτοί οφειλέτες: Μη χρηματοπιστωτικές επιχειρήσεις και η γενική κυβέρνηση.²⁴ Οι εγγυητές και οι αποδεκτές εγγυήσεις θα υπόκεινται στο καθεστώς που ισχύει για τα αποδεκτά εμπορεύσιμα χρεόγραφα.²⁵
3. Ελάχιστο ύψος δανείων: Από το έτος 2007 έως το 2012 κάθε ΕΘΝΚΤ θα εφαρμόζει το ελάχιστο ύψος δανείων το οποίο θα ορίζει κατά τη διακριτική

²²

²³ Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα-Δελτίο Τύπου, 22 Ιουλίου 2005

²⁴ Με βάση τη διάκριση σε τομείς σύμφωνα με το ΕΣΛ 95 (Ευρωπαϊκό Σύστημα Λογαριασμών 1995), οι κατηγορίες αποδεκτών οφειλετών θα είναι οι εξής: κεντρική κυβέρνηση, κυβερνήσεις ομόσπονδων κρατιδίων/περιφερειακή κυβέρνηση, τοπική αυτοδιοίκηση και μη χρηματοπιστωτικές επιχειρήσεις. Τα υπερεθνικά και τα διεθνή ιδρύματα είναι επίσης αποδεκτοί οφειλέτες.

²⁵ Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα-Δελτίο Τύπου, 22 Ιουλίου 2005

της ευχέρεια. Από το 2012 και εξής, θα ισχύει κοινό ελάχιστο όριο 500.000 ευρώ.

4. Πιστοληπτική ικανότητα του οφειλέτη: Οι οφειλέτες θα πρέπει να είναι οικονομικά εύρωστοι προκειμένου να κρίνονται αποδεκτοί. Η οικονομική τους ευρωστία θα αξιολογείται σύμφωνα με το πλαίσιο του Ευρωσυστήματος για την αξιολόγηση της πιστοληπτικής ικανότητας.
5. Νόμισμα: Αποδεκτά θα γίνονται μόνο τραπεζικά δάνεια που έχουν συνομολογηθεί σε ευρώ.
6. Μέγιστη και ελάχιστη διάρκεια: Καμία.²⁶
7. Δίκαιο που διέπει τη σύμβαση δανείου: Η σύμβαση δανείου πρέπει να διέπεται από το δίκαιο χώρας-μέλους της ζώνης του ευρώ.
8. Έδρα του οφειλέτη/εγγυητή: Ο οφειλέτης/εγγυητής θα πρέπει να εδρεύει σε χώρα-μέλος της ζώνης του ευρώ.

3.2.2.ΠΡΟΣΘΕΤΕΣ ΝΟΜΙΚΕΣ ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΙΣ

Στις επιμέρους χώρες-μέλη της ζώνης του ευρώ προβλέπονται διαφορετικές νομικές προϋποθέσεις για την έγκυρη σύσταση ασφάλειας επί τραπεζικών δανείων και για την ταχεία εκποίηση της σε περίπτωση υπερημερίας του αντισυμβαλλομένου. Οι εν λόγω νομικές προϋποθέσεις αφορούν την κοινοποίηση προς τον οφειλέτη, το τραπεζικό απόρρητο, καθώς και τη σύσταση και εκποίηση ενεχύρου επί των δανείων. Καθώς η αντιμετώπιση αυτών των ζητημάτων δεν είναι ομοιόμορφη σε όλες τις χώρες, οι νομικές προϋποθέσεις και ο τρόπος με τον οποίο πληρούνται ενδέχεται να διαφέρουν από χώρα σε χώρα.

²⁶ Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα-Δελτίο Τύπου, 22 Ιουλίου 2005

3.2.3.ΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΟΥ ΕΥΡΩΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΗΣ ΠΙΣΤΟΛΗΠΤΙΚΗΣ ΙΚΑΝΟΤΗΤΑΣ

Το πλαίσιο του Ευρωσυστήματος για την αξιολόγηση της πιστοληπτικής ικανότητας απαρτίζεται από το σύνολο των τεχνικών και των κανόνων που πληρούν την απαίτηση του Ευρωσυστήματος για "υψηλή ποιότητα" των αποδεκτών ασφαλειών. Το εν λόγω πλαίσιο βασίζεται σε τέσσερις πηγές αξιολόγησης της ποιότητας, δηλ. στους εξωτερικούς οργανισμούς αξιολόγησης (ECAIs), τα εσωτερικά συστήματα αξιολόγησης (ICASs) που διαθέτουν οι ΕθνΚΤ,²⁷ τα συστήματα εσωτερικών αξιολογήσεων της πιστοληπτικής ικανότητας (IRB) που διαθέτουν οι αντισυμβαλλόμενοι και τους μηχανισμούς αξιολόγησης (RTs) ανεξάρτητων παροχών τα οποία διαθέτουν εγκεκριμένοι ανεξάρτητοι διαχειριστές. Δεν γίνεται διαβάθμιση των πηγών αξιολόγησης.

Όλες οι πηγές αξιολόγησης της ποιότητας θα πρέπει να πληρούν κριτήρια καταλληλότητας ειδικώς καθοριζόμενα για κάθε πηγή και τα οποία θα διασφαλίζουν ότι τηρούνται οι αρχές του Ευρωσυστήματος για την αξιολόγηση της πιστοληπτικής ικανότητας, δηλ. η ακρίβεια, η συνέπεια και η συγκρισιμότητα τόσο μεταξύ των τεσσάρων πηγών που προαναφέρθηκαν όσο και εντός κάθε πηγής. Το Ευρωσύστημα θα παρακολουθεί τις επιδόσεις των διαφόρων πηγών με βάση ένα σημείο αναφοράς προκειμένου να εξασφαλίζει ότι οι αποδεκτές ασφάλειες πληρούν τα ελάχιστα πρότυπα πιστοληπτικής ικανότητας.

Το Ευρωσύστημα εν ευθετώ χρόνο θα ανακοινώσει ένα "κατώφλι" πιστοληπτικής ικανότητας, το οποίο θα ισχύει για τους αποδεκτούς οφειλέτες, κανόνες καταλληλότητας για τους εγγυητές μη εμπορεύσιμων περιουσιακών στοιχείων, καθώς και το σημείο αναφοράς με βάση το οποίο θα παρακολουθούνται οι επιδόσεις των πηγών αξιολόγησης της πιστοληπτικής ικανότητας. Το Ευρωσύστημα επίσης θα δημοσιοποιήσει εν ευθετώ χρόνο κατάλογο με τους αποδεκτούς εξωτερικούς οργανισμούς αξιολόγησης, καθώς

²⁷ Η δυνατότητα αυτή προβλέπεται μόνο για τη Γερμανία, την Ισπανία, τη Γαλλία και την Αυστρία.

και με τους αποδεκτούς μηχανισμούς αξιολόγησης που τελούν υπό τη διαχείριση ανεξάρτητων φορέων και τους διαχειριστές αυτών.

Κάθε αντισυμβαλλόμενος θα πρέπει να εξειδικεύει ποια από τις τέσσερις διαθέσιμες πηγές αξιολόγησης της πιστοληπτικής ικανότητας θα χρησιμοποιεί ως βασικό εργαλείο για την αξιολόγηση των οφειλετών/εγγυητών των τραπεζικών δανείων που θα καταθέτει ως ασφάλεια. Στη συνέχεια θα πρέπει να χρησιμοποιεί αυτό το συγκεκριμένο σύστημα επί μια προκαθορισμένη χρονική περίοδο (π.χ. ένα έτος). Ο κατάλογος των αποδεκτών οφειλετών/εγγυητών τον οποίο θα υποβάλλει ένας αντισυμβαλλόμενος θα παραμένει αυστηρώς απόρρητος και θα είναι γνωστός μόνο στο Ευρωσύστημα και τον αντισυμβαλλόμενο. Το σύνολο των τεχνικών και των κανόνων που προβλέπονται από το πλαίσιο του Ευρωσυστήματος για την αξιολόγηση της πιστοληπτικής ικανότητας όσον αφορά τα τραπεζικά δάνεια θα εφαρμόζεται επίσης και σε εμπορεύσιμα περιουσιακά στοιχεία χωρίς πιστοληπτική διαβάθμιση.

3.3.ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΕΣ

Οι διαδικασίες για τη χρήση τραπεζικών δανείων ως ασφαλειών θα εφαρμόζονται ανάλογα με το νομικό και λειτουργικό περιβάλλον κάθε χώρας και με τον όγκο αποδεκτών δανείων που αναμένεται να χρησιμοποιούν οι αντισυμβαλλόμενοι. Στην αρχή της μεταβατικής περιόδου κάθε ΕθνΚΤ θα εφαρμόσει λύσεις σε εθνικό επίπεδο οι οποίες θα πληρούν κάποιες ελάχιστες κοινές προϋποθέσεις υπηρεσιών ώστε να διασφαλίζεται ένα ελάχιστο επίπεδο υπηρεσιών του Ευρωσυστήματος για τη μεταβίβαση τραπεζικών δανείων. Το σύστημα ανταποκριτριών κεντρικών τραπεζών (ΣΑΚΤ) θα επιτρέπει στους αντισυμβαλλομένους να χρησιμοποιούν τραπεζικά δάνεια σε διασυνοριακό επίπεδο.

3.4 ΜΗ ΕΜΠΟΡΕΥΣΙΜΑ ΧΡΕΟΓΡΑΦΑ ΠΟΥ ΚΑΛΥΠΤΟΝΤΑΙ ΑΠΟ ΕΝΥΠΟΘΗΚΑ ΔΑΝΕΙΑ

Τα μη εμπορεύσιμα χρεόγραφα που καλύπτονται από ενυπόθηκα δάνεια είναι τίτλοι οι οποίοι δεν συγκεντρώνουν όλα τα χαρακτηριστικά της πλήρους τιτλοποίησης. Αυτή η κατηγορία περιουσιακών στοιχείων αρχικά θα περιλαμβάνει μόνον υποσχετικές καλυμμένες με υποθήκη οι οποίες εκδίδονται στην Ιρλανδία, και τούτο λόγω του ειδικού νομικού καθεστώτος που διέπει αυτά τα περιουσιακά στοιχεία στην Ιρλανδία, το οποίο δεν μπορεί εύκολα να μεταφερθεί σε άλλες χώρες της ζώνης του ευρώ. Επί του παρόντος το Ευρωσύστημα δεν κρίνει αναγκαία την επέκταση αυτής της κατηγορίας περιουσιακών στοιχείων που χρησιμοποιούνται στην Ιρλανδία σε όλες τις χώρες της ζώνης του ευρώ, δεδομένου ότι τα ενυπόθηκα στεγαστικά δάνεια είναι ήδη αποδεκτά ως ασφάλεια σε πολλές χώρες σε τιτλοποιημένη μορφή, είτε ως χρεόγραφα που καλύπτονται από ενυπόθηκα στεγαστικά δάνεια είτε ως τίτλοι τύπου Pfandbrief.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΕΤΑΡΤΟ-ΟΡΙΣΜΟΣ ΤΟΥ ΧΡΗΜΑΤΟΣ

4.1 ΤΟ ΧΡΗΜΑ ΣΤΗ ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΚΟΙΝΩΝΙΑ ΤΗΣ ΑΓΟΡΑΣ Ο ΡΟΛΟΣ ΤΟΥ ΤΡΑΠΕΖΙΚΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ

Το χρήμα εξυπηρετεί δύο βασικές λειτουργίες: τις συναλλαγές και μετρά την ανταλλακτική αξία των εμπορευμάτων. Αν δεν υπήρχαν χρήματα και γίνονταν οι ανταλλαγές με εμπορεύματα, θα είχαμε τα ακόλουθα φαινόμενα:

1. Δεν θα βρισκόταν ο κατάλληλος συναλλασσόμενος, ο οποίος να θέλει οπωσδήποτε το εμπόρευμα του παροχέα και εκείνος το δικό του.
2. Δεν θα ήταν δυνατό να κατατμηθεί το εμπόρευμα για να γίνει ευκολότερη η συναλλαγή.
3. Το κάθε εμπόρευμα έχει πολλαπλή ανταλλακτική αξία και είναι ίση με τον αριθμό των εμπορευμάτων που μπορούν να ανταλλαχθούν με αυτό.

Το χρήμα εξαλείφει αυτά τα προβλήματα και κάνει ευκολότερες τις συναλλαγές.. Αυτόματα διαγράφει το γεγονός όταν συμπίπτουν οι επιθυμίες πολλών συναλλασσομένων ως προς ένα είδος εμπορεύματος και την ποσότητα που επιθυμεί. Αποδεσμεύει χρονικά την πώληση ενός προϊόντος από την αγορά ενός άλλου. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα

1. Να διευκολύνονται οι συναλλαγές.

2. Αυξάνει την παραγωγή που προορίζεται για συναλλαγή.
3. Μειώνει την παραγωγή που προορίζεται για αυτοκατανάλωση.

Συμπερασματικά το χρήμα διαδραματίζει καθοριστικό ρόλο στην οικονομία ως:

1. Μέτρο αξίας: Είναι μέτρο αξίας των εμπορευμάτων ή η ανταλλακτική αξία των εμπορευμάτων μεταφράζεται σε χρήμα.
2. Μέσο πληρωμής: Όλοι οι συναλλασσόμενοι δέχονται να αποκτήσουν το αντίτιμο του εμπορεύματος σε χρήμα.
3. Μέσο αποταμίευσης: Η απόκτηση του χρήματος από την πώληση ενός εμπορεύματος επιτρέπει τη διαφοροποίηση του χρόνου πώλησης και του χρόνου αγοράς.

4.2 ΙΔΙΟΤΗΤΕΣ ΤΟΥ ΧΡΗΜΑΤΟΣ

Να είναι κοινώς αποδεκτό (συναλλασσόμενοι, σύνολο πληθυσμού)
Η ανταλλακτική του αξία να είναι τόση ώστε να εξυπηρετεί την πλειονότητα των καθημερινών συναλλαγών. Δεν πρέπει να υπόκειται σε ταχεία φυσική φθορά ή αλλοίωση. Το χρήμα θα πρέπει να υποδιαιρείται σε μικρότερες μονάδες για να καλύπτει όλες τις πιθανές συναλλαγές
Τα πολλαπλάσια ή τα υποπολλαπλάσια του χρήματος πρέπει να είναι τυποποιημένα και η αξία τους εγγυημένη .

4.3 ΜΟΡΦΕΣ ΧΡΗΜΑΤΟΣ

Από τα πολύ παλιά χρόνια έχουν χρησιμοποιηθεί ως χρήμα πολλά αντικείμενα. Το είδος του αντικειμένου που χρησιμοποιείται ως χρήμα, δηλαδή ως κοινά αποδεκτό μέσο συναλλαγών καθορίζεται από τρεις παράγοντες:

1. Από τον τρόπο με τον οποίο είναι οργανωμένη η κοινωνία

2. Από τη σημασία που έχουν οι ανταλλακτικές σχέσεις
3. Από το βαθμό καταμερισμού της κοινωνικής εργασίας

Το χρήμα μπορούμε να ορίσουμε κάθε τι το οποίο χρησιμοποιείται σε έκταση για τις συναλλαγές. Υπάρχουν δύο βασικές μορφές χρήματος:

1. ΠΕΡΙΕΚΤΙΚΟ: είναι το χρήμα οι λειτουργίες του οποίου ως μέσου συναλλαγών και ως μέτρου αξίας των εμπορευμάτων έχει ίση αξία με την εμπορευματική του αξία (βόδια, χρυσός, όστρακα, πολύτιμο μέταλλο). Περιεκτικό χρήμα ΗΤΑΝ όλα τα είδη και προϊόντα που έχουν χρησιμοποιηθεί ως χρήμα και τα οποία έχουν χρήσεις άλλες από εκείνες του χρήματος.

2. ΠΑΡΑΣΤΑΤΙΚΟ: είναι το χρήμα του οποίου η αναγραφόμενη αξία αντιστοιχεί σε αξία μεγαλύτερη από την αξία του υλικού που το αποτελεί. Το παραστατικό χρήμα είναι στοιχείο του νεώτερου πολιτισμού και προϋποθέτει την ύπαρξη μιας πλήρως εμπορευματικής οικονομίας, μεγάλο αριθμό συναλλαγών, υψηλό καταμερισμό της εργασίας. Και φυσικά την εγγύηση του εκδότη του παραστατικού χρήματος για την αναγραφόμενη αξία.

Τα μεταλλικά νομίσματα (χρυσά και αργυρά) ήταν ο προπομπός του ονομαζόμενου ψευδοπεριεκτικού χρήματος το οποίο δεν ήταν άλλο από τα γνωστά μας χρεόγραφα που εξέδιδαν ιδιωτικές τράπεζες για ορισμένη αξία. Παρείχαν δηλαδή την έγγραφη δέσμευση πως ο φέρων το χρεόγραφο θα πληρωνόταν την αναγραφόμενη αξία σε χρυσό. Όταν ανέλαβε η πολιτεία το δικαίωμα να εκδίδει μόνο αυτή το χρήμα τα χαρτονομίσματα και τα κέρματα μπορούσαν να εξαργυρωθούν από την εκδοτική τράπεζα με χρυσό. Αυτό σημαίνει η αξία του χρήματος που κυκλοφορεί είναι με τα αποθέματα χρυσού στο θησαυροφυλάκιο της τράπεζας.

Το κράτος και η τράπεζα είναι οι εγγυητές ότι κάποιος μπορεί να μετατρέψει το χρήμα του σε χρυσό. Αυτό όμως εγκαταλείφθηκε έπειτα από το Β΄ Παγκόσμιο πόλεμο με την καθιέρωση του δολαρίου ως το νόμισμα βάση για

το διεθνές νομισματικό σύστημα.

Η κυβέρνηση των ΗΠΑ και Κεντρική Εκδοτική Τράπεζα των ΗΠΑ παρείχαν τις ανάλογες εγγυήσεις για τη μετατροπή του χρυσού σε δολάρια. Τότε μάλιστα οι άλλες χώρες εναρμόνιζαν την έκδοση χαρτονομισμάτων με τα αποθέματα σε χρυσό ή σε ξένο νόμισμα κυρίως δολάριο. Η κρίση του δολαρίου στο τέλος της δεκαετίας του 1960 οδήγησε στο να εγκαταλειφθεί η μετατρεψιμότητα του δολαρίου σε χρυσό και ταυτόχρονα στην πλήρη επικράτηση του παραστατικού χρήματος.

4.4.ΣΥΓΧΡΟΝΑ ΕΙΔΗ ΧΡΗΜΑΤΟΣ

1. Μεταλλικό.
2. Χαρτονόμισμα.
3. Πιστωτικό χρήμα
4. συναλλαγματικές: ιδιωτική ρύθμιση πληρωμής ανάμεσα σε δυο συναλλασσομένους και αποτελεί υπόσχεση πληρωμής στο μέλλον σε συγκεκριμένη ημερομηνία.
5. επιταγές: η μορφή χρήματος που αποτελεί εντολή προς την τράπεζα για να εξαργυρώσει ο φέρων την επιταγή το αναγραφόμενο ποσό, το οποίο έχει υποχρέωση ο εκδότης να έχει ήδη κατατεθειμένο στην τράπεζα
 - Πιστωτικές κάρτες

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΕΜΠΤΟ- ΔΑΝΕΙΣΜΟΣ

5.1 Ο ΡΟΛΟΣ ΤΟΥ ΤΡΑΠΕΖΙΚΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ

Τράπεζα είναι η επιχείρηση που ασχολείται με το εμπόριο του χρήματος. Δέχεται καταθέσεις από φυσικά πρόσωπα, επιχειρήσεις ή οργανισμούς Δίνει δάνεια σε καταναλωτές, επιχειρήσεις ή στο κράτος. Η δραστηριότητα αυτή έχει κίνητρο το κέρδος (εμπορικές τράπεζες) και προκύπτει από τη διαφορά ανάμεσα στον τόκο που καταβάλλουν στους καταθέτες για να τοποθετήσουν τα χρήματά τους στην τράπεζα και στον τόκο που εισπράττουν από τους δανειζόμενους από την τράπεζα. Ο ρόλος της Κεντρικής τράπεζας είναι:

1. Διατήρηση καταθέσεων εμπορικών τραπεζών (υποχρεωτικά ταμειακά διαθέσιμα)
2. Έλεγχο διατραπεζικού δανεισμού.
3. Ρύθμιση βασικού επιτοκίου και των κανόνων χορήγησης δανείων από τις εμπορικές τράπεζες προς τους ιδιώτες.
4. Ρύθμιση της τιμής του συναλλάγματος (ισοτιμία έναντι άλλων νομισμάτων)
5. Αποτελεί τον τραπεζίτη του δημοσίου και το ρυθμιστή του

5.2 ΔΑΝΕΙΣΜΟΣ

Από την έναρξη του 1999 οι ελληνικές τράπεζες χορηγούν δάνεια σε Ευρώ, τα οποία όμως θα πρέπει να επισημανθεί, ότι αποτελούν χρηματοδοτήσεις σε συνάλλαγμα, δηλαδή εμπεριέχουν συναλλαγματικό κίνδυνο. Ο κίνδυνος αυτός είναι δυνατόν να εκτιμηθεί στον βαθμό της απόκλισης της αγοραίας (fixing) ισοτιμίας της Δραχμής /Ευρώ σε σχέση με την κεντρική ισοτιμία (353,109 στο Μηχανισμό Συναλλαγματικών Ισοτιμιών II), με δεδομένο ότι θα πρέπει σταδιακά να συγκλίνουν οι δύο αυτές τιμές μέχρι την 31/12/2000 οπότε και θα καθορισθεί η σταθερή και αμετάκλητη ισοτιμία της Δραχμής σε σχέση με το Ευρώ.

Δηλαδή αν υποθέταμε ότι την 31/12/1999 μια επιχείρηση ανοίξει στην Τράπεζά της ένα χορηγητικό λογαριασμό σε Ευρώ και η ισοτιμία Ευρώ/Δρχ. είναι 330 Δρχ., θα πρέπει, στην διαφορά των επιτοκίων μεταξύ των δραχμών και Ευρώ, να συνεκτιμήσει & την επιβάρυνση από την διόρθωση των ισοτιμιών μέχρι το αργότερο την 31/12/2000, (δηλαδή την διολίσθηση της Δραχμής από 330 στην κεντρική της ισοτιμία 353,109). Κατά την διάρκεια του 2001 όμως, τα δάνεια σε Ευρώ έπαψαν να έχουν συναλλαγματικό κίνδυνο και επομένως θα μπορούν οι επιχειρήσεις να ανοίγουν λογ/σμούς στις Τράπεζές τους χωρίς πρόβλημα και επιπλέον θα πρέπει να γνωρίζουν ότι είναι δυνατόν να πραγματοποιούν χρεώσεις και πιστώσεις και σε Δραχμές και σε Ευρώ, χωρίς επιβάρυνση, με τις τιμές μετατροπής (δηλαδή την σταθερή ισοτιμία Ευρώ/Δραχμής).

Συγχρόνως από την 1η Ιανουαρίου 1999, οι επιχειρήσεις είχαν την δυνατότητα, εφόσον το επιθυμούν, να μετατρέψουν σε Ευρώ τους λογαρια-

σμούς που τηρούν σε ένα από τα 11 εθνικά νομίσματα που συμμετέχουν στην ζώνη. Η μετατροπή αυτή ούτως ή άλλως θα πραγματοποιηθεί υποχρεωτικά την 1/1/2002. Οι Τράπεζες ήδη ενημερώνουν και ενθαρρύνουν τους πελάτες τους για την μετατροπή των λογαριασμών αυτών σε Ευρώ, από την αρχή κιόλας της μεταβατικής περιόδου, επισημαίνοντας ότι δεν επιβαρύνονται με έξοδα μετατροπής, (δηλαδή δεν υπάρχουν διαφορετικές τιμές αγοράς-πώλησης συναλλάγματος) δεν διαφοροποιείται ο συναλλαγματικός κίνδυνος που έχουν αναλάβει έναντι της Δραχμής και μπορούν να χρεοπιστώνουν τον λογ/σμό είτε στο εθνικό νόμισμα που επιθυμούν είτε στο Ευρώ. Με τον τρόπο αυτό, η μετάβαση στο Ευρώ γίνεται σταδιακά, επιτυγχάνεται η εξοικείωση με το νέο νόμισμα και περιορίζεται το πλήθος των λογαριασμών στα εθνικά νομίσματα.

Τέλος από την 1/1/2002 όλοι οι λογαριασμοί έχουν μετατραπεί σε Ευρώ, οι τόκοι των δανείων θα εκφράζονται σε Ευρώ και η ανατιμολόγησή τους στις συμβάσεις κυμαινόμενου επιτοκίου θα γίνεται πλέον στα επιτόκια του Ευρώ.

Για τα μεσομακροπρόθεσμα όμως δάνεια σταθερού επιτοκίου, όπου ο σχετικός συμβατικός όρος λήγει μετά το 2002, το επιτόκιο που έχει συμφωνηθεί είναι υποχρεωτικό για τον δανειολήπτη έστω και αν τα επιτόκια της αγοράς έχουν μειωθεί σημαντικά, στα επίπεδα του Ευρώ. Δηλαδή, στο πλαίσιο της αρχής της συνέχειας των συμβάσεων, ο δανειζόμενος είναι «κλειδωμένος» σε όλη την συμβατική διάρκεια σταθερού επιτοκίου, στα υψηλότερα επιτόκια της Δραχμής, ενώ τα επιτόκια της αγοράς και η αποπληρωμή του δανείου εκφράζονται πλέον σε Ευρώ.

Σ' αυτήν την περίπτωση και προκειμένου να μην δημιουργηθούν δυσαρέσκειες και προβλήματα, υπάρχει το ενδεχόμενο οι Τράπεζες να δώσουν την δυνατότητα στους πελάτες τους, είτε να εξαγοράσουν το σταθερού επιτοκίου δανειό τους με ένα άλλο κυμαινόμενου επιτοκίου σε Ευρώ, είτε να

μετατρέψουν το δάνειο τους κατ'ευθείαν σε κυμαινόμενου επιτοκίου έναντι κάποιας επιβάρυνσης, χαμηλότερης σε σχέση με την ποινή που προβλέπεται για την μονομερή μετατροπή των συμβάσεων.

Κατά τον σχεδιασμό της μετάβασης στο Ευρώ λαμβάνεται ιδιαίτερη μέριμνα από τις τράπεζες για την προστασία των συμφερόντων των καταναλωτών. Η υπεράσπιση του καταναλωτή διασφαλίζεται τόσο από τους κανονισμούς του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου περί εισαγωγής του Ευρώ όσο και από το ανταγωνιστικό πλαίσιο που θα αναπτυχθεί σε ευρωπαϊκό πλέον επίπεδο.

Ορισμένα από τα μέτρα προστασίας που έχουν θεσπισθεί είναι:

- Οι μετατροπές σε Ευρώ των προϊόντων, εμπορευμάτων, υπηρεσιών, μισθών κλπ θα πρέπει να γίνονται απaráκλητα με τις σταθερές τιμές μετατροπής μεταξύ του Εθνικού νομίσματος και του Ευρώ χωρίς επιβαρύνσεις, αλλοιώσεις αυτών ή παραλείψεις δεκαδικών.
- Οι στρογγυλοποιήσεις των ποσών που προκύπτουν από μετατροπές τιμών από εθνικά νομίσματα σε Ευρώ και αντίστροφα, υπόκεινται σε συγκεκριμένους κανόνες προκειμένου να αποφευχθούν φαινόμενα κερδοσκοπίας τα οποία θα δημιουργούσαν ανατιμητικές πιέσεις στην οικονομία γενικότερα.
- Η αρχή της συνέχειας των συμβάσεων προκειμένου να αποτραπεί οιαδήποτε μονομερής απόπειρα χρησιμοποίησης της εισαγωγής του Ευρώ ως δικαιολογία αλλαγών ή καταγγελιών ισχυουσών συμβάσεων.
- Η διπλή αναγραφή των τιμών κατά το μεταβατικό στάδιο προκειμένου να εξοικειωθεί το κοινό με τις νέες αξίες και να αποφευχθούν φαινόμενα αύξησης των τιμών κατά την μετατροπή τους σε Ευρώ, διασφαλίζοντας ταυτόχρονα την ομαλή προώθηση των συναλλαγών. Η διπλή αναγραφή υπόκειται σε ορισμένους κανόνες, δηλαδή θα πρέπει να μην είναι διφορούμενη, να είναι ευανάγνωστη και να ακολουθούνται πιστά οι κανόνες μετατροπής και στρογγυλοποίησης,

ώστε τα ποσά που θα προκύπτουν μετά την μετατροπή σε Ευρώ να εκφράζουν την πραγματική αξία των προϊόντων ή υπηρεσιών.

- Οι συστάσεις περί διαφάνειας των τιμών και ενημέρωσης των καταναλωτών από όλους τους φορείς : πολιτεία, τράπεζες, επιχειρήσεις, επιμελητήρια κ.ά.
- Οι συστάσεις περί τραπεζικών προμηθειών για τις μετατροπές και όλες τις υπηρεσίες σε Ευρώ.

5.3. ΕΙΔΗ ΔΑΝΕΙΩΝ

1. **Προς επιχειρήσεις:** σκοπεύουν στην ενίσχυση της παραγωγικής δυναμικότητας των επιχειρήσεων και στη διευκόλυνση της επιχειρηματικής δράσης τους με τη διάθεση στις επιχειρήσεις χρηματικών πόρων που δεν ανήκουν στην επιχείρηση.

2. **Προς καταναλωτές Στεγαστικά και καταναλωτικά.** Τα καταναλωτικά δάνεια και εκείνα για την αντιμετώπιση βραχυχρόνιων υποχρεώσεων των επιχειρήσεων έχουν μικρή διάρκεια (1 με 2 χρόνια) και υψηλό επιτόκιο. Τα δάνεια για επενδύσεις επιχειρήσεων και τα στεγαστικά δάνεια είναι μεγαλύτερης διάρκειας (5 με 15 χρόνια) και έχουν μικρότερο επιτόκιο. Οι τράπεζες δανείζουν το κράτος για να καλύψει το έλλειμμα μεταξύ δημοσίων εσόδων και δαπανών. Το δάνειο γίνεται με την αγορά ομολόγων. Τίτλοι χρεογράφων με ημερομηνία εξόφλησης τα οποία έχουν αγοραστεί σε χαμηλότερη τιμή (100.000 - 90.000)²⁸.

²⁸ Γ. ΠΑΠΑΪΩΑΝΝΟΥ - Κ. ΣΙΩΜΟΠΟΥΛΟΣ - Α. ΜΑΡΚΟΥ Το ΒΗΜΑ, 17/11/2002 , Σελ.: U01Kωδικός άρθρου: B13717U011ID: 250114

Πάνω από 80 εκατ. ευρώ δανείζονται κατά μέσον όρο καθημερινώς τα ελληνικά νοικοκυριά. Σε ορισμένες περιόδους μάλιστα ο ημερήσιος δανεισμός των νοικοκυριών ξεπερνά τα 100 εκατ. ευρώ, ποσό που αντιστοιχεί σε περίπου 2.000-3.000 δάνεια καθημερινά. Τα ποσά αυτά αφορούν στεγαστικά και καταναλωτικά και δεν υπολογίζονται τα χρέη μέσω πιστωτικών καρτών και ανακυκλούμενων προσωπικών δανείων. Σε μεγάλο βαθμό οι τράπεζες τροφοδοτούν τη ζήτηση αυτή καθώς τα τραπεζικά δίκτυα είναι πλέον προσανατολισμένα στις πωλήσεις, από τη χωροταξική διάταξη των καταστημάτων ως τα παχυλά μπόνους που εισπράττουν διευθυντικά στελέχη, επικεφαλής καταστημάτων και οι υπάλληλοι στο γκισέ για την επίτευξη των στόχων που θέτουν κάθε χρόνο οι τραπεζίτες. Για το 2006 οι τράπεζες σχεδιάζουν να χορηγήσουν περισσότερα από 20 δισ. ευρώ σε στεγαστικά και καταναλωτικά δάνεια, στόχος που, όπως φαίνεται, θα επιτευχθεί προκαλώντας πονοκεφάλους στην Τράπεζα της Ελλάδος που βλέπει ότι ο ανταγωνισμός των τραπεζών οδηγεί σε χαλάρωση των κριτηρίων στις χορηγήσεις των δανείων, ειδικότερα σε μια περίοδο ανόδου των επιτοκίων.

Τη μερίδα του λέοντος εισπράττει ο επικεφαλής της λιανικής τραπεζικής. Τα μπόνους για τις μεγάλες τράπεζες είναι της τάξεως των 250.000-300.000 ευρώ. Ακολουθούν οι επικεφαλής της στεγαστικής και της καταναλωτικής πίστης με μπόνους της τάξεως των 60.000-80.000 ευρώ. Στη συνέχεια μπόνους μοιράζονται στα καταστήματα, ανάλογα πάντα με την παραγωγή νέων δανείων. Και εκεί οι διευθυντές των καταστημάτων επιβραβεύονται με τα περισσότερα χρήματα και οι αμοιβές φθάνουν ως τους πωλητές, είτε αυτοί βρίσκονται στα γκισέ είτε στα ειδικώς διαμορφωμένα για πωλήσεις γραφεία.

Είναι προφανές ότι η επίτευξη του στόχου και η είσπραξη του μπόνους είναι το βασικό κίνητρο για τους επικεφαλής των λιανικής τραπεζικής να πιέσουν τους υφισταμένους τους και αυτοί τους διευθυντές καταστημάτων, οι οποίοι κρίνονται με βάση την επίτευξη των στόχων και, ως εκ τούτου, έχουν κάθε λόγο να πιέσουν με τη σειρά τους τους πωλητές, οι αμοιβές των οποίων

συνδέονται με τις πωλήσεις. Ολος αυτός ο κύκλος λειτουργεί προς την κατεύθυνση της αύξησης των δανείων. Στο πλαίσιο αυτό η κεντρική τράπεζα εκφράζει την ανησυχία της για χαλάρωση των κριτηρίων αξιολόγησης της πιστοληπτικής ικανότητας των δανειοληπτών προκειμένου να επιτευχθούν οι στόχοι και να εισπραχθούν τα μπόνους. Και η χαλάρωση των κριτηρίων θεωρείται φυσικό επακόλουθο όταν οι ετήσιοι στόχοι των τραπεζών είναι για αύξηση δανείων της τάξεως του 25%. Το ποσοστό αυτό αντιστοιχεί σε εξαιρετικά υψηλό ποσό με βάση τα σημερινά υψηλά επίπεδα δανεισμού.

Από την άλλη οι τραπεζίτες είναι υποχρεωμένοι να θέτουν υψηλούς στόχους στην παραγωγή νέων δανείων και να τους υλοποιούν προκειμένου να κρατήσουν ικανοποιημένους τους μετόχους τους. Και τούτο διότι ο βασικός λόγος για τον οποίο το ενδιαφέρον των ξένων θεσμικών επενδυτών διατηρείται υψηλό για τις μετοχές των ελληνικών τραπεζών είναι τα υψηλά περιθώρια ανάπτυξης της λιανικής τραπεζικής, η οποία προσφέρει υψηλά περιθώρια κέρδους.

5.4 ΔΑΝΕΙΑ ΓΙΑ ΚΑΘΕ ΧΡΗΣΗ

5.4.1 ΚΑΤΟΙΚΙΑ

Η λήψη στεγαστικού δανείου για αγορά κατοικίας αποτελεί μια από τις πιο συμφέρουσες μορφές δανεισμού. Δεν είναι μόνο τα σχετικά χαμηλά επιτόκια με τα οποία προσφέρονται τα δάνεια αυτά. Επιπλέον μπορούν να χρησιμοποιηθούν σε πολλές περιπτώσεις - από τη βελτίωση του επιπέδου διαβίωσης ως και για επένδυση. Από 1.1.2003 ανατρέπεται το ισχύον καθεστώς έκπτωσης των τόκων στεγαστικών δανείων πρώτης κατοικίας από το φορολογητέο εισόδημα και όσοι πάρουν δάνειο από το νέο έτος θα

Η ένταση του ανταγωνισμού έχει οδηγήσει σε χαμηλά επίπεδα τα επιτόκια,

ενώ επιπλέον τα δανειοδοτικά προγράμματα των τραπεζών συνοδεύονται από διάφορες προσφορές, όπως συνέβαινε πριν από λίγα χρόνια με τις πωλήσεις αυτοκινήτων. Έτσι, χρειάζεται προσοχή στην επιλογή του δανείου επειδή η όποια απόφαση θα συνοδεύει τον δανειζόμενο πολλά χρόνια. Τα είδη δανείων Με σταθερό επιτόκιο Το επιτόκιο παραμένει αμετάβλητο για τρία, τέσσερα, πέντε ή και δέκα χρόνια και μετά την περίοδο.

Η λήψη στεγαστικού δανείου για αγορά κατοικίας αποτελεί μια από τις πιο συμφέρουσες μορφές δανεισμού. Δεν είναι μόνο τα σχετικά χαμηλά επιτόκια με τα οποία προσφέρονται τα δάνεια αυτά. Επιπλέον μπορούν να χρησιμοποιηθούν σε πολλές περιπτώσεις - από τη βελτίωση του επιπέδου διαβίωσης ως και για επένδυση. Από 1.1.2003 ανατρέπεται το ισχύον καθεστώς έκπτωσης των τόκων στεγαστικών δανείων πρώτης κατοικίας από το φορολογητέο εισόδημα και όσοι πάρουν δάνειο από το νέο έτος θα δικαιούνται έκπτωση μόνο για το ποσό των τόκων που αναλογεί σε δάνειο ως 200.000 ευρώ (68,1 εκατ. δρχ.) και αυτή θα οδηγεί σε μείωση του φόρου ως 15% του ποσού αυτού. Αντίθετα, το φορολογικό καθεστώς για τα δάνεια που έχουν χορηγηθεί κατά το παρελθόν ή θα χορηγηθούν ως το τέλος του έτους δεν πρόκειται να αλλάξει. Όπως προκύπτει από επεξεργασία των σχετικών στοιχείων, οι φορολογούμενοι των οποίων τα εισοδήματα υπάγονται στους συντελεστές 30% και 40% της φορολογικής κλίμακας, δηλαδή έχουν φορολογητέο εισόδημα από 13.400 ευρώ και άνω, θα πληρώσουν περισσότερα χρήματα σε φόρο αν πάρουν στεγαστικό δάνειο μετά την 31.12.2002.

Αξίζει να σημειωθεί ότι η διαφορά μεταξύ του φορολογικού οφέλους που μπορεί κανείς να απολαύσει με βάση τα ισχύοντα σε σχέση με τις επερχόμενες αλλαγές που θα ισχύσουν από 1.1.2003 αμβλύνεται σημαντικά αν ο φορολογούμενος δηλώνει εισοδήματα μεταξύ 13.400 ευρώ και 23.400 ευρώ, δηλαδή φορολογείται για το συγκεκριμένο κλιμάκιο με συντελεστή 30%, ενώ δεν θα διαπιστώσει καμία διαφορά στην περίπτωση που τα εισοδήματα τα

οποία δηλώνει είναι ως 13.400 ευρώ, δηλαδή φορολογούνται με συντελεστή 15%.

Σύμφωνα με τις διατάξεις του τελευταίου εδαφίου της υποπερίπτωσης γγ', της περίπτωσης ε', της παραγράφου 1, του άρθρου 8, του Ν. 2238/94, όπως ισχύουν, προβλέπεται ο περιορισμός της έκπτωσης των τόκων στεγαστικών δανείων για απόκτηση πρώτης κατοικίας μέχρι επιφάνειας 120 τ.μ., δηλαδή ως την επιφάνεια πρώτης κατοικίας που απαλλάσσεται και από το τεκμήριο δαπανών απόκτησης περιουσιακών στοιχείων²⁹. Αν η επιφάνεια της πρώτης κατοικίας υπερβαίνει τα 120 τ.μ., το ποσό της δαπάνης που εκπίπτει περιορίζεται στο μέρος που αναλογεί επιμεριστικά στη μέχρι των 120 τ.μ. επιφάνεια της κατοικίας.

Τα αναφερόμενα στην παράγραφο αυτή και στην προηγούμενη καταλαμβάνουν τους τόκους στεγαστικών δανείων που οι συμβάσεις αυτών συνάπτονται από 1.1.2000 και μετά. Δηλαδή για δάνεια που έχουν συναφθεί για αγορά πρώτης κατοικίας ως τις 31.12.1999, από το συνολικό εισόδημα του φορολογουμένου αφαιρείται ολόκληρο το ποσό των τόκων ανεξάρτητα από τα τετραγωνικά μέτρα της επιφάνειας της πρώτης κατοικίας. Για συμβάσεις όμως δανείων που υπογράφονται από 1.1.2000 και μετά θα αφαιρείται το ποσό των τόκων που αναλογεί επιμεριστικά μόνο στα 120 τ.μ. της επιφάνειας της κατοικίας.

Στην περίπτωση που το ύψος του δανείου ξεπερνάει τα 200.000 ευρώ, τότε, ανεξάρτητα από τα τετραγωνικά μέτρα της κατοικίας, από το νέο έτος το υπουργείο Οικονομικών θα αναγνωρίζει ως εμπόνη δαπάνη τους τόκους που αναλογούν στο κεφάλαιο των 200.000 ευρώ. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα αν κάποιος συνάψει δάνειο, π.χ., 300.000 ευρώ για κατοικία 120 τ.μ. να μην μπορεί να εκπέσει από το φορολογητέο εισόδημά του τους τόκους που

²⁹ Άρθρο 17, Ν. 2238/94

αντιστοιχούν στη διαφορά των 300.000 ευρώ με το πλαφόν των 200.000 ευρώ, δηλαδή των 100.000 ευρώ.

5.4.2 ΕΠΕΝΔΥΣΗ

Η διαμόρφωση των επιτοκίων καταθέσεων και στεγαστικών δανείων σε χαμηλά επίπεδα σε συνδυασμό με την επιταχυνόμενη ανατίμηση της αξίας των ακινήτων οδήγησαν στη δημιουργία μιας εναλλακτικής μορφής επένδυσης: στη χρηματοδότηση των νοικοκυριών από τις εμπορικές τράπεζες για αγορά ακινήτου, που αντιμετωπίζεται ως μακροπρόθεσμη τοποθέτηση. Αντί ένα νοικοκυριό να τοποθετεί κάθε μήνα ένα ποσό σε κάποιον λογαριασμό ή να αγοράζει μερίδια αμοιβαίων κεφαλαίων. Με τα επιτόκια καταθέσεων και στεγαστικών δανείων στα σημερινά χαμηλά επίπεδα η λήψη δανείου για αγορά ακινήτου αναδεικνύεται μια εναλλακτική μορφή αποταμίευσης-επένδυσης. Αντί δηλαδή ο επενδυτής-αποταμιευτής να τοποθετεί κάθε μήνα ένα ποσό σε κάποιον καταθετικό λογαριασμό, να αγοράζει μερίδια αμοιβαίων κεφαλαίων ή να καταβάλλει ποσά σε ένα ασφαλιστικό πρόγραμμα, μπορεί να αποπληρώνει το δάνειο με το οποίο έχει αγοράσει σπίτι, διαμέρισμα, κατάστημα, γραφείο ή οικόπεδο³⁰.

5.4.3 ΓΙΑ ΑΝΑΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ

Δεν είναι λίγοι αυτοί που έχουν πάρει τα προηγούμενα χρόνια στεγαστικό δάνειο - είτε με αρχικά χαμηλό σταθερό επιτόκιο το οποίο σήμερα έχει μεταβληθεί σε κυμαινόμενο, που ενέχει τον κίνδυνο των μεταβολών, ή με σταθερό επιτόκιο, π.χ. για πέντε χρόνια - και είναι εγκλωβισμένοι στα

³⁰ Γ. ΠΑΠΑΪΩΑΝΝΟΥ - Κ. ΣΙΩΜΟΠΟΥΛΟΣ - Α. ΜΑΡΚΟΥ Το ΒΗΜΑ, 17/11/2002 , Σελ.: U01Κωδικός άρθρου: B13717U011ID: 250114

υψηλότερα επιτόκια του παρελθόντος. Πώς μπορούν λοιπόν να αγοράσουν το παλιό τους δάνειο και να αποπληρώσουν το χρέος τους με ευνοϊκότερους όρους.

5.4.4 ΓΙΑ ΕΠΙΣΚΕΥΗ ΚΑΙ ΑΝΑΚΑΙΝΙΣΗ

Η ανάγκη για καλύτερες συνθήκες διαβίωσης δεν αφορά μόνον όσους θέλουν να αγοράσουν καινούργια κατοικία αλλά και εκείνους που επιθυμούν να ανακαινίσουν το σπίτι τους. Οι τράπεζες για την ικανοποίηση της ανάγκης αυτής των πελατών τους προσφέρουν προϊόντα για τη χρηματοδότηση της επισκευής ή της ανανέωσης κατοικιών με ιδιαίτερα ευνοϊκούς όρους και επιτόκια παρόμοια με αυτά των στεγαστικών δανείων.

5.4.5 ΓΙΑ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΟ ΑΚΙΝΗΤΟ

Για τους επαγγελματίες και τις επιχειρήσεις οι τράπεζες προσφέρουν μεγάλη γκάμα δανειακών προϊόντων. Και στον συγκεκριμένο χώρο τα επιτόκια έχουν υποχωρήσει αισθητά και βρίσκονται στα χαμηλότερα επίπεδα των τελευταίων ετών. Όλες σχεδόν οι εμπορικές τράπεζες που δραστηριοποιούνται στην ελληνική αγορά χορηγούν δάνεια για αγορά επαγγελματικής στέγης, αγορά οικοπέδου για ανέγερση επαγγελματικής στέγης, αποπεράτωση, ανακαίνιση, βελτίωση ή επισκευή.

Την ανάγκη ανέγερσης κατοικίας σε ιδιόκτητο οικόπεδο καλύπτουν τα στεγαστικά προγράμματα των τραπεζών. Τα δάνεια για ανέγερση κατοικίας έχουν τα ίδια ακριβώς χαρακτηριστικά με εκείνα που χορηγούνται για αγορά πρώτης κατοικίας. Στην προκειμένη περίπτωση όμως η εκταμίευση δεν γίνεται εφάπαξ αλλά τμηματικά, ανάλογα με την πρόοδο των εργασιών. Ο πελάτης δεν μπορεί να εκταμιεύσει τις δόσεις του δανείου αν η τράπεζα δεν «πειστεί» ότι υπάρχει πρόοδος των εργασιών. Μια άλλη ανάγκη που καλύπτουν τα

στεγαστικά δάνεια είναι αυτή της επέκτασης υπάρχουσας κατοικίας. Σε αυτή την περίπτωση ο υποψήφιος δανειολήπτης έχει δύο επιλογές ανάλογα με το ποσό που θέλει να δανειστεί. Πρώτον, να λάβει στεγαστικό δάνειο με προσημείωση του ακινήτου και, δεύτερον, να λάβει επισκευαστικό δάνειο με ή χωρίς προσημείωση.

5.5 ΤΑ ΕΙΔΗ ΔΑΝΕΙΩΝ

Με σταθερό επιτόκιο: Το επιτόκιο παραμένει αμετάβλητο για τρία, τέσσερα, πέντε ή και δέκα χρόνια και μετά την περίοδο αυτή προσαρμόζεται στο τότε ισχύον σταθερό επιτόκιο της ίδιας κατηγορίας δανείων ή μετατρέπεται σε κυμαινόμενο. Τα δάνεια αυτά απευθύνονται κατά κύριο λόγο σε όσους θέλουν να έχουν «ήσυχο το κεφάλι τους» από τις αλλαγές των επιτοκίων. Το σταθερό επιτόκιο βοηθάει τον δανειζόμενο να προγραμματίζει καλύτερα την αποπληρωμή του δανείου του.

Με κυμαινόμενο επιτόκιο: Στα δάνεια με κυμαινόμενο επιτόκιο όταν τα επιτόκια πέφτουν, η δόση ελαττώνεται και όταν ανεβαίνουν αυξάνεται.

Με αρχικά χαμηλό επιτόκιο: Το δάνειο εκτοκίζεται για ένα ή δύο χρόνια με σταθερό επιτόκιο και στη συνέχεια με το τότε ισχύον κυμαινόμενο της τράπεζας. Το αρχικά χαμηλό επιτόκιο λειτουργεί για να προσελκύσει πελάτες οι οποίοι θα πρέπει να υπολογίζουν το κόστος αποπληρωμής όχι με τη μηνιαία δόση που αντιστοιχεί στο αρχικά χαμηλό επιτόκιο αλλά με τη δόση που αντιστοιχεί στο κυμαινόμενο.

Επιδοτούμενα: Για να πάρει κάποιος στεγαστικό δάνειο με επιδοτούμενο από τον κρατικό προϋπολογισμό επιτόκιο θα πρέπει να πληροί τις εξής προϋποθέσεις:

Πρώτον, να μην έχει ο ίδιος, η σύζυγός του ή τα παιδιά του την κυριότητα, επικαρπία ή νομή άλλης κατοικίας που να καλύπτει τις στεγαστικές ανάγκες τους. Και τέτοια θεωρείται κατοικία ως 35 τ.μ. για έναν άγαμο και ως 70 τ.μ.

για τους εγγάμους, αυξανόμενη κατά 15 τ.μ. για κάθε παιδί της οικογενείας.

Δεύτερον, η αγοραία αξία της κατοικίας, όπως θα εκτιμηθεί από τους μηχανικούς της τράπεζας, δεν πρέπει να υπερβαίνει τα 28 εκατ. δρχ. για τους αγάμους και εγγάμους χωρίς παιδιά ή με ένα παιδί, τα 33 εκατ. δρχ. για τους εγγάμους με δύο παιδιά και τα 38 εκατ. δρχ. για τους εγγάμους με τρία ή περισσότερα παιδιά.

Τρίτον, το εισόδημα που δηλώνεται στην Εφορία δεν πρέπει να ξεπερνά τα 4 εκατ. δρχ. αν πρόκειται για άγαμο, τα 7 εκατ. δρχ. αν είναι παντρεμένος και δεν έχει παιδιά, τα 8,4 εκατ. δρχ. αν είναι παντρεμένος και έχει ένα παιδί, τα 9,5 εκατ. δρχ. για το ζευγάρι με δύο παιδιά, τα 10,8 εκατ. δρχ. με τρία παιδιά και τα 11,5 εκατ. δρχ. με τέσσερα ή περισσότερα παιδιά. Η επιδότηση, που διαρκεί για τον μισό χρόνο εξόφλησης του δανείου, κλιμακώνεται ανάλογα με την οικογενειακή κατάσταση του δανειζομένου.

5.5.1 ΤΟ ΥΨΟΣ ΤΟΥ ΔΑΝΕΙΟΥ

Το ποσό του δανείου που μπορείτε να δανειστείτε σχετίζεται με τα εισοδήματα που δηλώνετε στην Εφορία και την αξία του ακινήτου.

Το εισόδημα Σε γενικές γραμμές το συνολικό ετήσιο ποσό των δόσεων που καταβάλλετε για την αποπληρωμή του δανείου δεν μπορεί να υπερβαίνει το 40%-45% του ετήσιου δηλωθέντος εισοδήματος. Έτσι για εισόδημα 30.000 ευρώ η μηνιαία δόση δεν μπορεί να είναι μεγαλύτερη από 1.125 ευρώ, δόση που αντιστοιχεί με τα σημερινά επίπεδα των σταθερών επιτοκίων των στεγαστικών δανείων σε ποσό ύψους 62.500 ευρώ.

Ωστόσο μπορείτε να ξεπεράσετε τον σκόπελο του εισοδήματος αν είστε διατεθειμένος να πληρώσετε υψηλότερο επιτόκιο. Ορισμένες τράπεζες χορηγούν δάνεια χωρίς έλεγχο του εισοδήματος. Τι σημαίνει αυτό; Οτι δεν θα εξεταστεί η φορολογική δήλωσή σας και θα σας χορηγηθεί το ποσό του δανείου που ζητάτε, αρκεί βεβαίως να καλύπτεται από την αξία του ακινήτου.

Γι' αυτή την υπηρεσία τους οι τράπεζες χρεώνουν επιτόκιο μία ως δύο ποσοστιαίες μονάδες πάνω από το βασικό επιτόκιο τους.

Η αξία του ακινήτου Σε γενικές γραμμές οι τράπεζες χορηγούν δάνειο ίσο με το 75% της εμπορικής αξίας του ακινήτου. Και η εμπορική αξία δεν είναι η τιμή αγοράς ή η τιμή που αναγράφεται στο συμβόλαιο. Καθορίζεται από τους εκτιμητές της τράπεζας, οι οποίοι κάποια στιγμή θα επισκεφθούν το ακίνητο που ενδιαφέρεστε να αγοράσετε και θα αποτιμήσουν την αξία του με βάση τα δεδομένα της αγοράς.

Οι τράπεζες, κρίνοντας κατά περίπτωση, μπορούν να χρηματοδοτήσουν και το 100% της αγοράς ακινήτου, είτε χορηγώντας στεγαστικό δάνειο για όλο το ποσό είτε για το 75% της αξίας του ακινήτου και το υπόλοιπο μέσω ενός επισκευαστικού δανείου.

Ωστόσο σε καμία περίπτωση δεν μπορείτε να πάρετε στεγαστικό δάνειο μεγαλύτερο από την αξία που αναγράφεται στο συμβόλαιο. Το ύψος του δανείου θα πρέπει να είναι τουλάχιστον ίσο με την αξία που αναγράφεται στο συμβόλαιο. Συνήθως στα συμβόλαια μπαίνει η αντικειμενική αξία του ακινήτου, η οποία στις περισσότερες περιπτώσεις είναι κατά πολύ χαμηλότερη της εμπορικής. Το επιπλέον ποσό μπορεί να χορηγηθεί υπό μορφή επισκευαστικού δανείου με τους ίδιους όρους και με την εγγραφή προσημείωσης.

5.5.2 ΤΑ ΕΞΟΔΑ

Κάθε τράπεζα έχει το δικό της τιμολόγιο στα διάφορα έξοδα που χρεώνει για την έκδοση του στεγαστικού δανείου. Σε γενικές γραμμές τα έξοδα φακέλου, όπως αποκαλούνται, ανέρχονται σε 1%-2% επί του ποσού του δανείου. Ετσι για δάνειο ύψους 100.000 ευρώ πρέπει να υπολογίζετε τουλάχιστον 1.000 ευρώ για έξοδα φακέλου. Επιπλέον θα πρέπει να προστεθούν και τα έξοδα προσημείωσης, που ανέρχονται σε περίπου 0,8% επί του ποσού της προσημείωσης, τα οποία θα πληρωθούν στο υποθηκοφυλακείο.

Το ποσό της προσημείωσης ανέρχεται σε 120%-140% επί του ποσού του δανείου. Για δάνειο λοιπόν 100.000 ευρώ το ποσό της προσημείωσης θα είναι τουλάχιστον 120.000 ευρώ, επί του οποίου θα υπολογιστεί το 0,8%, δηλαδή θα πληρώσετε τουλάχιστον άλλα 960 ευρώ. Τροχοπέδη για την αγορά ακινήτων αποτελεί, σύμφωνα με παράγοντες της αγοράς, ο υψηλός φόρος μεταβίβασης που ισχύει σήμερα και ανέρχεται σε 9%-11%, ο υψηλότερος μεταξύ των υπολοίπων χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, με αποτέλεσμα να αυξάνεται σημαντικά το κόστος για όποιον επιθυμεί να αγοράσει κατοικία, επαγγελματικό ακίνητο ή οικόπεδο.

Το νέο τεκμήριο διαβίωσης θα αποτελεί το διπλάσιο του ετήσιου τεκμαρτού μισθώματος για κύρια κατοικία άνω των 200 τ.μ. Το τεκμαρτό μίσθωμα θα βρίσκεται με αντικειμενική μέθοδο, όπως υπολογίζεται και το τεκμαρτό εισόδημα από ιδιοκατοίκηση. Η σχετική ρύθμιση αναφέρει ότι το τεκμήριο αυτό θα λειτουργεί και για την κύρια κατοικία άνω των 200 τ.μ. στην περίπτωση που αυτή είναι μισθωμένη. Στην περίπτωση που η κύρια κατοικία είναι μισθωμένη ως τεκμήριο θα λαμβάνεται το ετήσιο πραγματικό μίσθωμα. Η νέα αυτή ρύθμιση δεν προβλέπει απαλλασσόμενο εμβαδόν για τα προστατευόμενα παιδιά.

1.1.

Ο φορολογούμενος που αγοράζει δεύτερη κατοικία ή εξοχική θα πρέπει να καλύπτει από τα εισοδήματά του την τεκμαρτή δαπάνη αγοράς ή το «πόθεν έσχες» κατά το κοινώς λεγόμενο, καθώς το συγκεκριμένο τεκμήριο μπορεί να οδηγήσει τον αγοραστή του ακινήτου να πληρώσει υπέρογκους φόρους χωρίς καν να διαθέτει τα ανάλογα εισοδήματα. Σύμφωνα με διευκρινιστική εγκύκλιο του υπουργείου Οικονομικών, στην αγορά ακινήτων ως ποσό τεκμαρτής δαπάνης λαμβάνεται η αξία του ακινήτου η οποία προσδιορίζεται με βάση το αντικειμενικό σύστημα, όπου αυτό ισχύει, εκτός αν στο πωλητήριο συμβόλαιο αναγράφεται μεγαλύτερο τίμημα, οπότε ως τεκμαρτή δαπάνη λαμβάνεται αυτό.

Κρίσιμος χρόνος για να υπολογιστεί το ποσό της τεκμαρτής δαπάνης είναι ο

χρόνος σύνταξης του συμβολαίου μεταβίβασης του ακινήτου. Αυτό με την προϋπόθεση ότι κατά τη σύνταξη του συμβολαίου έχει καταβληθεί ολόκληρο το τίμημα. Στις περιπτώσεις ανέγερσης οικοδομής είτε με αυτεπιστασία είτε με ανάθεση σε εργολάβο, ως αξία αυτής λαμβάνεται το ποσό της δαπάνης που δηλώνεται από τον ιδιοκτήτη-φορολογούμενο. Αυτή η δαπάνη αποτελεί την τεκμαρτή δαπάνη, η οποία υπάγεται στον έλεγχο του «πόθεν έσχες». Η αξία του κόστους κατασκευής όμως όπως δηλώνεται από τον ιδιοκτήτη δεν μπορεί να είναι μικρότερη της αντικειμενικής αξίας στις περιοχές όπου αυτό το σύστημα ισχύει με αφαίρεση της αξίας του οικοπέδου, η οποία θα υπολογιστεί και αυτή με το ίδιο σύστημα.

Ο προσδιορισμός της αξίας της ανεγειρόμενης οικοδομής με τον παραπάνω τρόπο θα εφαρμοστεί μόνο στις περιπτώσεις όπου η άδεια της οικοδομής έχει εκδοθεί πριν από τις 31.12.1994. Αν η άδεια της οικοδομής έχει εκδοθεί μετά την ημερομηνία αυτή, η δαπάνη ανέγερσης της οικοδομής η οποία θα ληφθεί υπόψη ως τεκμήριο θα υπολογιστεί με βάση το «ελάχιστο κόστος» κατασκευής όπως αυτό προσδιορίζεται με τη διάταξη του άρθρου 35 του Ν. 2238/94³¹.

Η διαμόρφωση των επιτοκίων καταθέσεων και στεγαστικών δανείων σε χαμηλά επίπεδα σε συνδυασμό με την επιταχυνόμενη ανατίμηση της αξίας των ακινήτων οδήγησαν στη δημιουργία μιας εναλλακτικής μορφής επένδυσης: στη χρηματοδότηση των νοικοκυριών από τις εμπορικές τράπεζες για αγορά ακινήτου, που αντιμετωπίζεται ως μακροπρόθεσμη τοποθέτηση. Αντί ένα νοικοκυριό να τοποθετεί κάθε μήνα ένα ποσό σε κάποιον λογαριασμό ή να αγοράζει μερίδια αμοιβαίων κεφαλαίων ή ακόμη να καταβάλλει ποσά σε ένα ασφαλιστικό πρόγραμμα, μπορεί να αποπληρώνει το δάνειο με το οποίο έχει αποκτήσει σπίτι, διαμέρισμα ή οικόπεδο. Μετά την αποπληρωμή του δανείου θα έχει στην κατοχή του το ακίνητο, του οποίου η αξία είναι πιθανό να έχει αυξηθεί σε σημαντικό βαθμό.

³¹ Το ΒΗΜΑ, 17/11/2002, Σελ.: U12 Κωδικός άρθρου: B13717U121ID: 250115

Ακόμη και όταν δεν υπάρχει ικανό αρχικό κεφάλαιο, η αγορά ακινήτου μπορεί να καλυφθεί με δανεισμό. Στην περίπτωση αυτή ενδείκνυται η απόκτηση οικοπέδων, οι τιμές των οποίων αναλογικά διαμορφώνονται σε χαμηλότερα επίπεδα από αυτές των κατοικιών ή των επαγγελματικών χώρων. Στην περίπτωση αυτή δεν θα υπάρχει εισόδημα και τα χρήματα που καταβάλλονται για την αποπληρωμή του δανείου κατά κάποιον τρόπο υποχρεώνουν τον δανειζόμενο σε αποταμίευση παρόμοια με αυτήν που πραγματοποιείται, π.χ., με ένα ασφαλιστικό πρόγραμμα. Για τη δημιουργία της προσδοκώμενης υπεραξίας στη λήξη του δανείου καθοριστικό ρόλο παίζει η επιλογή του οικοπέδου.

Ποτέ άλλοτε τα τελευταία 25 χρόνια τα επιτόκια των στεγαστικών δανείων δεν ήταν χαμηλότερα. Πληρώνοντας μηνιαία δόση από 16 ευρώ ανά 3.000 ευρώ μπορεί κάποιος να δανειστεί τόσα όσα αντέχει η τσέπη του. Αν, για παράδειγμα, είναι διατεθειμένος να δίνει 650 ευρώ τον μήνα για τα επόμενα 30 χρόνια, τότε τον περιμένουν 117.000 ευρώ για να αποκτήσει ή να αλλάξει σπίτι. Αν είναι σε θέση να πληρώνει 1.620 ευρώ τον μήνα, τότε ακόμη καλύτερα. Περίπου 295.000 ευρώ είναι στη διάθεσή του. Βέβαια, ο δανειζόμενος πρέπει να γνωρίζει ότι σε κάθε περίπτωση δανεισμού ελλοχεύει ο κίνδυνος αδυναμίας αποπληρωμής του χρέους. Θα πρέπει να υπολογίσει όσο το δυνατόν καλύτερα τα μελλοντικά του έξοδα και έσοδα, έτσι ώστε να μη βρεθεί στη δυσάρεστη θέση να μην μπορεί να ανταποκριθεί στις υποχρεώσεις τους.

5.6 ΙΚΑΝΟΠΟΙΗΤΙΚΕΣ ΑΠΟΔΟΣΕΙΣ

Ακόμη μεγαλύτερη προσοχή απαιτείται από όσους δανειστούν για αγορά ακινήτου και αποβλέπουν στη γρήγορη δημιουργία υπεραξιών. Οι τιμές των ακινήτων μπορεί να κινηθούν ανοδικά ή καθοδικά με την ίδια ευκολία. Έτσι υπάρχει η πιθανότητα να μην επαληθευθούν οι προσδοκίες δημιουργίας σύντομου κέρδους και τότε η αξία του οικοπέδου δεν θα καλύπτει το ποσό του δανείου. Πάντως, όπως αναφέρουν ειδικοί της αγοράς, οι τιμές των ακινήτων κυρίως στις αστικές περιοχές της χώρας προβλέπεται να κινηθούν ανοδικά ως και τους Ολυμπιακούς Αγώνες του 2004 τουλάχιστον. Ωστόσο, η σωστή επιλογή του ακινήτου παίζει τον σημαντικότερο ρόλο, όσον αφορά τις αποδόσεις που επιδιώκει ο επενδυτής να δημιουργήσει.

Με τα επιτόκια καταθέσεων και στεγαστικών δανείων στα σημερινά χαμηλά επίπεδα η λήψη δανείου για αγορά ακινήτου αναδεικνύεται μια εναλλακτική μορφή αποταμίευσης-επένδυσης. Αντί δηλαδή ο επενδυτής-αποταμιευτής να τοποθετεί κάθε μήνα ένα ποσό σε κάποιον καταθετικό λογαριασμό, να αγοράζει μερίδια αμοιβαίων κεφαλαίων ή να καταβάλλει ποσά σε ένα ασφαλιστικό πρόγραμμα, μπορεί να αποπληρώνει το δάνειο με το οποίο έχει αγοράσει σπίτι, διαμέρισμα, κατάστημα, γραφείο ή οικόπεδο.

Η τοποθέτηση αυτή δεν προβάλλει ως εναλλακτική λύση μόνο λόγω της μείωσης των επιτοκίων των στεγαστικών δανείων. Οι πενιχρές αποδόσεις των καταθετικών λογαριασμών έχουν καταστήσει αποδοτικές πλέον τις αποδόσεις των ακινήτων. Υπολογίζεται ότι οι αποδόσεις των διαμερισμάτων και των κατοικιών διαμορφώνονται περί το 4% της αξίας του ακινήτου ενώ των καταστημάτων και των γραφείων περί το 8%.

5.7 Η ΦΟΡΟΛΟΓΙΑ ΤΩΝ ΕΝΟΙΚΙΩΝ

Το εισόδημα που προκύπτει από εκμίσθωση πάσης φύσεως ακινήτων κατοικιών, γραφείων, καταστημάτων, αποθηκών κ.ά. φορολογείται μετά την έκπτωση ορισμένων δαπανών κατά περίπτωση με την κλίμακα φόρου, ενώ συμπληρωματικός φόρος 1,5% επιβάλλεται στο ακαθάριστο εισόδημα από εκμίσθωση των παραπάνω ακινήτων.

Ακαθάριστο εισόδημα από την εκμίσθωση οικοδομών είναι αυτό το οποίο έχει συμφωνηθεί με βάση το ιδιωτικό συμφωνητικό που έχει υπογραφεί μεταξύ μισθωτή και εκμισθωτή. Ομως δεν πρέπει να είναι δυσανάλογο προς τη μισθωτική αξία της οικοδομής. Θεωρείται από τον φορολογικό νόμο ότι υπάρχει περίπτωση δυσανάλογου μισθώματος όταν η μισθωτική αξία της οικοδομής είναι ανώτερη κατά 15% από το μίσθωμα που δηλώνεται. Αυτό ισχύει για όλες τις οικοδομές πλην κατοικιών. Για τις κατοικίες, το ακαθάριστο εισόδημα που δηλώνεται δεν μπορεί να είναι κατώτερο του 3,5% της αντικειμενικής αξίας της οικοδομής κατά τον χρόνο φορολογίας.

Έτσι, σε φόρο υπόκειται το καθαρό εισόδημα από ακίνητα, δηλαδή αυτό που προκύπτει μετά την αφαίρεση των δαπανών από το ακαθάριστο εισόδημα. Σύμφωνα με τον φορολογικό νόμο, από το ακαθάριστο εισόδημα από ακίνητα εκκρίπουν:

Για οικοδομές οι οποίες χρησιμοποιούνται ως κατοικίες, οικοτροφεία, σχολεία, φροντιστήρια, αίθουσες κινηματογράφων ή θεάτρων, ξενοδοχεία, κλινικές και σανατόρια, ποσοστό 10% για αποσβέσεις και ποσοστό ως 15% για τα ασφάλιστρα κατά του κινδύνου πυρκαϊάς ή άλλων κινδύνων, για έξοδα επισκευής και συντήρησης, καθώς και για την αμοιβή δικηγόρου για δίκες σε διαφορές απόδοσης μισθίου ή καθορισμού μισθώματος. Αν οι δαπάνες αυτές αφορούν κοινόχρηστους χώρους του ακινήτου επιμερίζονται αναλόγως στους συνιδιοκτήτες τους.

Κάθε φόρος, τέλος ή δικαίωμα υπέρ του Δημοσίου ή οποιουδήποτε τρίτου

που βαρύνει τις γαίες.

Ποσοστό 5% για αποσβέσεις και έξοδα συντήρησης των γαιών και γενικά για κάθε συναφές βάρος.

Ποσοστό 10% των δαπανών αντιπλημμυρικών έργων και έργων αποξήρανσης ελών για απόσβεσή τους, όχι όμως και για έξοδα βελτίωσης και επέκτασης των γαιών.

Το ποσό της αποζημίωσης που καταβάλλει, βάσει νόμου, ο εκμισθωτής στον μισθωτή για τη λύση της μισθωτικής σχέσης ακινήτου ως το ύψος του ακαθάριστου εισοδήματος που αποκτά ο εκμισθωτής από το ακίνητο αυτό, κατά το έτος που καταβλήθηκε η αποζημίωση. Τυχόν αρνητικό ποσό δεν συμψηφίζεται με εισοδήματα άλλων ακινήτων ή με άλλα θετικά εισοδήματα του φορολογουμένου.

5.8 ΔΑΝΕΙΟ ΧΩΡΙΣ ΔΙΚΑΙΟΛΟΓΗΤΙΚΑ

Τα επισκευαστικά μπορούν να χρησιμοποιηθούν για οποιοδήποτε σκοπό καθώς δεν απαιτείται κάποια ουσιαστική απόδειξη για τη διάθεση των χρημάτων. Αυτό σημαίνει ότι ο πελάτης μπορεί να πάρει το δάνειο και να καλύψει πάσης φύσεως ανάγκες του εκμεταλλευόμενος το χαμηλό επιτόκιο του επισκευαστικού δανείου. Σε χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, όπως η Αγγλία και η Γερμανία, αλλά και στην Αμερική, όπου δεν ισχύουν περιορισμοί στην καταναλωτική πίστη, υπάρχουν δάνεια, τα λεγόμενα home equity loans, μέσω των οποίων οι πελάτες μπορούν να χρηματοδοτηθούν με ένα σημαντικό ποσοστό της αγοραίας αξίας του ακινήτου που έχουν, υποθηκεύοντάς το, χωρίς να απαιτείται το οποιοδήποτε δικαιολογητικό που να αποδεικνύει τον σκοπό της χορήγησης.

Με την υποθήκη του σπιτιού, οι τράπεζες εξασφαλίζονται έναντι των δανείων που χορηγούν, ενώ από την πλευρά τους οι πελάτες μπορούν να αποκτήσουν ρευστότητα ανά πάσα στιγμή. Βέβαια η ανυπαρξία δικαιολογητικών δεν

σημαίνει ότι οι τράπεζες δεν ελέγχουν την πιστοληπτική ικανότητα του πελάτη. Αντίθετα, ενδιαφέρονται για τα χρήματα που χορηγούν και προτιμούν τους πελάτες με ικανοποιητικά εισοδήματα, που είναι σε θέση να αποπληρώσουν το δάνειο. Απλώς τους είναι αδιάφορο το πού θα δαπανηθούν τα χρήματα.

Για τους επαγγελματίες και τις επιχειρήσεις οι τράπεζες προσφέρουν μεγάλη γκάμα δανειακών προϊόντων. Και στον συγκεκριμένο χώρο τα επιτόκια έχουν υποχωρήσει αισθητά και βρίσκονται στα χαμηλότερα επίπεδα των τελευταίων ετών. Όλες σχεδόν οι εμπορικές τράπεζες που δραστηριοποιούνται στην ελληνική αγορά χορηγούν δάνεια για αγορά επαγγελματικής στέγης, αγορά οικοπέδου για ανέγερση επαγγελματικής στέγης, αποπεράτωση, ανακαίνιση, βελτίωση ή επισκευή.

Τα συγκεκριμένα χορηγητικά προϊόντα διαφέρουν ανά τράπεζα, με αποτέλεσμα ο κάθε επαγγελματίας να μπορεί να επιλέξει το δάνειο που του ταιριάζει περισσότερο και ανταποκρίνεται στις ανάγκες της επιχείρησής του ή του επαγγέλματος που ασκεί. Τα εν λόγω προγράμματα είναι δυνατόν να αποδειχθούν αρκετά συμφέροντα και για ιδιώτες επαγγελματίες, των οποίων η εργασία εστιάζεται στην παροχή υπηρεσιών, όπως γιατροί, δικηγόροι, μηχανικοί, αρχιτέκτονες και άλλοι.

Το ξεκίνημα μιας σταδιοδρομίας είναι πάντοτε δύσκολο, ιδιαίτερα όταν λαμβάνει χώρα ύστερα από μια περίοδο σπουδών. Οι λύσεις που προσφέρουν οι τράπεζες μέσω των χορηγητικών προγραμμάτων επαγγελματικής στέγης μπορούν να θεωρηθούν αρκετά συμφέρουσες, με δεδομένες τις υψηλές τιμές των ενοικίων που αφορούν επαγγελματική στέγη. Βέβαια το πιο πιθανό είναι η μηνιαία δόση του δανείου να είναι μεγαλύτερη από εκείνη του ενοικίου, όμως μετά την εξόφλησή του ο πελάτης θα έχει στην κατοχή του ακίνητο, στο οποίο θα στεγάζει το επάγγελμά του.

5.9 ΤΑ ΠΑΚΕΤΑ ΤΩΝ ΤΡΑΠΕΖΩΝ

Οι τράπεζες έχουν ξεκινήσει έναν «πόλεμο» προσφορών, με στόχο να προσελκύσουν περισσότερη πελατεία. Το «πακέτο» ενός δανείου επαγγελματικής στέγης συμπληρώνεται σε αρκετές περιπτώσεις από δάνεια με προνομιακά-μειωμένα επιτόκια για απόκτηση μηχανολογικού εξοπλισμού και από δάνεια κεφαλαίου κίνησης, για την κάλυψη των αυξημένων εξόδων που αντιμετωπίζει μια επιχείρηση όταν ανοίγει. Παράλληλα, ορισμένες ασφαλίζουν δωρεάν το ακίνητο και τον δανειολήπτη σε περίπτωση ανικανότητάς του να αποπληρώσει το δάνειο λόγω σοβαρού ατυχήματος ή θανάτου, μειώνοντας με αυτόν τον τρόπο το συνολικό κόστος του δανείου. Από την άλλη, η διάρκεια τους σε ορισμένες περιπτώσεις είναι μικρότερη των 10 ετών και εξαρτάται από το ποσό που χορηγείται. Για μεγαλύτερα ποσά η διάρκεια εξόφλησης είναι συνήθως μεγαλύτερη. Επιπλέον, ορισμένα προγράμματα δίνουν τη δυνατότητα στον πελάτη να επιλέξει τη συχνότητα καταβολής των δόσεων (μήνας, τρίμηνο, εξάμηνο), ενώ παρέχεται και περίοδος χάριτος ως και δύο χρόνια. Το τελευταίο συμφέρει περισσότερο στις επιχειρήσεις που ξεκινούν τη λειτουργία τους ταυτόχρονα με τη λήψη του δανείου και θέλουν να πληρώνουν μικρότερες δόσεις, προκειμένου να αντεπεξέλθουν στις οικονομικές απαιτήσεις των πρώτων μηνών. Βέβαια οι τόκοι που δεν καταβάλλονται κεφαλαιοποιούνται και οι δόσεις μετά την πάροδο της περιόδου χάριτος αυξάνονται σημαντικά.

Το ονομαστικό επιτόκιο προσαυξάνεται από την εισφορά του Ν. 128/75 κατά 0,6% και όχι 0,12%, που ισχύει στα υπόλοιπα δάνεια στεγαστικής πίστης, καθώς και με ένα περιθώριο (*spread*) που καθορίζει η κάθε τράπεζα ανάλογα με την τιμολογιακή πολιτική της και το οποίο κυμαίνεται από 1% ως 4%. Αξίζει να σημειωθεί πάντως ότι ορισμένα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα δεν επιβαρύνουν επιπλέον τα επιτόκιά τους κατ' αυτόν τον τρόπο. Από την άλλη

μεριά τα έξοδα χορηγήσεως είναι σε γενικές γραμμές λιγότερα από εκείνα των στεγαστικών δανείων, ενώ δεν είναι λίγες οι τράπεζες που αναλαμβάνουν το κόστος ελέγχου τίτλων και τεχνικού ελέγχου.

5.9.1. ΤΡΑΠΕΖΕΣ ΚΑΙ ΔΑΝΕΙΑ

5.9.2. ALPHA BANK

Χορηγεί δάνεια για την κάλυψη όλων των αναγκών για επαγγελματική στέγη. Το ύψος του δανείου είναι απεριόριστο, με ελάχιστο τα 15.000 ευρώ. Το ποσοστό της χρηματοδότησης φθάνει ως και το 100% της αντικειμενικής αξίας της επαγγελματικής στέγης ή το 70% της αξίας συμβολαίου αγοράς του ακινήτου ή το 70% του προϋπολογισμού κόστους αποπερατώσεως, προσθήκης, συντηρήσεως ή ως το 70% του προϋπολογισμού κόστους ανεγέρσεως επαγγελματικής στέγης, συμπεριλαμβανομένης και της αξίας του οικοπέδου. Η διάρκεια του δανείου κυμαίνεται από 3 ως 12 έτη. Το επιτόκιο είναι σταθερό 6,50% για τα πρώτα τρία έτη από την πρώτη εκταμίευση του δανείου. Μετά τη λήξη της πρώτης περιόδου σταθερού επιτοκίου, ο πελάτης έχει τη δυνατότητα να επιλέγει σταθερό επιτόκιο για μία ακόμη τριετία ή κυμαινόμενο, που προσδιορίζεται ως το ισχύον εκάστοτε ελάχιστο δανειστικό επιτόκιο (prime rate) πλέον 1%. Η εξόφληση πραγματοποιείται με ίσες μηνιαίες τοκοχρεολυτικές δόσεις.

5.9.3. ASPIS BANK

Χορηγεί δάνεια σε ιδιώτες επαγγελματίες με σκοπό την αγορά, αποπεράτωση,

ανέγερση ή βελτίωση επαγγελματικής στέγης και αγορά πάγιου εξοπλισμού. Το ποσό του δανείου αρχίζει από 9.000 ευρώ και φτάνει ως το 65% της αξίας του προσημειωμένου ακινήτου. Υπάρχει η δυνατότητα επιλογής ανάμεσα σε κυμαινόμενο - σήμερα 8,45% - επιτόκιο και σταθερό για τα πρώτα τρία έτη 5,90%. Στην περίπτωση του κυμαινόμενου επιτοκίου η διάρκεια του δανείου κυμαίνεται από 3 ως 9 έτη και του σταθερού είναι υποχρεωτικά 9 έτη.

5.9.4. CITIBANK

Χορηγεί δάνεια για αγορά ακινήτου για την κάλυψη των αντίστοιχων αναγκών επιχειρήσεων και ελευθέρων επαγγελματιών. Το ύψος του δανείου φθάνει ως και το 100% της αξίας του ακινήτου, με ανώτατο όριο τα 293.000 ευρώ (μεγαλύτερα ποσά εξετάζονται κατά περίπτωση) για χορήγηση σε ελεύθερους επαγγελματίες και ως το 100% της αξίας του ακινήτου για χορήγηση σε επιχειρήσεις. Η διάρκεια του δανείου φθάνει ως τα 15 έτη στην πρώτη περίπτωση και ως τα 10 έτη στη δεύτερη. Το επιτόκιο είναι κυμαινόμενο, από 6,25% ως 8,40% και εξαρτάται από το ύψος του δανείου και τη συνολική σχέση του πελάτη με την τράπεζα. Η εξόφληση πραγματοποιείται με μηνιαίες, τριμηνιαίες ή εξαμηνιαίες τοκοχρεολυτικές ή χρεολυτικές δόσεις. Σημειώνεται ότι υπάρχει η δυνατότητα χαμηλής εκκίνησης των δόσεων.

5.9.5. EFG EUROBANK ERGASIAS

Προσφέρει το δανειακό πρόγραμμα Ανοιχτό Επαγγελματικό, το οποίο απευθύνεται σε ελεύθερους επαγγελματίες και προσωπικές επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στο εμπόριο και στις υπηρεσίες. Χρηματοδοτούνται οι σκοποί της αγοράς, επισκευής και κατασκευής επαγγελματικής στέγης. Το βασικό επιτόκιο ανέρχεται σε 6,25%. Ισχύει καταβολή μηνιαίων τόκων και ελεύθερη αποπληρωμή του κεφαλαίου, σε ένα χρονικό διάστημα που δεν

μπορεί να ξεπεράσει τα 15 χρόνια. Σημειώνεται ότι επιτρέπεται η ελεύθερη επαναχρησιμοποίηση του εξοφληθέντος κεφαλαίου για την κάλυψη οποιασδήποτε ανάγκης και η δυνατότητα προεξόφλησης χωρίς ποινή. Το ελάχιστο ποσό χρηματοδότησης ξεκινάει από 14.500 ευρώ χωρίς περιορισμό για μέγιστο ποσό.

5.9.6. HSBC

Προσφέρει δάνεια σε ελεύθερους επαγγελματίες για την κάλυψη των ακόλουθων αναγκών: την αγορά, ανέγερση, αποπεράτωση, βελτίωση, επισκευή ή ανακαίνιση επαγγελματικής στέγης. Τα προγράμματα και τα χαρακτηριστικά τους είναι τα ίδια με τα στεγαστικά που χορηγούνται σε ιδιώτες (βλέπε σχετικό πίνακα).

5.9.7. ΑΓΡΟΤΙΚΗ

Η Αγροτική Τράπεζα προσφέρει δάνεια για εξωγεωργικές δραστηριότητες με σκοπό την αγορά, αποπεράτωση και επισκευή επαγγελματικής στέγης. Το ύψος του δανείου φτάνει ως και το 100% της δαπάνης με διάρκεια ως 15 χρόνια, συμπεριλαμβανομένης και της περιόδου χάριτος (ως 1,5 έτος). Στην περίπτωση που η εξόφληση γίνεται με μηνιαίες δόσεις, το επιτόκιο είναι κυμαινόμενο 6%, ενώ στην περίπτωση εξαμηνιαίων δόσεων υπάρχει η δυνατότητα επιλογής ανάμεσα σε κυμαινόμενο επιτόκιο 8,50% και σε σταθερό για 3 έτη 7%. Επιπλέον ειδικά για βιοτεχνίες και αποθηκευτικούς χώρους προσφέρονται δάνεια για αγορά, ανέγερση, αποπεράτωση και επισκευή επαγγελματικής στέγης. Η χρηματοδότηση φτάνει ως και το 70% της δαπάνης. Η διάρκεια του δανείου φτάνει τα 10 χρόνια (συμπεριλαμβανομένης περιόδου χάριτος 2 ετών). Σημειώνεται ότι αποθηκευτικοί μη βιοτεχνικοί χώροι μπορούν να δανειοδοτηθούν με διάρκεια δανείου ως 15 χρόνια, με

περίοδο χάριτος 1 έτους. Υπάρχει η δυνατότητα επιλογής ανάμεσα σε σταθερό επιτόκιο για 3 έτη 7% και κυμαινόμενο 8,50%.

5.9.8. ΓΕΝΙΚΗ

Χορηγεί δάνεια σε ελεύθερους επαγγελματίες για αγορά, ανέγερση, αποπεράτωση, επέκταση, βελτίωση, επισκευή και διαρρύθμιση ακινήτου που προορίζεται για επαγγελματική στέγη και για εξόφληση ενήμερων οφειλών δανείων επαγγελματικής στέγης σε άλλα πιστωτικά ιδρύματα. Τα προγράμματα έχουν τα ίδια χαρακτηριστικά με τα δάνεια στεγαστικής πίστης της τράπεζας, με τη μόνη διαφορά ότι το κυμαινόμενο επιτόκιο ανέρχεται σε 6,75% αντί 5,75%.

5.9.9. ΕΓΝΑΤΙΑ

Τα στεγαστικά της προγράμματα προσφέρονται και για αγορά, επισκευή, ανακαίνιση επαγγελματικής στέγης.

5.10 ΕΘΝΙΚΗ

Χορηγεί δάνεια για πάσης φύσεως εργασίες επαγγελματικής στέγης. Τα χαρακτηριστικά τους είναι τα ίδια με αυτά της στεγαστικής πίστης ιδιωτών.

5.11 ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ

Χορηγεί δάνεια επαγγελματικής στέγης σε ευρώ και διάφορα ξένα νομίσματα της επιλογής του πελάτη, για αγορά, αποπεράτωση, επισκευή, βελτίωση επαγγελματικής στέγης. Χρηματοδοτείται ως και το 100% της αξίας του ακινήτου ή της αντικειμενικής αξίας του. Η διάρκεια του δανείου κυμαίνεται από 5 ως 30 έτη. Το επιτόκιο είναι κυμαινόμενο και ανέρχεται σε 6,90%. Η εξόφληση πραγματοποιείται με τοκοχρεολυτικές δόσεις κάθε μήνα, δίμηνο, τρίμηνο ή εξάμηνο. Υπάρχει η δυνατότητα πρόωρης μερικής ή ολικής αποπληρωμής με την καταβολή του αντίστοιχου ποσού (μεγαλύτερου από την προκαθορισμένη δόση) χωρίς επιβάρυνση. Στα δάνεια σε ξένο νόμισμα αυτό μπορεί να ισχύσει την ημέρα καταβολής της δόσης.

5.12 ΕΜΠΟΡΙΚΗ

Χορηγεί δάνεια για αγορά, ανέγερση, αποπεράτωση ή ανακαίνιση επαγγελματικής στέγης για ιδιοχρηση ή εκμετάλλευση. Υπάρχει η δυνατότητα κάλυψης ως και 100% της αξίας του συμβολαίου ή του κόστους της επένδυσης. Υπάρχει η δυνατότητα επιλογής ανάμεσα σε κυμαινόμενο και σταθερό επιτόκιο. Στο κυμαινόμενο επιτόκιο, που είναι σήμερα 6,50% με προσημείωση του ακινήτου και 7,50% χωρίς προσημείωση, η διάρκεια του δανείου κυμαίνεται από 5 ως 15 έτη για ποσά ως 15.000 ευρώ και από 5 ως 25 έτη για μεγαλύτερα ποσά. Υπάρχει επίσης πρόγραμμα με σταθερό επιτόκιο 4,80% για το πρώτο έτος, 7,10% για τα πρώτα τρία έτη και 7,25% για τα πρώτα 5 έτη. Μετά τη λήξη της περιόδου σταθερού επιτοκίου, υπάρχει η δυνατότητα επιλογής ανάμεσα σε σταθερό ή κυμαινόμενο επιτόκιο. Στην περίπτωση του σταθερού επιτοκίου η διάρκεια του δανείου κυμαίνεται από 10 ως 25 έτη. Παρέχεται δωρεάν ασφάλιση πυρός στα δάνεια με κυμαινόμενο επιτόκιο, καθώς και δωρεάν ασφάλιση του δανειοδοτούμενου σε περίπτωση σοβαρού ατυχήματος.

5.13. ΚΥΠΡΟΥ

Προσφέρει σε ελεύθερους επαγγελματίες και ατομικές επιχειρήσεις δάνεια για επαγγελματική στέγη. Το δάνειο επαγγελματικής στέγης αφορά την αγορά γραφείων, καταστημάτων, εργαστηρίων, συνεργείων και γενικότερα κτιρίων ή οικοπέδων για επαγγελματική χρήση και την ανέγερση ή επισκευή επαγγελματικών χώρων. Η έγκριση πραγματοποιείται σε 3 ημέρες και η εκταμίευση σε 20 μέρες. Το επιτόκιο είναι σταθερό 4,90% για τους πρώτους έξι μήνες και στη συνέχεια μετατρέπεται σε κυμαινόμενο.

5.14. ΛΑΪΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ

Χορηγεί δάνεια επαγγελματικής στέγης σε ελεύθερους επαγγελματίες, ατομικές επιχειρήσεις και εταιρείες και η χρήση τού προς χρηματοδότηση ακινήτου πρέπει να αφορά την επαγγελματική δραστηριότητα του πιστούχου. Οι σκοποί χορήγησης των εν λόγω δανείων είναι οι εξής: αγορά επαγγελματικής στέγης, αγορά οικοπέδου για ανέγερση επαγγελματικής στέγης, ανέγερση επαγγελματικής στέγης και επισκευή επαγγελματικής στέγης. Σε όλες τις περιπτώσεις η τράπεζα χρηματοδοτεί ως και το συνολικό κόστος, εφόσον αυτό δεν υπερβαίνει το 60% της εκτιμηθείσας αξίας του ακινήτου. Το επιτόκιο είναι κυμαινόμενο και ισούται με το εκάστοτε βασικό επιτόκιο δανείων επαγγελματικής στέγης που σήμερα ανέρχεται σε 6,50%. Για δάνειο ως 60.000 ευρώ η διάρκειά του είναι τα 5 έτη, ως 150.000 ευρώ ως 8 έτη και άνω των 150.000 ευρώ ως 10 έτη. Η εξόφληση πραγματοποιείται με καταβολή ισόποσων μηνιαίων τοκοχρεολυτικών δόσεων. Τέλος παρέχεται η δυνατότητα πρόωρης μερικής ή ολικής αποπληρωμής του δανείου.

5.15. ΤΡΑΠΕΖΑ ΑΤΤΙΚΗΣ

Χορηγεί δάνεια σε ελεύθερους επαγγελματίες με σκοπό την αγορά και ανέγερση επαγγελματικής στέγης. Το ποσό του δανείου κυμαίνεται από 14.600 ευρώ και φθάνει ως το 70% της αξίας του ακινήτου ή της αξίας των εργασιών. Το επιτόκιο είναι κυμαινόμενο και ανέρχεται σήμερα σε 7,50%. Η διάρκεια του δανείου φτάνει ως και 20 χρόνια. Η εξόφληση πραγματοποιείται με μηνιαίες δόσεις. Παρέχεται δωρεάν ασφαλιστική κάλυψη για το ακίνητο και για τον δανειζόμενο, καθώς και πιστωτική κάρτα Atticard Visa χωρίς συνδρομή για τον πρώτο χρόνο. Τέλος υπάρχει η δυνατότητα περιόδου χάριτος ως και 1 χρόνο.

5.16. ΤΡΑΠΕΖΑ ΠΕΙΡΑΙΩΣ

Προσφέρει δάνεια αγοράς επιχειρηματικής στέγης σε έτοιμους ή υπό ανέγερση χώρους, δάνεια αποπεράτωσης επιχειρηματικής στέγης και δάνεια ανακαίνισης επιχειρηματικής στέγης (βελτιώσεις - προσθήκες - επισκευές). Προσφέρει χρηματοδότηση ως το 100% της αξίας του συμβολαίου όταν πρόκειται για αγορά ακινήτου. Όταν πρόκειται για την ανέγερση - αποπεράτωση - ανακαίνιση ενός ακινήτου, τότε η χρηματοδότηση φτάνει ως το 100% του προϋπολογισμού του έργου. Το ύψος του δανείου κυμαίνεται από 15.000 ως 300.000 ευρώ και το επιτόκιο είναι κυμαινόμενο και ανέρχεται σε 7%. Η διάρκεια χρηματοδότησης φτάνει ως τα 15 χρόνια και η εξόφληση πραγματοποιείται με μηνιαίες τοκοχρεολυτικές δόσεις. Υπάρχει δυνατότητα περιόδου χάριτος ως 1 έτος και πρόωρης εξόφλησης του δανείου χωρίς καμία επιβάρυνση.

Επιπλέον προσφέρει δάνεια αγοράς, κατασκευής και επισκευής επαγγελματικής στέγης σε ιδιώτες για ιδιόχρηση, τα οποία έχουν τα ίδια χαρακτηριστικά με τα στεγαστικά της προγράμματα, καθώς και δάνεια αγοράς, κατασκευής και επισκευής επαγγελματικής στέγης σε ιδιώτες για επένδυση, τα οποία έχουν τα ίδια χαρακτηριστικά με τα στεγαστικά, με τη μόνη διαφορά ότι

τα επιτόκια τους είναι προσαυξημένα κατά 0,50%.

Τέλος, η Τράπεζα Πειραιώς προσφέρει κλαδικά χρηματοδοτικά προϊόντα, δηλαδή απευθύνεται σε συγκεκριμένους κλάδους της ελληνικής οικονομίας. Πιο συγκεκριμένα, χορηγεί επαγγελματικά δάνεια σε αρτοποιούς, κατασκευαστές και φαρμακοποιούς.

Αρτοποιοί: Στους αρτοποιούς προσφέρεται χρηματοδότηση ως και 30.000 ευρώ εφάπαξ, χωρίς επιπλέον εξασφαλίσεις. Για αγορά επαγγελματικής στέγης σε έτοιμους ή υπό ανέγερση χώρους, αποπεράτωση και ανακαίνιση επιχειρηματικής στέγης προσφέρεται χρηματοδότηση ως το 80% της εμπορικής αξίας του ακινήτου, με επιτόκιο το οποίο διαμορφώνεται ως το βασικό επιτόκιο μεσομακροπρόθεσμων χορηγήσεων της τράπεζας (σήμερα 7%). Η διάρκεια του δανείου φτάνει ως τα 15 έτη, ενώ υπάρχει δυνατότητα περιόδου χάριτος ως 1 χρόνο.

Κατασκευαστές: Προσφέρεται ένα ειδικό προϊόν, το οποίο καλύπτει την ανάγκη αγοράς οικοπέδων προς ανέγερση με δανειοδότηση. Χρηματοδοτείται ως και το 100% του τιμήματος του συμβολαίου ή ως το 80% της εμπορικής αξίας του οικοπέδου. Η εξόφληση πραγματοποιείται σε διάστημα που φτάνει τα τρία χρόνια σε τριμηνιαίες χρεολυτικές δόσεις με κυμαινόμενο επιτόκιο που διαμορφώνεται από το προνομιακό επιτόκιο βραχυπροθέσμων χορηγήσεων της τράπεζας (σήμερα 6,50%). Υπάρχει δυνατότητα περιόδου χάριτος ως 1,5 έτος, στη διάρκεια της οποίας η επιχείρηση πληρώνει μόνο τους τόκους και όχι το κεφάλαιο, καθώς και δυνατότητα πρόωρης εξόφλησης του δανείου χωρίς καμία επιβάρυνση.

Για ανέγερση κτιρίων ή διαμερισμάτων χρηματοδοτείται ως το 80% του εγκεκριμένου προϋπολογισμού με κυμαινόμενο επιτόκιο που διαμορφώνεται από το προνομιακό επιτόκιο βραχυπροθέσμων χορηγήσεων της τράπεζας (σήμερα 6,50%). Η διάρκεια του δανείου φτάνει ως και 3 χρόνια, ενώ υπάρχει δυνατότητα συμφωνίας περιόδου χάριτος ως 18 μήνες με καταβολή μόνο των τόκων. Η εξόφληση πραγματοποιείται με τριμηνιαίες χρεολυτικές δόσεις, ενώ υπάρχει δυνατότητα πρόωρης εξόφλησης του δανείου χωρίς καμία επιβάρυνση.

Σημειώνεται ότι τα δάνεια για χρηματοδότηση αγοράς οικοπέδου και για ανέγερση διαμερισμάτων ή γραφείων μπορούν να εξοφληθούν μέσα στην προβλεπόμενη διάρκεια από τα κεφάλαια της επιχείρησης και από τις πωλήσεις στεγαστικών δανείων της Τράπεζας Πειραιώς σε πελάτες της επιχείρησης, οι οποίοι έχουν αγοράσει ακίνητα που η τελευταία κατασκευάζει χρησιμοποιώντας τα ειδικά χρηματοδοτικά προϊόντα της τράπεζας. Στην περίπτωση που χορηγούνται στεγαστικά δάνεια σε υποψήφιους αγοραστές διαμερισμάτων ή γραφείων της επιχείρησης, η τράπεζα θα παρακρατεί ποσό από το στεγαστικό δάνειο ίσο με το ποσοστό συμμετοχής του διαμερίσματος ή του γραφείου στο συνολικό δάνειο (αγοράς οικοπέδου - ανέγερσης κτιρίου). Το ποσό αυτό θα εξοφλεί μέρος του συνολικού δανείου, με ταυτόχρονη μερική άρση της προσημείωσης στο συγκεκριμένο διαμέρισμα ή γραφείο. Τα στεγαστικά δάνεια που θα αφορούν τη συγκεκριμένη κατηγορία αγοράς θα προσφέρονται με τους παρακάτω προνομιακούς όρους: έξοδα φακέλου 0,7% αντί 1% του ποσού του δανείου, απαλλαγή από τα έξοδα εκτίμησης ελέγχου τίτλων και χρέωση μόνο των πραγματικών εξόδων για την εγγραφή προσημείωσης (περίπου 205,43 ευρώ).

Φαρμακοποιοί: Για όσους θέλουν να αποκτήσουν επαγγελματική στέγη ή να ανακαινίσουν ή να αποπερατώσουν το ιδιόκτητο φαρμακείο τους, η τράπεζα προσφέρει το ανάλογο προϊόν. Η χρηματοδότηση κυμαίνεται από 15.000 ως 300.000 ευρώ με επιτόκιο που διαμορφώνεται από το βασικό επιτόκιο στεγαστικών επαγγελματικής στέγης της τράπεζας (σήμερα 7%), συν περιθώριο 0,50%. Υπάρχει η δυνατότητα συμφωνίας περιόδου χάριτος ως 12 μήνες, στη διάρκεια της οποίας πληρώνονται μόνο οι οφειλόμενοι τόκοι. Η διάρκεια της χρηματοδότησης κυμαίνεται από 3 ως 15 χρόνια, ενώ υπάρχει η δυνατότητα πρόωρης εξόφλησης του δανείου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΕΚΤΟ-ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ

6.1 ΤΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ ΔΡΑΣΗΣ ΤΗΣ ΤΡΑΠΕΖΑΣ

ΠΟΛΙΤΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ: Το πολιτικό περιβάλλον της Ελλάδας παρουσιάζει μια σταθερότητα τα τελευταία, αφού δεν έχουν αλλάξει πολλά στο πολιτικό τοπίο τα δυο επικρατέστερα πολιτικά σχήματα από τη μία του ΠΑΣΟΚ και από την άλλη της ΝΔ. Η πολιτική σταθερότητα βοηθά στις νέες εισόδους μετά και την ένταξη στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Συγχρόνως είναι σημαντικό να σημειώσουμε σε πολιτικό επίπεδο, ότι το κράτος έχει προβεί σε πολλές ιδιωτικοποιήσεις, πράγμα που έχει βοηθήσει τις ελληνικές τράπεζες να γίνουν πιο ανταγωνιστικές (Μέχρι τώρα έχει μεταβληθεί το καθεστώς δύο Κρατικών Τραπεζών (Πειραιώς και Αθηνών) οι οποίες ιδιωτικοποιήθηκαν-Συγχρόνως αξιοσημείωτη είναι και η μείωση του μεριδίου των ομίλων της Εθνικής και Εμπορικής). Το ελληνικό κράτος προσπαθεί να φέρει και μια σύγκληση στο ασφαλιστικό βοηθώντας έτσι τους καταναλωτές αλλά και τις τράπεζες. Η τράπεζα Εθνικής επηρεάστηκε για πολλά χρόνια από το πολιτικό περιβάλλον, αρνητικά αρχικώς μια και ανήκε στον όμιλο της Εμπορικής τράπεζας (δημόσιος φορέας) και ήταν απόλυτα εξαρτημένη (η πορεία της εκείνη την εποχή δεν ήταν καλή), στη πορεία ανεξαρτητοποιήθηκε όμως παρέμειναν, ως κύριοι μέτοχοι της δημόσιες εταιρίες όπως

- Το Ταμείο Συντάξεων Μηχανικών - Εργοληπτών - Δημοσίων Έργων (ΤΣΜΕΔΕ) με 41,16% των μετοχών
- Το Ταχυδρομικό Ταμιευτήριο με 18,73% των μετοχών.
- Το Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανείων με 18,76% των μετοχών (τα ποσοστά συμμετοχής αναφέρονται στον Ιούνιο 2004)

Η σχέση της με δημόσιους οργανισμούς τη βοηθά να έχει ισχυρή θέση στην

αγορά, αλλά και την απαιτούμενη ρευστότητα για να αντιμετωπίζει τον ανταγωνισμό.

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ: Ο Έλληνας πολίτης βρίσκεται σε μεγάλη οικονομική δυσχέρεια τα τελευταία χρόνια, αυτό απορρέει από τη προσπάθεια των ελληνικών κυβερνήσεων να επιφέρουν οικονομική ισορροπία στην ελληνική οικονομία μέσα από αυστηρά οικονομικά μέτρα. Στην οικονομική αυτή ύφεση των πολιτών έχουν συμβάλει κατά μεγάλο ποσοστό και οι τράπεζες, οι οποίες μέσα από τις ευκολίες πληρωμής που παρέχουν στις εκδόσεις δανείων, παρασύρουν τους καταναλωτές στη συνεχή αναζήτηση οικονομικής βοήθειας. Συγχρόνως σημαντικό ρόλο στο σημερινό οικονομικό τοπίο παίζουν και οι πιστωτικές κάρτες οι οποίες, μπορεί να αποτελούν εύκολο χρήμα έχουν όμως οδηγήσει και τους καταναλωτές στην οικονομική εξαθλίωση. Όλη αυτή η κατάσταση έχει δημιουργήσει μια αρνητική εικόνα για το τραπεζικό κλάδο, η οποία δηλώνεται με το φόβο που χαρακτηρίζει πια τους ιδιώτες και τις εταιρίες ως προς τα διάφορα τραπεζικά προϊόντα.

Από την άλλη η έκταση του κλάδου όλο και διευρύνεται στο εγχώριο τραπεζικό σύστημα με εντυπωσιακούς ρυθμούς. Ο λόγος της διεύρυνσης εστιάζεται από τη μια στο διαχωρισμό των δημοσίων οργανισμών, σε μικρότερες τράπεζες και από την άλλη στην είσοδο πολλών ξένων τραπεζών. Η κατάσταση αυτή ουσιαστικά έχει περιορίσει τη δυναμική της αγοράς, αυξάνοντας τον εγχώριο ανταγωνισμό. Ο συνδυασμός της οικονομικής ύφεσης με τον ισχυρό ανταγωνισμό έχει μειώσει την ελκυστικότητα της ελληνικής αγοράς σε νέες επενδύσεις από τράπεζες. Μάλιστα στο μέλλον προβλέπεται να σημειωθούν εξελίξεις στον τραπεζικό κλάδο με την ισχυροποίηση κάποιων ομίλων ή τη δημιουργία νέων (οι οποίοι θα προέλθουν από εξαγορές και συγχωνεύσεις). Ο ανταγωνισμός στον κλάδο θα γίνει πιο έντονος και σκληρός και στο τέλος θα επιβιώσουν μόνο οι πιο αποτελεσματικοί. Ωστόσο, δεν είναι κάτι που θα γίνει από τη μια μέρα στην

άλλη. Οι διεργασίες αυτές απαιτούν κάποιο σοβαρό χρονικό διάστημα. Από την άλλη πλευρά πρέπει να υπογραμμίσουμε ότι το τραπεζικό μέλλον στην Ελλάδα πιθανόν δεν θ' αφορά μόνον τις μεγάλου μεγέθους τράπεζες, οι μικρές αν συνεργαστούν αν ενταχθούν σε μεγαλύτερους ομίλους πιθανόν να επιβιώσουν.

Επί προσθέτως είναι σημαντικό να αναφερθούμε στο Ασφαλιστικό σύστημα, μια και οι περισσότερες τράπεζες δρουν και σ' αυτό τον τομέα. Ο ασφαλιστικός κλάδος έχει τη δυνατότητα να ενισχύσει την ελληνική οικονομία, όμως πρέπει να ακολουθηθεί μια από κοινού πολιτική από όλες τράπεζες, πράγμα που για τώρα φαίνεται αρκετά δύσκολο, μια και ο κάθε τραπεζικό φορέας κινείται με βάση τα συμφέροντα του. Τέλος θα πρέπει να κάνουμε και μια νύξη στο ενιαίο πια Ευρωπαϊκό νόμισμα, το οποίο έχει επιφέρει μια σταθερότητα και στη νομισματική πολιτική της Ελλάδας, αλλά και στα επιτόκια, τα οποία επηρεάζονται πια από την Κεντρική Ευρωπαϊκή Τράπεζα. Η Τράπεζα Εθνικής επηρεάζεται από το οικονομικό περιβάλλον ανασταλτικά, ουσιαστικά δε τη βοηθά να αναπτυχθεί με πιο γρήγορους ρυθμούς, μια και η σχέση της με τα δημόσια ιδρύματα, μπορεί από τη μια να της δίνει χρηματοοικονομική ισχύ, από την άλλη όμως την αναγκάζει να εξαρτάτε από τη πορεία της ελληνικής οικονομίας. Τέλος η Τράπεζα ανησυχεί για τη μείωση της οικονομικής δραστηριότητας σε ορισμένους τομείς της οικονομίας, ενώ την απασχολούν και οι ευκαιρίες που παρουσιάζονται για την περαιτέρω ανάπτυξη της χώρας και τον ρόλο που μπορεί να παίξει το τραπεζικό σύστημα σε αυτές.

ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ: Στο τρόπο ζωής των ελλήνων έχει περάσει η χρήση του πλαστικού χρήματος, οι ηλεκτρονικές υπηρεσίες αλλά και η εύκολη στήριξη των δραστηριοτήτων τους μέσα από τα δάνεια. Μια τράπεζα για να μπορεί να έχει ενεργή δράση στο κλάδο θα πρέπει σε σχέση με το κοινωνικό περιβάλλον να έχει προβεί στις ακόλουθες δράσεις:

1. Να παρέχει εξειδικευμένες ηλεκτρονικές υπηρεσίες. Η τράπεζα Εθνικής δεν έχει ακόμα καταφέρει να ενεργοποιηθεί με επιτυχία

στο συγκεκριμένο τομέα, μπορεί να διατηρεί ένα ενημερωτικό δικτυακό χώρο, αλλά δε δίνει τη δυνατότητα συναλλαγών μέσω τραπεζής στους πελάτες της.

2. Παρέχει εξειδικευμένες υπηρεσίες και σε σχέση με τα δάνεια αλλά και σε σχέση με τις κάρτες (Για παράδειγμα είναι η πρώτη τράπεζα η οποία εισήγαγε στην αγορά τη προπληρωμένη κάρτα, η οποία μπορούσε να αγοραστεί από κάποιον για λογαριασμό τρίτου).

Τα τραπεζικά προϊόντα έχουν γίνει τρόπος ζωής για τους Έλληνες καταναλωτές. Με αυτό εννοούμε ότι έχουν συνδέσει όλες τις δράσεις της ζωής τους και με κάποια τραπεζική οικονομική βοήθεια (εορτοδάνεια, καλοκαιρινά δάνεια, αγορά αυτοκινήτου, σπιτιού). Προκειμένου να καταφέρει μια τράπεζα να επιβιώσει στη σημερινή κατάσταση θα πρέπει να παράσχει όλα τα παραπάνω προϊόντα στους καλύτερους όρους συναλλαγής.

ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΑ ΔΕΔΟΜΕΝΑ: Το όριο ηλικίας στην Ελλάδα όλο και μεγαλώνει, ο αριθμός των συνταξιούχων είναι μεγάλος σε σχέση με τον αριθμό των ενεργών εργαζόμενων ατόμων. Η αγορά η οποία περιλαμβάνει άτομα από 55-80 έχει τεράστιο εύρος, όμως μικρή δυναμική τουλάχιστον σε κάρτες και σε δάνεια, μια και οι ηλικιωμένοι προτιμούν απλά να έχουν ένα τραπεζικό αποταμιευτικό λογαριασμό, τον οποίο θα αφήσουν αργότερα στα παιδιά τους. Αποφεύγουν να χρησιμοποιούν κάρτες ή να παίρνουν δάνεια (εκτός αν το κάνουν για λογαριασμό των παιδιών τους). Η υπογεννητικότητα πλήττει την ανάπτυξη άλλων προγραμμάτων όπως για παράδειγμα τα ασφαλιστικά και μακροπρόθεσμα αποταμιευτικά ακόμα και τα φοιτητικά κ.λ.π. Από άποψη επαγγέλματος οι περισσότεροι Έλληνες προσπαθούν να δραστηριοποιηθούν στο δημόσιο τομέα ή σε κάποια μεγάλη ιδιωτική εταιρία, οι τραπεζικές ανάγκες όπως αναφέραμε είναι πολλές (έχουν μπει μέσα στη ζωή τους-ειδικά οι κάρτες) αλλά δεν έχουν πια την οικονομική δυνατότητα να τις καλύψουν. Η τράπεζα Εθνικής έχει μείνει λίγο πίσω σε σχέση με τα βασικά

προϊόντα που ζητούν οι καταναλωτές, όπως είναι τα στεγαστικά, επαγγελματικά και τα καταναλωτικά δάνεια ενώ αντίθετα πηγαίνει καλά σε επίπεδο καρτών.

ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ: Το Ελληνικό τραπεζικό σύστημα υστερεί, σε σύγκριση με αυτό των χωρών της Ευρώπης, στη χρησιμοποίηση τεχνολογικού εξοπλισμού για τις καθημερινές συναλλαγές. Με ελάχιστες εξαιρέσεις, οι εμπορικές τράπεζες δεν έχουν εφοδιασθεί με μηχανολογικό εξοπλισμό για διευκόλυνση των "λιανικών" τραπεζικών συναλλαγών, καθ' όσον η χρησιμοποίηση των τραπεζογραμματίων εξακολουθεί να κυριαρχεί στη διενέργεια των συναλλαγών στην Ελλάδα. Επίσης, η χρησιμοποίηση νέων μέσων πληρωμών (επιταγές, πλαστικό χρήμα) τώρα ενισχύεται σε σύγκριση με τις περισσότερες χώρες της Ε.Ε. Ακόμα οι ελληνικές τράπεζες είναι πολύ πίσω στη χρήση υπηρεσιών E-CRM, αλλά και συναλλαγών μέσω Ίντερνετ, σ' αυτό παίζει ρόλο και η ανασφάλεια που νοιώθουν οι έλληνες καταναλωτές στο να κάνουν συναλλαγές από ένα μηχάνημα, αλλά και οι πολλοί ηλικιωμένοι οι οποίοι είναι δύσκολο να μάθουν να συναλλάσσονται μέσα από το διαδίκτυο. Πάντως η τράπεζα Εθνικής προσπαθεί να ισχυροποιηθεί σ' αυτό το κομμάτι προκειμένου να μη μείνει μακριά από τις εξελίξεις που συνεχώς τρέχουν, μια και κάποια στιγμή και οι έλληνες θα μάθουν να συναλλάσσονται μέσα από τις διαδικτυακές υπηρεσίες.

ΠΑΓΚΟΣΜΙΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ: Παγκοσμίως οι μεγάλες τράπεζες έχουν πάρει το μεγαλύτερο μερίδιο, αυτό βέβαια δεν έχει αποκλείσει μικρότερου μεγέθους τραπεζών. Για παράδειγμα στις ΗΠΑ, δίπλα σε τραπεζικούς κολοσσούς υπάρχουν μεσαίες αλλά και πολύ μικρές τράπεζες³². Η τράπεζα Εθνικής με βάση την εικόνα της παγκόσμιας αγοράς, ελπίζει ότι θα καταφέρει να διατηρηθεί στην Ελλάδα σαν μικρή ή ακόμα και μεσαία τράπεζα. Μάλιστα ελπίζει ότι λόγω της υποστήριξης που έχει από το Δημόσιο τομέα, πιθανόν να καταφέρει να εισαχθεί κάποια στιγμή μεταξύ των ηγετών της αγοράς, αν καταφέρει μάλιστα να συνεργαστεί και με κάποια μεγάλη πολυεθνική τράπεζα

³² Παπαδογιάννης Γ. Συνέντευξη διευθύνοντος συμβούλου κ. τρ. Κολλίντζα στην καθημερινή (16-01-2005)

του εξωτερικού. Σε γενικές γραμμές η εικόνα της παγκόσμιας αγοράς χαρακτηρίζεται από την επικράτηση των μεγάλων τραπεζών, οι οποίες εξαγοράζουν τις μικρότερες σε διάφορες χώρες του κόσμου και κρατώντας την επωνυμία τους επεκτείνονται. Για παράδειγμα στην Ελλάδα τα υποκαταστήματα των ξένων εμπορικών τραπεζών, λειτουργούν με το ίδιο πλαίσιο λειτουργίας που ισχύει για τις Ελληνικές τράπεζες. Η εγκατάστασή τους στην Ελλάδα άρχισε στις αρχές της δεκαετίας του 1960 και πρόσφεραν υπηρεσίες που οι Ελληνικές εμπορικές τράπεζες δεν είχαν την ανάλογη εμπειρία (π.χ. δάνεια προς τη Ναυτιλία). Στη συνέχεια, λειτουργώντας ανταγωνιστικά προς τις Ελληνικές τράπεζες, επέλεξαν ένα πολύ καλό τμήμα της πελατείας, ειδικά των μεγάλων επιχειρήσεων, για να προσφέρουν τις υπηρεσίες τους. Αποτέλεσμα αυτής της πολιτικής είναι όλα τα υποκαταστήματα των ξένων τραπεζών έχουν σημαντικά κέρδη από τις δραστηριότητές τους στην Ελλάδα³³

6.2 ΕΥΡΥΤΕΡΟ ΜΙΚΡΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ³⁴³⁵³⁶

ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΜΟΣ ΜΕΤΑΞΥ ΥΠΑΡΧΟΝΤΩΝ ΜΟΝΑΔΩΝ: Ο έντονος ανταγωνισμός που αναπτύχθηκε, ιδιαίτερα μετά το 1990, και σε συνδυασμό με την απελευθέρωση, οδήγησε τα πιστωτικά ιδρύματα στην ανάπτυξη μιας σειράς νέων προϊόντων, τόσο εμπορικής όσο και επενδυτικής μορφής.

Η διεύρυνση της χρηματαγοράς και κεφαλαιαγοράς και η κατάργηση των περιορισμών στη διασυνοριακή κίνηση κεφαλαίων προσέφεραν τη δυνατότητα για ευρεία χρήση των παραγώγων χρηματοοικονομικών εργαλείων. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα τη διεύρυνση και τον εμπλουτισμό των υπηρεσιών που προσφέρουν οι Τράπεζες στους πελάτες τους αλλά και την πρόσβαση στις

³³ Γεωργακόπουλου Β(2000), "Λευκή Βίβλος για την ανάπτυξη, την ανταγωνιστικότητα και την απασχόληση"

³⁴ Γαλιάτσος Κ(1998), Διεθνείς κεφαλαιαγορές και ελληνικό χρηματιστήριο, Εκδ. Αντ. Σάκκουλα, Αθήνα

³⁵ Παπαδογιάννης Γ. Συνέντευξη διευθύνοντος συμβούλου κ. τρ. Κολλίντζα στην καθημερινή (16-01-2005)

³⁶ Βαφειάδης, Γ. - Ζιώγας, Ν. και Γ. Σαπογας (2000), Ποσοτική διερεύνηση των εξελίξεων χρηματοπιστωτικών μεγεθών της ΑΤΕ. Υπό εκπόνηση μελέτη στη Διεύθυνση Μελετών και Προγραμματισμού της ΑΤΕ.

διεθνείς αγορές.

Το 1984 λειτουργούσαν στην Ελλάδα 41 Τράπεζες και Ειδικά Πιστωτικά ιδρύματα. Από αυτές οι 21 ήταν Ελληνικές, από τις οποίες οι 15 (71%) ανήκαν στον Δημόσιο Τομέα. Σήμερα στο Ελληνικό Τραπεζικό Σύστημα συμμετέχουν:

- Η Τράπεζα της Ελλάδος η οποία είναι η Κεντρική Τράπεζα
- 40 Εμπορικές Τράπεζες, εκ των οποίων 20 Ελληνικές και 20 Ξένες
- 9 Ειδικά Τραπεζικά ιδρύματα, εκ των οποίων 3 Αναπτυξιακές Τράπεζες
- 3 Τράπεζες Κτηματικής Πίστης 1 Τράπεζα Αγροτικής Πίστης
- 1 Ταχυδρομικό Ταμιευτήριο 1 Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανείων Ελληνικές Εμπορικές Τράπεζες

Η ΕΤΕ κυριαρχεί στην Τραπεζική Αγορά κατέχοντας το 55% αυτής και αποτελεί τη βάση για έναν Όμιλο ο οποίος περιλαμβάνει Τραπεζικές, Ασφαλιστικές, Τουριστικές και Βιομηχανικές επιχειρήσεις. Ο Όμιλος της Εμπορικής Τράπεζας κατέχει περίπου το 20% της Αγοράς, ενώ οι δύο μεγαλύτερες ιδιωτικές τράπεζες, η Τράπεζα Πίστεως και Εργασίας, κατέχουν το 7% και το 4% αντίστοιχα στην Αγορά, ενώ όλες οι άλλες εμπορικές τράπεζες κατέχουν το 2-3% της Αγοράς.

Από τα παραπάνω φαίνεται ότι περίπου το 75% της Αγοράς ελέγχεται από τους δύο μεγάλους Τραπεζικούς Ομίλους και κατ' επέκταση από το Δημόσιο. Σήμερα οι Ελληνικές εμπορικές τράπεζες παρέχουν υπηρεσίες στο τραπεζικό σύστημα και οι βασικές τους εργασίες είναι η αποδοχή καταθέσεων και η χορήγηση δανείων καθώς και η εξυπηρέτηση του διεθνούς εμπορίου.

Οι Ελληνικές εμπορικές τράπεζες δραστηριοποιούνται και στο εξωτερικό μέσω θυγατρικών τραπεζών, υποκαταστημάτων και γραφείων αντιπροσωπείας, ειδικά στις περιοχές όπου κατοικούν και εργάζονται Έλληνες, στους οποίους παρέχουν υπηρεσίες για την κάλυψη αναγκών τους, αλλά κυριότερα είναι οι

ενδιάμεσοι για συναλλαγές με την πατρίδα (εμβάσματα, καταθέσεις σε συνάλλαγμα, πληροφορίες, συμβουλές κ.λ.π)³⁷.

ΕΙΣΟΔΟΣ ΝΕΩΝ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΩΝ: Οι υπάρχουσες τράπεζες που δραστηριοποιούνται στον ελληνικό κλάδο, ειδικά οι μικρότερες δεν έχουν αναπτύξει τέτοιες άμυνες, προκειμένου να εμποδίσουν τις εισόδους νέων ανταγωνιστών, οι οποίοι κυρίως προέρχονται από το εξωτερικό. Οι ξένοι διεκδικητές εισέρχονται μέσω εξαγορών ή μέσω συγχωνεύσεων, ουσιαστικά μετά τη πολιτική κίνηση προς την ιδιωτικοποίηση, πολλοί ξένοι οικονομικοί φορείς επέλεξαν είτε να αγοράσουν μερίδια σε δημόσιες ελληνικές τράπεζες ή να εξαγοράσουν μικρές υγιείς ιδιωτικές τράπεζες.

ΑΓΟΡΑΣΤΕΣ: Η δύναμη των αγοραστών είναι μεγάλη αφού υπάρχουν πολλοί διεκδικητές οι οποίοι παρέχουν ακριβώς τις ίδιες υπηρεσίες (άλλες περισσότερο και άλλες λιγότερο). Η ύπαρξη πολλών οργανισμών αυξάνει τη δύναμη των καταναλωτών οι οποίοι έχουν από πολλούς φορείς να επιλέξουν.

ΠΡΟΜΗΘΕΥΤΕΣ: Προμηθευτές του τραπεζικού κλάδου είναι η Εθνική τράπεζα της Ελλάδος, οι κρατικές οικονομικές υπηρεσίες, η Κεντρική τράπεζα της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Όλοι αυτοί οι φορείς είναι αρκετά ισχυροί και επηρεάζουν τις τράπεζες δημόσιες και ιδιωτικές.

ΥΠΟΚΑΤΑΣΤΑΤΑ: Ουσιαστικά υποκατάστατα των τραπεζών δεν υπάρχουν, αν και τα τελευταία χρόνια έχουν αναπτυχθεί ιδιωτικοί φορείς οι οποίοι δανειοδοτούν τις εταιρίες και τους ιδιώτες. Απλά υπάρχει μια ανασφάλεια σε σχέση με τη πιστότητα των παροχών τους.

Θα συνεχίσουμε με μια συνοπτική περιγραφή των υπόλοιπων μεταβλητών του μοντέλου, μια και θα κάνουμε μια πιο εστιασμένη ανάλυση στις άλλες δυο

³⁷ Βαφειάδης, Γ. - Ζίωγας, Ν. και Γ. Σαπογνας (2000), Ποσοτική διερεύνηση των εξελίξεων χρηματοπιστωτικών μεγεθών της ΑΤΕ. Υπό εκπόνηση μελέτη στη Διεύθυνση Μελετών και Προγραμματισμού της ΑΤΕ.

ενότητες της εργασίας³⁸.

6.2.1.ΔΥΝΑΜΕΙΣ ΚΑΙ ΑΔΥΝΑΜΙΕΣ ΤΟΥ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΥ

Το βασικό πλεονέκτημά του οργανισμού είναι οι σχέσεις με τους μηχανικούς και το ΤΣΜΕΔΕ. Από την άλλη βασική αδυναμία είναι ότι υστερεί στην εκμετάλλευση των οικονομιών κλίμακας στη διαχείριση των κεφαλαίων και των χρηματοοικονομικών προϊόντων και στην εκμετάλλευση σταυροειδών δικτύων πωλήσεων.

6.2.2.ΕΥΚΑΙΡΙΕΣ ΚΑΙ ΑΠΕΙΛΕΣ

Οι ευκαιρίες της τράπεζας από τη πορεία της αγοράς εστιάζονται σε δύο σημεία:

1. Πολλοί ξένοι οικονομικοί φορείς θέλουν να εισέλθουν στην ελληνική αγορά. Στη περίπτωση που η τράπεζα Εθνικής έχει μια ικανοποιητική πορεία σίγουρα θα μπορέσει να συγχωνευτεί είτε να εξαγοραστεί, ισχυροποιώντας έτσι τη θέση της στην αγορά.
2. Η είσοδος των δικτυακών υπηρεσιών θα επιφέρει και άλλες προοπτικές στο κλάδο στο μέλλον, ανοίγοντας νέες ευκαιρίες.

Οι απειλές από την άλλη προέρχονται από την ελληνική οικονομία και από την οικονομική ύφεση του Έλληνα καταναλωτή, η οποία αν συνεχιστεί θα μειώσει την αγοραστική δυνατότητα των τελευταίων και προς τις κάρτες αλλά και προς τα δάνεια. Ακόμα θα επηρεάσει και τις απλές καταθέσεις, αλλά και τα αποταμιευτικά και ασφαλιστικά προγράμματα. Αν η Εθνική αργήσει και άλλο να μπει δυναμικά στην αγορά, πιθανόν στο μέλλον να μην έχει πια τη δυνατότητα να επωφεληθεί από τις υπηρεσίες που πρόκειται να προωθήσει σ' αυτήν.

³⁸ Coulter M(2002), Strategic Management in Action, N.J Prentice Hall, 2nd Edition, chapter 3

6.3.ΙΚΑΝΟΤΗΤΕΣ ΤΟΥ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΥ

Οι υπάρχουσες ικανότητες του οργανισμού πηγάζουν κυρίως από τις συνεχείς επενδύσεις στο προσωπικό στις οποίες προβαίνει μια και πιστεύει ότι θα γίνει πιο ανταγωνιστική αν επενδύσει στο εργατικό δυναμικό της. Συγχρόνως η σύνδεση που έχει με τα διάφορα δημόσια ταμεία τα οποία έχουν μερίδιο σ' αυτήν, της δίνουν χρηματοοικονομική ισχύ σε σχέση με τις αντίστοιχες μικρομεσαίες τράπεζες του κλάδου, πράγμα που μπορεί να τη βοηθήσει στο μέλλον σε περίπτωση ύφεσης της αγοράς.

Όλα τα παραπάνω έχουν οδηγήσει την Εθνική να στηρίζεται σε μια στρατηγική σταθερότητας και προσπάθειας διαφοροποίησης. Η συγκεκριμένη στρατηγική συνδυαζόμενη με το περιβάλλον αλλά και τις δικές της δεξιότητες τη καθιστά ανάμεσα στις Εθνικές μικρές μάρκες αλλά με μεγάλες προοπτικές ανόδου. Προτού προχωρήσουμε στο δεύτερο ερώτημα θα δούμε δύο ακόμα θεωρητικές περιοχές, η μία είναι το κοινωνικό προφίλ της εταιρίας, προκειμένου να δούμε την εικόνα της στην αγορά και η άλλη η κουλτούρα της προκειμένου να διαπιστώσουμε εάν στηρίζει τη θέση που έχει αλλά και που προσπαθεί να αποκτήσει στο μέλλον.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Harris L.R., "Fifth Generation Foundations", Datamation , Ιούλιος 1983
2. Van Horne James C., "Financial Management and Policy", Tenth edition, New Jersey, Englewood Clifffs, Prentice –Hall, 1995
3. Ross, Westerfield and Jaffe, Corporate Finance. McGraw-Hill International Editions, 5th edition, 1999.
4. Δράκος Γ.Ε, "Εισαγωγή στη Δημόσια Οικονομική", εκδόσεις Σταμούλη, Πειραιάς 1996
5. Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα, Έκθεση 2003 για την ελληνική οικονομία
6. Εφημερίδα «Εξπρές», 15-02-2004
7. Κάντζος Κ., "Ανάλυση χρηματοοικονομικών Καταστάσεων", Interbooks , Αθήνα 2002
8. Μείμαρογλου Μάριος, "Η χρηματοδοτική λειτουργία της επιχειρήσεως", Αθήνα , Β.Α Παπαζήσης 1964
9. Μηνιαία έκδοση Τεχνικού Επαγγελματικού Επιμελητηρίου Ελλάδας, Μάιος 2004
10. Μουρδουκούτας Πάνος, "Η επιχειρηματικότητα στη Νέα Οικονομία", εκδ.Σιδέρη, Αθήνα 2001
11. Μπένος Θ., Σαραντίδης Σ., Αρχές Οικονομικής Επιστήμης, εκδ Ευγ. Μπένου, Αθήνα 1996
12. Μπερκέτη Αλ., "Επιχειρηματικό και Χρηματοοικονομικό Περιβάλλον"
13. Πάγγειος Ι. "Θεωρία Κόστους" Ι, εκδ.Σταμούλη, Πειραιάς 199
14. Περιοδικό «Know-How». Τεύχος 73, Ιανουάριος 2004
15. Σαρσέντης Β., Λογισμός Επιχειρηματικής Δραστηριότητας, Εκδ.Σταμούλη, Πειραιάς 1993
16. Τράπεζα της Ελλάδος, Έκθεση 2003 - «Εξελίξεις και Προοπτικές της Ελληνικής Οικονομίας κατά το 2003-2004»